

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200707

UNIVERSAL
LIBRARY

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ—೧

ಕಿಂಧರಿ ಜೋಗಿ

ಮತ್ತು

ಇತರ ಕಥನ ಕವನಗಳು

ಶ್ರೀಮಾನ್

ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ

ಮುನ್ನುಡಿಯೊಡನೆ

ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ

ಶಿವಮೊಗ್ಗ :

ಕಾವ್ಯಾಲಯ

೧೯೫೬

ವ್ಯವಹಾರಮಯ ಮುದ್ರಣ: ೧೯೩೬

Copyright—All Rights Reserved
ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾಡಿಸಿದೆ

೮೫೫.—ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರಾದ
ಜಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರವರು ಮುದ್ರಿಸಿರುವರು.

ಮುನ್ನುಡಿ

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿ ಆನಂದಪಡದ ಕನ್ನಡಿಗನಿರಲಾರನು. ಅವರ 'ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ'ಯನ್ನು ಹಾಡದ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ; 'ತಾನಾಜಿ'ಯ ವೀರರಸಕ್ಕೆ ಕಾವೇರದ ಎಳೆಯರಿಲ್ಲ; ಮಲೆನಾಡಿನ ದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಶಾಂತಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಎದೆಗೊಳ್ಳದ ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲ.

ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ತೂಗುದೊಟ್ಟಿಲಾದ ಮಲೆನಾಡಿನ ಪ್ರಭಾವದ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಕುವುದಾಗಿ ಅವರು ಆಸೆದೊರಿದ್ದ ಕನಸು ಮೊನ್ನೆ ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿತು. ಅವರೂ ಅವರ ಬಂಧುಗಳೂ ಉತ್ಸಾಹಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾಸಪ್ಪನವರೂ ಅವರ ಕಡೆಯ ಮಲೆನಾಡಿನ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೇಲೈಗಾಗಿ ನಡಸುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತಿ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನಲಿದೆನು. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ನೆಟ್ಟ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ನಗರಗಳ ಹಲವರು ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಹಿರಿಯರ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರೀತಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ತುಂಗೆಯ ಕೊಳೆಗಳು ಈಗಲೂ ನನ್ನೆಡೆಯಲ್ಲಿ ದುಮುಕುತ್ತಿವೆ.

ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರೂ ಮಾಸಪ್ಪನವರೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಸುಖದ ಭಾರವನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವರೆಂದು ನಾನು ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೂವಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಾರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸುವುದೆಂದು ನೆನಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ, ಹೊಸದಾಗಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ "ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ"ಯ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ "ಕಾವ್ಯಾಲಯ" ಎಂಬ ಬೇರೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆ

ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸುಲಭ ಕ್ರಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಇದರ ಗುರಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಇದರ ಮೊದಲನೆಯ ಆಧಾರ. ಈ “ಕಾವ್ಯಾಲಯ”ದ ಮುದ್ರಣಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವವೆಂದೂ, ಅವರು ಅವಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನಕೊಡುವರೆಂದೂ ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಕನ್ನಡಿಗರು ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹ. ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕನ್ನಡ ದೇವಿಯನ್ನು ತೇರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿ ಭಕ್ತಿ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಈಗ ರಥ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದೆ: ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವುದೇ, ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುವುದೇ—ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದ ರಾಜರು, ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ಶ್ರೀಮಂತರು ತಾಯಿಗೆ ಹೊಂದೊಡಿಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಹೊಮ್ಮುಡಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಕೈಗೆ ಹೊಂಗೋಲನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಈಗ ಏನತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಫಲವಾಗಿ ಹೊಸ ಜೈತನ್ಯ, ಹೊಸ ದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಭಾಷಾಭಿಮಾನಗಳು ಚಿಗುತು ಹೊಸ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜನತೆಗೆಲ್ಲಾ ತಕ್ಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ: ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿಗರು ಒಡೆದಿದ್ದಾರೆ: ಒಡಕು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೂ ಇದೆ: ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕಿರಬೇಕಾದ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೋರಾಡುವವರು ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗತಿಯಿಲ್ಲ; ಕನ್ನಡ ಸುಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಮತ್ತೆ ರೂಘು ಗೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಬೇವಾಳವನ್ನು ಜನನಿನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ದುರ್ದೈವಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೀಮಾಡುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರೂ, ಅಚ್ಚಿಟ್ಟು ಒದಗಿಸುವವರೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹಿತಚಿಂತಕರು. ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು.

ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಮತ್ತು “ಕಾವ್ಯಾಲಯ”ದ ಸೇವಾ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕನ್ನಡದ ಭಕ್ತಿಯೂ ವರ್ಧಿಸಲೆಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು, }
 ೬-೮-೧೯೩೬. }

ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ

ಅ ರಿ ಕೆ

ಈಗ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಫಲವಾಗಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜೈತನ್ಯ, ಹೊಸ ದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಭಾಷಾಭಿಮಾನಗಳು ಮೂಡುತ್ತಿವೆ. ಜನಾಂಗದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಯುಗವೊಂದು ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಜೀವನದ ಹೊಸ ಧ್ಯೇಯದ ಪ್ರಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರಭಾವದ ಫಲವಾಗಿ, ಒಂದೆಡೆ—ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಹಿಂದೆ ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಪುರಾತನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ—ಹಿಂದೆ ಬಬ್ಬನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆ ಈಗ ಹತ್ತಾರು ಜನ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಜನರ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳು, ರುಚಿಗಳು, ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿವೆ, ಬಹುಮುಖವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಜೀವನ ಬಹುಮುಖವಾದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುರೂಪವಾಗುತ್ತಿದೆ, ವಿಪುಲವಾಗುತ್ತಿದೆ: ಲೇಖಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ; ಬರೆಯುವ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರುತ್ತಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತರುವುದೇ “ಕಾವ್ಯಾಲಯ” ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿ “ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಹೊರಟಿದೆ. ಈ ಮಾಲೆಯ ಗುರಿ: ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಕಥೆ-ಕವನ-ಕಾದಂಬರಿ-ನಾಟಕ-ಪ್ರಬಂಧ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಕ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಸುಲಭ ಬೆಲೆಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಾಲೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ನೆಚ್ಚ ಸೇರಿ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದೆ. ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕ್ರೌನ್ ಆಷ್ಟಪತ್ರ ಆಕಾರದ ಸುಮಾರು ನೂರು ಪುಟಗಳುಳ್ಳ ಆರು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ವರ್ಷದ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ—೧. ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥನಕವನಗಳು. ೨. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಮತ್ತು ಇತರ

ಕಥೆಗಳು. ೩. ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ (ಸರಳರಗಳೆಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯ). ೪, ೫, ೬. ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ (ಕಾದಂಬರಿ)—ಈ ಆರು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಗ್ರಂಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಎರಡು ಮೂರನೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿವೆ; ನವರಾತ್ರಿಯ ಹಬ್ಬದವೊಳಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ೪, ೫, ೬ನೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಾದ 'ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಮೂರು ಭಾಗಗಳು (ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೨೦ ಪುಟಗಳು) ಇದೇ ವರ್ಷದ ಅಕ್ಟೋಬರ್, ನವೆಂಬರ್, ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಹುದಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಈ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಇತರ ಭಾಗಗಳು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಮಾಲೆಯ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೋರಿ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿರುವ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್., ಅವರಿಗೆ ನಾವು ವಿಶೇಷ ಕೃತಜ್ಞರು.

ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಉದಾರಾಶ್ರಯದಿಂದಲೂ ಈ ಮಾಲೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬರಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ, }
೯-೮-೧೯೩೬. }

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ವಿವರ

	ಪುಟ
ಮುನ್ನುಡಿ	iii
ಪ್ರಕಾಶಕರ ಅರಿಕೆ	vi
ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ	೧
ಕುಮುದಿಸಿ	೧೭
ಜಯಸಿಂಹನ ಕೊನೆಗಾಲ	೨೯
ತಾನಾಜಿ	೩೯
ರಕ್ತರಚನಿ	೫೪
ಡೂಲಿ	೮೦
ನಾಗಿ	೮೧
ಮಂಜಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಳಗತೆ	೮೬
ಕರಿಸಿದ್ದ	೮೯
ಮರಸು ಬೀಟೆ	೯೬
ಘಂಟಾಕರ್ಣ	೧೦೦

ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ*

ತುಂಗಾತೀರದ ಬಲಗಡೆಯಲ್ಲಿ
ಹಿಂದಲ್ಲಿದ್ದುದು ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ.
ಅಲ್ಲೇನಿಲಿಗಳ ಕಾಟವೆ ಕಾಟ!
ಅಲ್ಲಿಯ ಜನಗಳಿಗತಿಗೋಳಾಟ!
ಇಲಿಗಳು ಬಡಿದುವು ನಾಯಿಗಳ!
ಇಲಿಗಳು ಕಡಿದುವು ಬೆಕ್ಕುಗಳ!
ಕೆಲವನು ಕೊಂದುವು, ಕೆಲವನು ತಿಂದುವು,
ಕೆಲವನು ಬೆದರಿಸಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುವು.
ಅಲ್ಲಿಯ ಮೂಷಿಕನಿಕರವು ಸೊಕ್ಕಿ
ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆಯು ಕೈಬಾಯಿಕ್ಕಿ
ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಬೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ
ಕುಣಿದುವು ಯಾರನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ!
ಹಾಲಿನ ಮಡಕೆಯನೊಡೆದುವು ಕೆಲವು;
ಅನ್ನದ ಗಡಿಗೆಯ ವುಡಿವಾಡಿದುವು.
ಬಡಿಸುವ ಅಡುಗೆಯ ಭಟ್ಟನ ತಡೆದು,
ಕೈಯಲ್ಲಿರುವಾ ಸಟ್ಟುಗವ
ಭೀತಿಯೆ ಇಲ್ಲದೆ ನೆಕ್ಕಿದುವು;
ಈ ಪರಿ ತಿನ್ನುತ ಸೊಕ್ಕಿದುವು;
ಧಾನ್ಯವನೆಲ್ಲಿಯು ಬಿಕ್ಕಿದುವು!
ಬೋಪಿಯ ಒಳಗಡೆ ಗೂಡನು ಮಾಡಿ
ಹೆತ್ತುವು ಮರಿಗಳನು;
ಪೇಟದ ಒಳಗಡೆ ಆಟವನಾಡಿ
ಕಿತ್ತುವು ಸರಿಗೆಯನು!

* ಬ್ರೌನಿಂಗ್ ಕವಿಯ 'The Pied Piper of Hameline' ಎಂಬ ಕವಿತೆ;
ಅಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದದ್ದು.

ಗೋಡೆಗೆ ತಗುಲಿಸಿದಂಗಿಯ ಜೇಬನು
 ದಿನವೂ ಜಪ್ತಿಯ ಮಾಡಿದುವು!
 ಮಲಗಿರೆ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇ ಹರಿದುವು
 ಕೇಶಜ್ವೇದನ ಮಾಡಿದುವು!
 ಬೆಣ್ಣೆಯ ಕದ್ದುವು, ಬಿಲ್ಲವ ಮೆದ್ದುವು
 ಎಣ್ಣೆಗೆ ಬಿದ್ದುವು ದಿನದಿನವು!
 ಗೌಡರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ
 ಬಹಳ ಗಲಾಟೆಯ ಮಾಡಿದುವು!
 ಗರತಿಯರಾಡುವ ಹರಟೆಗೆ ತುಂಬಾ
 ತೊಂದರೆಯಿತ್ತುವು ಗಬಿಬಿವಿಮಾಡಿ.
 ಊರಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಲಿದ್ದ
 ತಿಂಡಿಯ ಕಸಿದುವು ಧೈರ್ಯದಲಿ!
 ಇಲಿಗಳ ಕೊಲ್ಲಲು ಊರಿನ ಜನರು
 ತುಂಬಾ ಯತ್ನವ ಮಾಡಿದರು ;
 ಕಡಿದರೆ ಮುರಿದುವು ಕತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ,
 ಹೊಡೆದರೆ ಮುರಿದುವು ಕೋಲುಗಳು.
 ಇಲಿಗಳ ಬೇಟೆಯನಾಡುತ್ತಲಿರಲು
 ಮುರಿದುವು ತಿಮ್ಮನ ಕಾಲುಗಳು!
 ಬೇಟೆಯನಾಡಲು ಆಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲಿ
 ಬಿದ್ದಳು ಬಳೆಯೊಡೆದಚ್ಚಮ್ಮ!
 ಭೃಂಗಾಮಲಕದ ತೈಲವ ಹುಚ್ಚದ
 ಶೇಷಕ್ಕನ ನುಣ್ಣನೆ ಫಣಿವೇಣಿ,
 ಬೆಳಗಾಗೇಳುತ್ತ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡೆ
 ಇಲಿಗಳಿಗಾಗಿತ್ತೂಟದ ಪೇಣಿ!
 ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲೋಡುತ್ತ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ-
 ಗುಂಡುವು, ತಿಂದುವು ದನಗಳ ಕೆಚ್ಚಲ,
 ಹರಿದುವು ಕರುಗಳ ಬಾಲಗಳ!

ಸಿದ್ಧೋಜೈಗಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ

ಪಾಠವ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ,
ಅಂಗಿಯ ಜೇಜಿಂ ಹೆಳವಿಲಿಯೊಂದು
ಚಂಗನೆ ನೆಗೆಯಿತು ತೂತನು ಮಾಡಿ.

ಲೇವಡಿ ಎಬ್ಬಿಸೆ ಬಾಲಕರಾಳಿ

ಗುರುಗಳಿಗಾಯಿತು ಬಲುಗೇಲಿ!
ಹರಿಯಲು ರೇಶ್ಮೆಯ ರವಕೆಯ ಕಣಗಳ,

ಕೊಚ್ಚಲು ಕಾಗಿನ ಸೀರೆಯನು,
ಮುಂಗಾಣದೆ ಜಟ್ಟಕ್ಕನು ಹೋಗಿ
ಬತ್ತಿದ ಕೆರೆಯನು ಹಾರಿದಳು ;

ಸತ್ತೇ ಎನ್ನುತ ಚೀರಿದಳು!
ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಿ ಏಳುತ ನೋಡಲು

ಭಟ್ಟಾಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಜನಿವಾರ
ಇಲಿಗಳಿಗಾಗಿತ್ತಾಹಾರ!

ಒಂದಿಲಿ ಸತ್ತರೆ ಎರಡಿಲಿಯಾದುವು,
ಕೊಂದರೆ ಒಂದನು ಎರಡೈತಂದುವು!
ಇಲಿಗಳ ಕಾಟವ ಸಹಿಸಲು ಆರದೆ
ಊರಿಸ ಜನರೆಲ್ಲರು ಒಂದಾಗಿ

ಮೂಷಿಕಯಾಗವ ಮಾಡಿದರು,
ದೇವರ ವೂಜಿಯ ಮಾಡಿದರು,
ಹರಕೆಯ ಹೂತ್ತರು, ಕಾಣಿಕೆ ತೆತ್ತರು,
ಮಂತ್ರವ ದಿನದಿನ ಹೇಳಿದರು!

ನಿಷ್ಠಲವಾದುವು ಮಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ,
ಬಾಯ್ ಬಾಯ್ ಕಳೆದರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ,
ಕಣ್ ಕಣ್ ಬಿಟ್ಟರು ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲಾ,
ಕಂಬನಿಗರೆದರು ಜನರೆಲ್ಲಾ!

ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗವ ಕಾಣದೆ ಜನರು,
ಗೌಡನ ಬಳಿ ಹೋದರು ಗುಂಪಾಗಿ :

ಗೌಡನು ಮನೆಯಿಂದೀಚೆಗೆ ಬಂದನು

ಕಂಗಳನರಳಿಸಿ ಬೆರಗಾಗಿ!

ಕೂಗಿದರೆಲ್ಲರು ಗೌಡನ ಕುರಿತು,

ಗೌಡನು ನಿಂತನು ಮೈಮರೆತು :

“ಛೂ! ಛೀ! ಗೌಡನೆ ನೀ ಹಾಳಾಗ!

ಮಾರಿಯ ಇಲಿಗಳ ಕೊಲ್ಲಿಸೊ ಬೇಗ!

ತೆರಿಗೆಯ ಮಾತ್ರಾ ಕಾಸೂ ಬಿಡದೆ

ಹೊಡೆದೂ ಬೈದೂ ಎತ್ತುವೆ ನೀನು.

ನಿನ್ನ ರುಮಾಲಿನ ಜರಿ ಹಾಳಾಗ,

ನಿನ್ನೀ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿ ಹೋಗ!

ಇಲಿಗಳ ಸಹಿಸೆವು ಕೊಲ್ಲಿಸೊ ಬೇಗ!

ಬಿಂಕಿಯನಿಡುವೆವು ನಿನ್ನೀ ಮನೆಗೆ,

ಕೊಲ್ಲಿಸದಿರೆ ಬರೆಯಿಡುವೆವು ನಿನಗೆ!

ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರಾ ಗೌಡನೆ ನೀನು?

ಮಾನವೆ ಇಲ್ಲವೆ, ಛೀ! ನಿನಗೇನು!”

ಈ ಪರಿ ಬೈದರು ಜನರೆಲ್ಲಾ;

ಗೌಡನು ಬಾಯೇ ಬಿಡಲಿಲ್ಲಾ!

ಜನರೆಲ್ಲಾ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ

ಗೌಡನು ಓಡಿದ ಚಾವಡಿಗೆ;

ಕರೆದನು ಊರಿನ ತಲೆಯಾಳುಗಳ;

ಕಟ್ಟಿಯೊಳಲ್ಲಿಯೆ ಸಭೆ ಸೇರಿದರು.

ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಚರ್ಚೆಯ ಮಾಡಿದರು;

ದಿನವೆಲ್ಲಾ ವಾದವ ಹೂಡಿದರು.

ಹೊರಟವು ಯುಕ್ತಿಯ ಮಾತುಗಳು,

ಮಾತೊಳು ಮನೆಯನು ಕಟ್ಟಿದರು.

ಅಂತೂ ಇಲಿಗಳ ಕೊಲ್ಲುವ ಬಗೆಯು

ಒಬ್ಬರಿಗಾದರು ಹೊಳೆಯಲೆ ಇಲ್ಲ.

ಗೌಡನು ತಲೆತಲೆ ಹೊಡಕೊಂಡ ;
 ಅಲ್ಲದೆ ಎದೆಯೆದೆ ಬಡಕೊಂಡ :
 ಕಡೆಗಾ ರಂಗೇಗೌಡನು ಊರಿಗೆ
 ಬೆಂಕಿಯ ಹಾಕುವ ಸಲಹೆಯ ಕೊಟ್ಟ !
 ಊರನೆ ಖಂಡಿತ ಬುಡಬೇಕೆಂದು
 ರಾಮಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾಡಿದರು !
 ತಿಪ್ಪಂಭಟ್ಟರು ಚಿಂತಿಸಿ ಚಿಂತಿಸಿ
 'ದೇವರು ಮಾಡಿದುದಾಗಲಿ' ಎಂದರು !
 ಸಲಹೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದಾ ಮೇಲೆ
 ಗೌಡನು ಜನರನು ಕುರಿತಂತೆಂದ :
 ' ಇಲಿಗಳ ನಾಶಕುಪಾಯವನಾರು
 ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವರೊ ಅವರಿಗೆ ಆರು
 ಸಾವಿರ ನಾಣ್ಯಗಳೇಯುವೆ ನಾನು ;
 ತಿಳಿದವರಿದ್ದರೆ ಬನ್ನಿರಿ ! ಏನು ? '

ಒಬ್ಬರ ಮೊಗವನು ಒಬ್ಬರು ನೋಡಿ
 ಮಾತಾಡದೆ ಇದ್ದರು ಜನರೆಲ್ಲಾ !
 ಗೌಡನು ಕೂಗಿದ ಮೊದಲನೆ ಸಾರಿ ;
 ಯಾರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾರಲೆ ಇಲ್ಲ.
 ನಾಣ್ಯಗಳೆಂಬಾ ಮಾತನು ಕೇಳಿ
 ಮಂಗೈಶೆಟ್ಟರು ಕೋಪವ ತಾಳಿ
 ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾಣಿಯ ದೂರಿದರು !
 ಮೆದುಳನು ನೀಡದೆ ತಲೆಯನು ಮಾಡಿದ
 ಕನುಲಜನನು ಬೈದಾಡಿದರು !
 ಸುತ್ತಲು ನೋಡುತ್ತ ಗೌಡನು ಮತ್ತೆ
 ಎರಡನೆ ಸಾರಿಯು ಕೂಗಿದನು.
 ಆಸೆಯನೆಲ್ಲವ ನೀಗಿದನು !
 ಕೂಗಿದನಾತನು ಮೂರನೆ ಸಾರಿ ;

ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ

ಮಾತೇ ಇಲ್ಲವು, ಎಲ್ಲಿಯೂ ವೃಂದಾ!
ಮುಂದಲೆ, ಹಿಂದಲೆ ಎರಡನು ಉಜ್ವಲತ,
ಕಂಗಳ ಕೆರಳಿಸಿ, ಹಲ್ಲನು ಕಡಿಯುತ,
ಶೆಟ್ಟರು ಬಲು ಪೇಚಾಡಿದರು.
ಅವೇಶವ ದಯಪಾಲಿಸು ಎನ್ನುತ
ವಾಣಿಯ ಪರಿಪರಿ ಬೇಡಿದರು!

ಎಸಿದು ಗುಜುಗುಜು ಗುಂಪಿನಲಿ?
ನೋಡಿದಿರೇನಾಶ್ಚರ್ಯವನು?
ಆಲಿಸಿ! ದೂರದ ಕಿಂದರಿ ನಾದ!
ಬರುವನು ಯಾರೋ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ!
ಹತ್ತಿರ, ಹತ್ತಿರಕವನೈತಂದ;
ಬಂದಿತು ಜನರಿಗೆ ಒಂದಾನಂದ!
ನೋಡಿರಿ! ನೋಡಿರಿ, ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ!
ನೋಡಿದರೆಲ್ಲರು ಬೆರಗಾಗಿ!
ಬಂದನು! ಬಂದನು ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ!
ಕೆದರಿದ ಕೂದಲ ಗಡ್ಡದ ಜೋಗಿ!
ನಾನಾ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಯ ಜೋಗಿ!
ಕೈಯಲಿ ಕಿಂದರಿ ಹಿಡಿದಾ ಜೋಗಿ!
ಕುದುರೆಯ ಗೊರಸಿನ ಅಡಿಗಳ ಜೋಗಿ!
ಕಡವೆಯ ಕೊಂಪಿನ ತಲೆಯಾ ಜೋಗಿ!
ಆನೆಯ ಕಿವಿಗಳ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ!
ಹಂದಿಯ ದಾಡೆಯ ಕೋರೆಯ ಜೋಗಿ!
ಮಂಗನ ಮೂತಿಯ ಮುಡಿದಿಹ ಜೋಗಿ!
ಬಂದನು ಬಂದನು ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ!
ಹಾರುತ, ತೇಲುತಲಿಳಿದನು ಜೋಗಿ!
ಕೈ ಕೈಮುಗಿಯುತ ಕಣ್ಣೆರೆದು
ಹಿಂದಕೆ ಸರಿಯುತ ಜನರೆಲ್ಲಾ,

ದಾರಿಯ ಬಿಟ್ಟರು ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಗೆ!
ಜೋಗಿಯು ಹತ್ತಿದ ಗೌಡನ ಕಟ್ಟೆಯ;
ಗೌಡನ ಹೃದಯವು ಬಾಯ್ಕೇ ಬಂದಿತು,
ಗಡಗಡ ನಡುಗಿದನು!

ತೊಡಳುತ, ಬೆದರುತ, ಕಂಪಿತಕಂಠದಿ
ನೀನಾರಂದನು ಜೋಗಿಯ ಕುರಿತು.

ಆದಕಾ ಜೋಗಿಯು ಇಂತೆಂದ;
ಕೇಳಿದರೆಲ್ಲರು ಬಾಯ್ಕಿಟ್ಟು;
'ಹಿಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿಹ ಜೋಗಿಯು ನಾನು;
ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಗೆಳೆಯನು ನಾನು;
ನಿವ್ರಾ ಗೋಳನು ಕೇಳಿದ ತಿವನು
ನನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿದನು.

ಇಲಿಗಳನೆಲ್ಲಾ ಕೊಂದರೆ ಆರು
ಸಾವಿರ ನಾಣ್ಯಗಳೀಯುವೆಯಷ್ಟೆ?'

ಉಬ್ಬಿತು! ಉಕ್ಕಿತು ಗೌಡನ ಸಂತಸ!
ಶಹಭಾಸೆಂದರು ಜನರೆಲ್ಲ.
ಗೌಡನು ಜೋಗಿಯ ಕುರಿತಂತೆಂದ;

ಜನರದನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದರು:
'ಬೇಕಾದುದ ನಾ ಕೊಡುವೆನು ಜೋಗಿ;
ಆರೇಕಿನ್ನೆ ರಡಾದರು ಕೊಡುವೆನು.
ಬೇಕಾದುದನೆಲ್ಲವ ನೀ ಕೇಳು;
ಊರೇ ನಿನ್ನದು! ನಾ ನಿನ್ನಾಳು!
ಆದರೆ ಒಂದೇ ಸಂದೇಹ—

ಇಲಿಗಳನೋಡಿಪ ಶಕ್ತಿಯು ನಿನಗೆ
ನಿಜವಾಗಿರುವುದು ಹೌದಷ್ಟೆ?'
ಜೋಗಿಯು ಹಿಂತಿರುಗೆಲ್ಲರ ನೋಡಿ,
ಕೈಯಾ ಕಿಂದರಿಯನು ಸರಿವಾಡಿ,

ಗಡ್ಡವ ನೀವುತ ದುರದುರು ನೋಡಿ,
 ಗೌಡನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತೆಂದ:
 'ಕೃತಯುಗದೊಳು ಕೈಲಾಸದೊಳು
 ಇಲಿಗಳ ಕಾಟವು ಮಿತಿವಿಾರೆ,
 ಇಲಿಗಳ ಕೊಲ್ಲುವೆನೆಂಬಾ ರೋಷ
 ಎರಲು, ಭೈರವನಾದನು ಈಶ!
 ಆದರು ಆಗದೆ ಮೂಷಿಕನಾಶ
 ನಂದಿಯ ಕಳುಹಿದನೆನ್ನೆ ಡೆಗೆ:
 ಕೊಂದೆನು ಅವುಗಳ ನಾ ಕಡೆಗೆ!
 ಕಾಮನ ದಹಿಸಿದ ಹಣೆಗಣ್ಣು
 ಮೂಷಿಕರೋಮವ ಸುಡಲಿಲ್ಲ!
 ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಜನರೇ ಕೇಳಿ,
 ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನು ಮುಗಿಸುವೆ ಹೇಳಿ:
 ದ್ವಾಪರ ಯುಗದೊಳು ವೈಕುಂಠದೊಳು
 ಮೂಷಿಕ ಸೈನ್ಯಕು ಜಯವಿಜಯರಿಗೂ
 ಭೀಕರಕಾಳಗ ಜರುಗಿತು, ಕಡೆಗೆ
 ಆ ಜಯವಿಜಯರು ವಿಷ್ಣುವನೆಡೆಗೆ
 ಓಡುತ್ತ ಹೋದರು ವೊರೆಯಿಡಲು,
 ಮೂಷಿಕ ಸೈನ್ಯಕೆ ಮೈಸೋತು!
 ಕಡೆಗಾ ವಿಷ್ಣುವೆ ಚಕ್ರವ ಹಿಡಿದು
 ಮೂಷಿಕಬಳಗವ ಕೊಲ್ಲುವೆನೆಂದು
 ಕದನವನಾಡಲು ಇಲಿಗಳ ಕೂಡೆ
 ಮೂರ್ಛೆಗೆ ಸಂದನು ಬಲುಬಳಲಿ!
 ವಿಷ್ಣುವೆ ಸೋತನು ಕದನದಲಿ!
 ಪೀತಾಂಬರವನು ಹರಿದುವು ಕೆಲವು;
 ಚಕ್ರದ ಹಲ್ಲನು ಮುರಿದುವು ಕೆಲವು!
 ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನ ವನಪಹರಿಸಿದುವು!
 ಶಂಖವ ಭೂಂ ಭೂಂ ಊದಿದುವು!

ಗದೆಯನ್ನೆಳೆದು ಬಿಸಾಡಿದುವು!

ರಾಕ್ಷಸಕೋಟಿಯ ಕೊಂದಾ ಚಕ್ರವು
ಬರಿದಾಯಿತು ಇಲಿಗಳ ಮುಂದೆ;
ಕಡೆಗೆನ್ನನು ಕರೆಕಳುಹಿದನು:
ಮೂಷಿಕನಾಶವ ಮಾಡಿದೆನು!

‘ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯೆ ನಿಲ್ಲಿಸು, ಸಾಕು;
ನೀ ಗಟ್ಟಿಗನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯ್ತು!

ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮಕಂತ್ಯವೆ ಇಲ್ಲ;
ಗೆಳೆಯರು ಎಷ್ಟು ಮಹೇಶ್ವರರೆಲ್ಲ.
ನಮ್ಮೂರಿಲಿಗಳ ಸಂಹರಿಸು;
ಬೇಕಾದುದ ನಾವೀಯುವೆವು!’—

ಎಂದನು ಗೌಡನು ಸಂತಸದಿಂದ;
ಜನತತಿಗಾದುದು ಅತ್ಯಾನಂದ!

ಮರುವಾತಾಡದೆ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ
ಕಟ್ಟಿಯನಿಳಿದನು ಬೀದಿಗೆ ಹೋಗಿ;
ಗಡ್ಡವ ನೀವುತ ಸುತ್ತಲು ನೋಡಿ,
ಮಂತ್ರವ ಬಾಯಲಿ ಮಣಮಣ ಹಾಡಿ,
ಕಿಂದರಿ ಬಾರಿಸತೊಡಗಿದನು,
ಜಗವನೆ ಮೋಹಿಸಿತಾ ನಾದ!

ಎನಿದು? ಎನಿದು? ಗಜಿಬಿಜಿ ಎಲ್ಲಿ?
ಊರನೆ ಮುಳುಗಿಪ ನಾದವಿದೆಲ್ಲಿ?
ಇಲಿಗಳು! ಇಲಿಗಳು! ಇಲಿಗಳ ಹಿಂಡು!
ಬಳಬಳ ಬಂದುವು ಇಲಿಗಳ ದಂಡು!

ಅನ್ನದ ಮಡಕೆಯನಗಲಿದುವು!
ಟೋಪಿಯ ಗೂಡನು ತ್ಯಜಿಸಿದುವು!
ಬಂದುವು ಅಂಗಿಯ ಜೇಬನು ಬಿಟ್ಟು,
ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಿನ ಚೀಲವ ಬಿಟ್ಟು.

ಕಿಂಧರಿ ಜೋಗಿ

ಹಾರುತ ಬಂದುವು, ಓಡುತ ಬಂದುವು,
ನೆಗೆಯುತ ಬಂದುವು, ಕುಣಿಯುತ ಬಂದುವು,
ಜೋಗಿಯು ಬಾರಿಸೆ ಕಿಂಧರಿಯು !
ಸಣ್ಣಿಲಿ, ದೊಡ್ಡಿಲಿ, ಮೂಗಿಲಿ, ಸುಂಡಿಲಿ,
ಅಣ್ಣಿಲಿ, ತಮ್ಮಿಲಿ, ಅಮ್ಮಿಲಿ, ಅಪ್ಪಿಲಿ,
ಮಾವಿಲಿ, ಭಾವಿಲಿ, ಅಕ್ಕಿಲಿ, ತಂಗಿಲಿ,
ಗಂಡಿಲಿ, ಹೆಣ್ಣಿಲಿ, ಮುದುಕಿಲಿ, ಹುಡುಗಿಲಿ,
ಎಲ್ಲಾ ಬಂದುವು ಓಡೋಡಿ,
ಜೋಗಿಯು ಬಾರಿಸೆ ಕಿಂಧರಿಯು !

ಬಂದುವು ನಾನಾಬಣ್ಣದ ಇಲಿಗಳು,
ಕೆಂಪಿನ ಇಲಿಗಳು, ಹಳದಿಯ ಇಲಿಗಳು,
ಬೆಳ್ಳಿಲಿ, ಕರಿಯಿಲಿ, ಗಿರಿಯಿಲಿ, ಹೊಲದಿಲಿ,
ಕುಂಕುಮರಾಗದ, ಚಂದನರಾಗದ,
ಹಸುರಿನ ಬಣ್ಣದ, ಪಚ್ಚೆಯ ವರ್ಣದ,
ಸಂಜೆಯ ರಾಗದ, ಗಗನದ ರಾಗದ,
ನಾನಾವರ್ಣದ ಇಲಿಗಳು ಬಂದುವು,
ಕುಣಿಯುತ ನಲಿಯುತ ಸಂತಸದಿ,
ಜೋಗಿಯು ಬಾರಿಸೆ ಕಿಂಧರಿಯು !

ನೋಡಿರಿ! ಕಾಣಿರಿ! ಬರುತಿಹವಿನ್ನೂ !
ಆಟ್ಟದ ಮೇಲಂ ಬರುವುವು ಕೆಲವು!
ಕಣಜದ ಕಡೆಯಿಂ ಬರುವುವು ಕೆಲವು!
ಓಹೋ! ಬಂದುವು ಹಿಂಡ್ಡಿಂಡಾಗಿ!
ಕುಂಟಿಲಿ, ಕಿವುಡಿಲಿ, ಹೆಳವಿಲಿ, ಮೂಗಿಲಿ,
ಚೀ! ಪೀ! ಎನ್ನುತ ಕೂಗುತಲೋಡಿ
ಗಹಗಹಿಸುತ ನೆರೆ ನಲಿನಲಿದಾಡಿ
ಬಂದಿತು ಮೂಷಿಕಸಂಕುಲವು
ಜೋಗಿಯು ಬಾರಿಸೆ ಕಿಂಧರಿಯು !

ಬೊಮ್ಮ ನಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ
ಹೊರಟನು ತುಂಗಾನದಿಯೆಡೆಗಾಗಿ.

ಕಿಂದರಿ ನಾದವು ಗಗನಕ್ಕೆರಿತು

ಇಲಿಗಳನೆಲ್ಲಾ ಮನವೋಹಿಸಿತು!

ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು

ಜನಗಳು ನೋಡಲು ಕೌತುಕವ,

ಜೋಗಿಯು ನಡೆದನು, ಇಲಿಗಳು ನಡೆದುವು,

ಸೇರಿದರೆಲ್ಲರು ನದಿಯೆಡೆಯ ;

ಹೊಳೆಯಾ ಮರಳಿನ ಗುಡ್ಡೆಯ ತುಂಬಾ

ನೋಡಿದರೆಲ್ಲೆಯು ಮೂಷಿಕಗುಂಪೆ!

ಉಸಿರಾಡದೆ ನಿಂತರು ಜನರೆಲ್ಲಾ

ಮುಂದೇನಾಗುವುದೆಂದಲ್ಲಿ!

ದಿವಿಜರು ಕವಿದರು ಗಗನದಲಿ,

ಹೂಮಳೆ ಕರೆದರು ಹರುಷದಲಿ ;

ದುಂದುಭಿನಾದವ ಮಾಡಿದರು,

ಕಾಣದ ಬೆರಗನು ನೋಡಿದರು!

ಸುತ್ತಲು ನೋಡಿದ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ,

ನಡೆದನು ಹೊಳೆಯಾ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ!

ಸೇರಿದ ಜನರೆಲ್ಲರು ಬೆರಗಾಗಿ,

‘ಜಯಜಯ ಜೋಗೀ!’ ಎಂದರು ಕೂಗಿ!

ಇಲಿಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುವು ಜೋಗಿಯನು ;

ಬುಳುಬುಳು ನೀರೊಳು ಮುಳುಗಿದುವೆಲ್ಲಾ

ಹೆಣವಾಗಲಿಯೆ ತೇಲಿದುವು.

ಎಲ್ಲಾ ಮುಳುಗಿದುವೆಂದೆನೆ, ಅಲ್ಲಾ!

ರಾವಣನಂದದ ಮೂಷಿಕವೊಂದು

ದೃಢವಾಗೀಜುತ ಸೇರಿತು ದಡವ!

ಆಗದು ಜನರಿಗೆ ಈ ಪರಿ ನುಡಿಯಿತು

ಕಿಂದರಿ ನಾದದ ಅನುಭವವ:

‘ ಕಿಂದರಿ ಬಾರಿಸಿದಾಗಲೆ ಎಲ್ಲಿಯು

ಹೋಳಿಗೆವಾಸನೆ ತುಂಬಿದುದು ;

ಯಾರೋ ಹೋಳಿಗೆ ಮಾಡುವರೆಂದು

ಗೂಡನು ಬಿಟ್ಟಿವು ಹೊರಗಡೆ ಬಂದು.

ನೋಡಲು ಹಲ್ಲದ ರಾಶಿಯ ಕಂಡೆವು ;

ವಿಧವಿಧ ತಿಂಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಜೋಗಿಯ

ಸುತ್ತಲು ಮೆರೆವುದ ನೋಡಿದೆವು !

ಬಲಗಡೆ ದೊಡ್ಡ ಮಿಠಾಯಿಯ ರಾಶಿ,

ಎಡಗಡೆ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಮುದ್ದೆಯ ರಾಶಿ,

ತಲೆಯೊಳು ಸಕ್ಕರೆ, ಕೈಯೊಳು ಬೆಲ್ಲ ;

ಬನ್ನಿರಿ, ಬನ್ನಿರಿ, ಎಂದುವು ಎಲ್ಲ !

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆವು ನಾವುಗಳು

ತಿಂಡಿಯ ತಿನ್ನುವ ಛಲದಿಂದ,

ಕಡೆಗೆಲ್ಲವು ಬರಿಬಯಲಾಯ್ತು,

ತಿಂಡಿಯೆ ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆಯಾಯ್ತು.

ಜನರೆಲ್ಲರು ಮಾಯೆಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ

‘ ಜಯಜಯ ಜೋಗೀ ! ’ ಎಂದರು ಕೂಗಿ !

ಬಿಳಿದಾಯಿತು ಗೌಡನ ಮುಖಮಾತ್ರ

ಹಣಕೊಡಬೇಕಾಯ್ತಲ್ಲಾ ಎಂದು !

ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯು ಹಿಂದಕೆ ಬಂದ,

‘ ಗೌಡನೆ, ನಾಣ್ಯಗಳನು ಕೊಡು ’ ಎಂದ !

ಗೌಡನು ನೋಡಿದ ಬೆರಗಾಗಿ :

‘ ಸಾವಿರ ಆರೂ ’ ಎಂದನು ಜೋಗಿ !

ಗೌಡನು ನಿಂತನು ತಲೆದೂಗಿ !

‘ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯೆ, ಹೇಳುವೆ ಕೇಳು,

ಸಾವಿರ ಆರನು ನಾ ಕೊಡಲಾರೆನು ;
 ನೀ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವು ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ,
 ಸುಮ್ಮನೆ ಕಿಂದರಿ ಬಾರಿಸಿದೆ.
 ಇಲಿಗಳ ಹೊತ್ತೆಯ ನೀನೇನು ?
 ಅವುಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ
 ಬಿದ್ದುವು, ಹೊಳೆಯಲಿ ಮುಳುಗಿದುವು !
 ಕೊಡುವೆನು ನೀ ಪಟ್ಟಿಹ ಶ್ರಮಕಾಗಿ
 ಕಾಸ್ಯುದಾರನು ತೆಗೆದುಕೊ ಜೋಗಿ,
 ಪುರಿಗಡಲೆಯ ಕೊಂಡುಕೊ ಹೋಗಿ !'

ಈ ಪರಿ ನುಡಿಯಲು ಗೌಡನು, ಜೋಗಿಯು
 ಕಂಗಳ ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿಂತೆಂದ :

' ಆಡಿದ ಭಾಷೆಯ ತಪ್ಪುವೆಯ ?

ಸಾವಿರ ಆರನು ಕೊಡದಿರೆ ನೀನು
 ಮತ್ತೀ ಕಿಂದರಿ ಬಾರಿಸುವೆ !
 ನಿಮ್ಮಾ ಹಳ್ಳಿಯನಾರಿಸುವೆ !'

' ಸಾವಿರವಾರನು ಕೊಡುವರದಾರು ?
 ಆಪ್ಪನ ಗಂಟೆ ? ಹೋಗೋ, ಜೋಗಿ !
 ನೀ ಮಾಡುವುದೇನನು ನೋಡುವೆನು ;
 ಮಾತಾಡದೆ ತೊಲಗಿಲ್ಲಿಂದ !

ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತೇನಾದರು ನುಡಿದರೆ
 ಕಿಂದರಿಯೊಡಿಸುವೆ, ಗಡ್ಡವ ಸುಡಿಸುವೆ,
 ನಿನ್ನೀ ತಲೆಯನು ಬೋಳಿಸುವೆ ;
 ಕಿಂದರಿತಂತಿಯು ಹರಿಯುವವರೆಗೂ
 ಬಾರಿಸು ಬೇಡೆಂದವರಾರು ?

ಬಲ್ಲೆಯ ನಾನಾರಂಬುದನು ?
 ಊರ ಪಟೇಲನು, ಹಳ್ಳಿಗೆ ಗೌಡ !
 ನಡೆ, ನಡೆ, ಮರುಮಾತಾಡದಿರು !'

ಗೌಡನ ನುಡಿಯನು ಕೇಳಿದ ಜೋಗಿಯು

ಕಿಂದರಿ ಬಾಲನ ತೊಡಗಿದನು.

ನಾದವು ಹಬ್ಬಿತು ಊರೊಳಗೆಲ್ಲಾ,

ಕರೆಯಿತು ಊರಿನ ಹುಡುಗರನೆಲ್ಲಾ !

ಓಡುತ್ತ ಬಂದರು ಬಾಲಕರು

ಕೇಳದೆ ಹಿರಿಯರ ಮಾತುಗಳ ;

ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ

ಕಿಂದರಿ ಬಾಲನಿದನು ಇಂಪಾಗಿ !

'ಟಿಂಗಾ ! ಟಿಂಗಾ ! ಟಿಂಗಾ ! ಟಿಂಗಾ !' ನಾದವ ಕೇಳಿ

ಚಂಗಾ ! ಚಂಗಾ ! ನೆಗೆದರು ಬಾಲಕರು.

ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯು ಹೊರಟನು ಮುಂದೆ

ಬಾಲಕರೆಲ್ಲರು ನಡೆದರು ಹಿಂದೆ !

ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲರು ಭಯದಿಂದ

ಎಂದರು 'ಮಕ್ಕಳ ಗೌಡನೆ ಕೊಂದ ;

ಹಾಳಾದೆವು ಗೌಡನ ದೆಸೆಯಿಂದ.'

ಗೌಡನು ಕೂಗುವ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ,

ಜೋಗೀ ! ಜೋಗೀ ! ಹಿಂತಿರುಗಿಂದ.

ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯು ನಡೆದನು ಮುಂದೆ,

ಬಾಲರು ಓಡುತ್ತ ಹೋದರು ಹಿಂದೆ.

ಕುಂಟರು ಭರದಿಂದೋಡಿದರು !

ಕುರುಡರು ನೋಟನ ನೋಡಿದರು !

ಮೂಗರು ಸವಿಮಾತಾಡಿದರು !

ಕಿವುಡರು ನಾದವ ಕೇಳಿದರು !

ಬಾಲರು ಭರದಿಂದೋಡಿದರು !

ಜನರೆಲ್ಲಾ ಗೋಳಾಡಿದರು !

ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ

ಮಕ್ಕಳ ಹೊಳೆಯೊಳಗಿಳಿಸುವನೆಂದು,

ಓಡಿದರೆಲ್ಲರು ಜೋಗಿಯ ಹಿಂದೆ.

ಹೊಳೆಯಾ ತೀರವ ಜೋಗಿಯು ಸೇರಿ,
 ನೀರೊಳಗಿಳಿಯದೆ ಬಲಗಡೆ ತಿರುಗಿ
 ಚೌಡಿಯ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕಭಿಮುಖವಾದ,
 ಭರದಿಂ ಬೇಗನೆ ಮುಂದಕೆ ಹೋದ.
 ಬೆಟ್ಟವನವನೇರುವುದಿಲ್ಲೆಂದು
 ಹಾರೈಸಿದರಾ ಊರಿನ ಜನರು.
 ಬೆಟ್ಟದ ಬುಡವನು ಸೇರಿದ ಜೋಗಿ ;
 ನಿಲ್ಲುವನೆಂದೆಲ್ಲಾ ಬಯಸಿದರು !

ಎನಿದು ನಿಂತರು ಜನರೆಲ್ಲ ?
 ' ಆಯ್ಯೋ ಮಕ್ಕಳೆ ! ' ಎಂದೆನುತ.
 ಜೋಗಿಯು ಬಾರಿಸೆ ಕಿಂದರಿಯ
 ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯಿತು ಆ ಗಿರಿಯು !
 ಜೋಗಿಯು ನುಗ್ಗಿದನದರಲ್ಲಿ
 ಹಿಂದೆಯೆ ಹೋದರು ಬಾಲಕರು !

ಬೆಟ್ಟವು ಬಾಗಿಲ ಹಾಕಿತು ಬೇಗ ;
 ಹಿಂದಕ್ಕುಳಿದವನೊಬ್ಬನೆ ಕುಂಟ.
 ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು ಜನರೋಡಿ,
 ಕುಂಟನ ಕಂಡರು ಒಂಟಿಯಲಿ ;
 ಕುಂಟನನುಳಿದವರೆಲ್ಲೆಂದು
 ಕೇಳಲು ಬೆಟ್ಟವ ತೋರಿದನು.
 ಕಂಬನಿಗರೆದರು ಗೋಳಾಡಿದರು,
 ಜೋಗಿಯ ಕೂಗುತ ಒಲು ಬೇಡಿದರು.
 ಬೆಟ್ಟವು ಕೊಟ್ಟಿತು ಮರುದನಿಯ,
 ಭೂಮಿಯು ಹೀರಿತು ಕಂಬನಿಯ.
 ಉಳಿದಾ ಕುಂಟನು ಅಳುತ್ತಿಂತೆಂದ :
 ' ಆಯ್ಯೋ ಎನಗಿಲ್ಲವರಾನಂದ !
 ಜೋಗಿಯು ಕಿಂದರಿ ಬಾರಿಸೆ ಕಂಡೆವು

ಬಣ್ಣದ ಮನೆಗಳ ಪಟ್ಟಣವ,
 ಹಣ್ಣುಗಳುದುರಿದ ತೋಟಗಳ;
 ನಾನಾ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳ,
 ತರತರ ರಾಗದ ಗೊಂಬೆಗಳ;
 ಮಾತಿಗೆ ಎಾರಿದ ಆನಂದಗಳ,
 ಕೈಗೇ ಸಿಕ್ಕುವ ಹಕ್ಕಿಗಳ!
 ಬೆಂಕಿಗಳೆವೊಡನಾಡಿದುವಲ್ಲಿ,
 ಮೊಲಗಳು ಕುಳಿತವು ಮೈಮೇಲಲ್ಲಿ!
 ಅಯ್ಯೋ ಹೋಯಿತೆ ಆ ನಾಕ!
 ಅಯ್ಯೋ ಬಂದಿತೆ ಈ ಲೋಕ!'

ಬಂದರು ಎಲ್ಲರು ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಗೆ
 ದುಃಖಾಂಬುಧಿಯೊಳಗೀಜಾಡಿ;
 ಕಂಬನಿಗರೆದರು ಗೋಳಾಡಿ!
 ಈಗಾ ಹಳ್ಳಿಯ ಬೀದಿಯಲಾರೂ
 ಕಿಂದರಿನಾದವನಾಲಿಸರು;
 ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ
 ಬೇಕಾದೆಲ್ಲವನೀಯುವರು!
 ಭಾಷೆಯ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಮೂರ್ತಿಗೇ, ನಾವು
 ಮೋಸವ ಮಾಡದೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.
 ಆದುದರಿಂದ, ಮೂರ್ತಿಗೇ, ಕೇಳು
 ಸತ್ಯವನೆಂದೂ ತ್ಯಜಿಸದೆ ಬಾಳು |

ಕು ಮು ದಿ ನಿ *

ಮೋಡಗಳ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಬಾನೊಳು
ಮಿಂಚಿದುವು ಚುಕ್ಕಿಗಳು. ತಳಿರೆಡೆ
ಚರಿಸಿ ಕಂಪನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ
ಲೀಲೆಯೊಳು ಮೈಮರೆತ ತಣ್ಣೆಲ-
ರೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ ತೀಡಿತ್ತು.

ತಾಯಿಯೆದೆಯನ್ನ ಸ್ಪಿ ನಲಿಯುವ
ಹಾಲುಹಸುಳಿಯ ತೆರದಿ ಬನಗಳ
ಮೇಲೆಯೊರಗಿತು ಜೆಲುವಿನೊರತೆಯ
ತಿಂಗಳಿನ ಹೊಂಬೆಳಕು. ಹಬ್ಬಿತು
ವಸೌನ ನಾಡಿನಲಿ!

ಹರಿಯುತ್ತಿಹ ತೊರೆಯ ಬಳಿ ಮೆರೆಯಿತು
ಬನದ ಮುತ್ತನ್ನೊಲಿದು ಸಲಿಸುತ್ತ
ಕಣ್ಣ ಸೆಳೆಯುವ ಹುಲ್ಲುಗುಡಿಸಲು
ಜೊನ್ನ ದಲಿ ಮಿಂದು.

ಅಂಗಳದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯು
ಜೆಲ್ಲುತಿಹ ಬಿರಿಮುಗುಳನಾಯದೆ,
ಉಪವನದ ಗಿಡ ಬಳ್ಳಿ ಮೆರೆಯುವ
ಸುಗ್ಗಿ ತಿಂಗಳಿನಲರ ಕೊಯ್ಯದೆ,
ಗುಡಿಸಲೆಸೆದುದು ಕಂಗಳಿಗೆ ತಾಂ
ಬಿಟ್ಟ ಮನೆಯಂತೆ!

ಆದರೇನಾ ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯು
ಮೇಲೆ ಬೆಳಗುವ ಸೊಡರಿನೆಡೆಯಲಿ
ಕಾಂಚನದ ಕಮನೀಯತನವನು

* ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್ ಕವಿಯ 'Laodamia' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ರಚಿತ
ವಾದದ್ದು.

ಕಣ್ಣು ಮಿಂಚೋಳು ಚರೆಯುತಿರುಳಿನ
ಕತ್ತಲನು ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಯುತ,
ಮೋಗದ ಬಾಡಿದ ಕಳೆಯೊಳಿಂದುಗೆ
ನಾಚಿಕೆಯ ನೀಡುತ್ತ ಕುಳಿತಹ-

ಳೋರ್ವ ಭಾಮಿನಿಯು!

ಮೋಗದ ಕೊಳದೊಳಗರಳಿದಬುಜಗ-
ಳಂತೆ ರಂಜಿಪ ಕಂಗಳಿಂ ಬಹ
ಬಿಸಿಯ ಮಧುಧಾರಿಯೋಲು ಕಂಬನಿ
ಹರಿದುವಂಗೈಲಿಟ್ಟ ಕೆನ್ನೆಯ

ಮೇಲೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ;

ಆಳಲಿನಗ್ಗಿಯಲರುಳಿ ಬೆಂದಿಹ
ನಳಿನದಂದದೊಳಿದ್ದಳಾ ನಳಿ-

ನಾಕ್ಷಿ ಕಂಗಳಿಗೆ!

ಎದೆಯೊಳುರಿವಾ ನೋವದಾವುದು?

ಕಣ್ಣೊಳಿಳಿವಾ ಬೆಸನವಾವುದು?

ಬಿಸಿಯ ಸುಯ್ಯಲಿ ಬಸಿವ ದುಃಖವ-
ದಾವುದೆಲೆ ರಮಣಿ?

ಒಲಿದವರ ಆಗಲಿಕೆಯೋ? ಫಲಿತಹ
ಯೌವನದ ಬೇವುರಿಯೋ? ಪಡೆದಿಹ-
ರಳಿದಿರುವ ಯಾತನೆಯೋ? ಒಯಕೆಯು
ಸಲ್ಲದುರಿಯೋ? ಮೇಣ್ ನಿರಾಶೆಯ
ಬೆಂಕಿಯೋ? ಪೇಳೇನು, ಕುಮುದಿನಿ,

ಎದೆಯ ಕೊರೆಯುವ ಗೋಳನು!

ವರುಷವೆರಡರ ಹಿಂದೆ ರಮಣನು

ಕದನಕ್ಕೆದಿದ; ಮರಳಲಿಲ್ಲವು.

ದಿನಗಳಳಿದುವು, ಪಕ್ಷ ಕಳೆದುವು,

ಮಾಸಗಳು ಬಿರಬಿರನೆ ಸುಳಿದುವು,
 ದುಗುಡ ಹೆಚ್ಚಿ ತು ಬಯಕೆಯೆ !
 ಇನಿಯನಾಗಮನವನು ಹಾರೈ-
 ಸುತ್ತ ತರಳೆಯು ಕಂಬನಿಗಳಂ-
 ಜಲಿಯ ಜಗದೀಶನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ,
 ಎದೆಯ ಭಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರವ-
 ನಿಟ್ಟು ಕಾಲವ ನೂಂಕುತಿರುವಳು
 ರಮಣದರ್ಶನಕೆ !

ಮಾನವಗೆ ನಂಬುಗೆಯ ಬಲವೇ
 ಪರಮ ಬಲವೈ ! ಜೀವಮಾನದ
 ಕಷ್ಟಗಳ ಕರಗಿವುದು ಭಕ್ತಿಯು.
 ಬಾಳಿಗೀಯುತ ಬೆಳಕ ವೊರೆವುದು
 ಶಕ್ತಿಯನು ನೀಡಿ !
 ಬಾಳಿಸೊರತೆಯ ಬತ್ತಿಸದು ; ತಿಳಿ-
 ವಳಿಕೆಗೀವುದು ರಾಗದಿಂಪನು ;
 ಎದೆಯ ಮರುಭೂಮಿಯನು ಮಾಡದು ;
 ಮನದ ಒಣ ವಿಜ್ಞಾನಕೀವುದು
 ರಸದ ಪೆಂಪನು. ದಾರಿಯನು ಮರೆ
 ಮಾಡದೆಂದಿಗು ಭಕ್ತಿಯು !
 ಬಿಟ್ಟುಗಳನೆತ್ತುವುದು ; ಮಿರುತ್ತವ
 ಮುರಿಯುವುದು ; ಹರಿಯುವುದು ಮಾಯಾ
 ಜಾಲವನು ; ಕಾಣದಿಹ ದೇವನ
 ತೋರುವುದು ಕಂಗಳಿಗೆ ; ಜನರಿಗೆ
 ಜೀವನವನೊಲಿಸುವುದು ; ಸಾವಿನ
 ಭಯವ ಪರಿಹರಿಸಿತ್ತು ಮುಕ್ತಿಯ
 ಸಲಹುವುದು ಭಕ್ತಿಯೆ !

ಗೂಬೆ ಕೂಗಿದರೇನು ಮರದಲಿ?
ಹಾಲ ಚೆಲ್ಲಿದರೇನು ತಿಂಗಳು?
ತಾರೆ ಮಿನ್ನುಗಿದರೇನು ಸಭದಲಿ?
ಸೊಬಗು ಹೊರಗಡೆ ನಲಿದರೇನು?
ತರಳೆಯರಿಯುವಳಿ!

ಒಳಗೆ ತೋರದ ಸೊಗವು ಬಯಲಲಿ
ಎನಿತು ಹರಡಿದರೇನು? ರಮಣಿಯ
ಮನವ ಸೆಳೆಯುವುದೆ?

ತನುವು ಗುಡಿಸಲೊಳಿದ್ದರೇನಾ
ಮನವು ಪತಿಯಿಹ ಲೋಕದಲಿ ಸಂ-
ಚರಿಸೆ ಸೋಜಿಗವೆ? .

ಇನಿಯನಿಹನೋ? ಕದನದಲಿ ಮಡಿ-
ದಿಹನೋ? ಕೈದುಗಳಾಟದಲಿ ನೊಂ-
ದಿಹನೋ? ಅರಿಗಳ ಸೆರೆಮನೆಯಲಾರು-
ಳುವನೋ? ದೇಸಿಗಸಂತೆ ಚರಿಪನೋ?
ಎಂಬ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಬೆಂದಳು
ಸಂದೆಯದಿ ನೊಂದು!

“ಬೆಳಗುತ್ತಿಹ ಚಂದಿರನೆ, ಮಿರುಗುವ
ತಾರೆಗಳೆ, ಬಿತ್ತರದ ಗಗನವೆ,
ಲೋಕವನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಚರಿಸುವ
ನಿಮಗೆ ತೋರನೆ ಎನ್ನೊಲವಿಸಂ-
ಬುಧಿಯ ಹಿಮಕರನೆಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿಹ-
ನೆಂಬುದನು ತಿಳಿಸೆನಗೆ ಕರುಣಿಸಿ.
ನಮಿಸುವೆನು ನಿಮಗೆ!

ತಂಬೆಲರೆ ಸುದ್ದಿಯನು ತಿಳಿಸೈ
ರಮಣನೆಲ್ಲಿಹನೆಂದು, ಪೂರ್ವದೊ-

ಳಂದು ಸೀತಾದೇವಿಗರುಹನೆ
ನಿನ್ನ ಮಗ ಹನುಮಂತದೇವನು
ರಾಮನೆಲ್ಲಹನೆಂಬ ಮಂಗಳ-

ವಾದ ವಾರ್ತೆಯನು?

ಇನಿಯನಗಲಿದ ರಮಣಿ ಜಾನಕಿ-
ಯಾದರೇನಂತಲ್ಲವಾದರೆ
ಎನು? ಒಲುಮೆಯೊಳಿಹುದೆ ಭೇದವು?
ವಿರಹಯಾತನೆಯೊಂದೆ ಅಲ್ಲದೆ
ಬೇರೆ ಬೇರಿಹುದೆ?

ಬೇಡುವೆನು ದಿವಿಜರಿರ ನಮಿಸುತ.
ಗಾಳಿವಟ್ಟಿಯೊಳಲೆನ ನಿಮಗೀ
ಕಜ್ಜವಲ್ಲವು ಕಠಿನ. ಹೇಳಿರಿ
ರಮಣನೆಲ್ಲಹನೆಂದಿಗೈತಹ-
ನೆಂಬ ಸತ್ಯವನು!

ಬೇಡುವೆನು, ಜಗದೀಶ, ಬಾಲೆಯ
ಪಾಲಿಸೈ. ನಿನ್ನನ್ನೆ ನಂಬಿಹೆ-
ನಿನ್ನ ಬೇರೆಯ ಗತಿಯ ಕಾಣೆನು.
ಕಳುಹು ರಮಣನನು.

ಸರ್ವಶಕ್ತನು ನೀನು; ನಿನಗಿದು
ದೇವ ಪೋಷ್ ಹುಲುಗಜ್ಜವಲ್ಲವೆ?
ತೋರು ಇನಿಯನನು.'

ಬೇಡಿದಳು ಇಂತೆಂದು ಕುಮುದಿನಿ.

ಕೇಳಿದನು ಜಗದೀಶ. ದಿವಿಜರು
ಕೇಳಿದರು. ಕೇಳಿದರು ಮಾರುತ
ಗಗನವಿಂದುವು ತಾರೆಯಾವಳಿ
ಎಲ್ಲ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು!

ಎದೆಯು ಯಾತನೆಯಿಂದ ಸುಡಿಯುವ
ದನಿಯು ಮರುದನಿಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದೆ
ಎತ್ತದೆಲ್ಲೆಡೆಯು ?

ಹಿಂದೆ ಕೊಳದೊಳು ಮೊಸಳೆ ಹಡಿಯಲು
ಹಸ್ತಿರಾಜನು ಹರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡೆ,
ಬಂದು ಚಕ್ರದಿ ಸೀಳಿ ನಕ್ರವ,
ವೊರೆದನಾತನನು.

ಕರಿಯು ಮೊರೆಯಿಡೆ ಬಂದು ಕಾಯ್ದಾ
ಕರುಣೆ ಕಾಯನೆ ಕರೆಯೆ ಕಾಮಿನಿ
ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ?

ಎಷ್ಟು ದೂತರು ಬಂದು ಸಗ್ಗುಕೆ
ಹರಿಯ ಸಂದೇಶವನು ಸುಡಿದರು :
ಕುಮುದಿನಿಯ ರಮಣನನು ಕಳುಹಲು
ಮೂರು ಗಳಿಗೆಯ ಮಾತ್ರಕೆ !

ಕಾಳಗದಿ ಕೈಮಾಡಿ ಮಡಿದಾ
ಸತಿಯ ಪತಿ ರಣವೀರನೆಂಬುವ
ಭಟನ ಕರೆಯುತ ಬಳಿಗೆ ಸಗ್ಗದ
ರಾಜನಂತೆಂದ :

“ ಹೋಗು ವೀರನೆ, ನಿನ್ನ ಸತಿಯೊಡ-
ನಿದ್ದು ಮೂರೇ ಗಳಿಗೆಯಲಿ ಸಂ-
ತೈಸಿಯಾಕೆಯ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಾ
ಮರೆಯದಾಣತಿಯ !

ದೂತನೊಬ್ಬನ ಕಳುಹುವೆನು ನಿ-
ನ್ನೊಡನೆಯಾತನ ಮಾತ ವಿಾರದೆ,
ಕಾಮಿನಿಯ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದೆ,
ಸುರರ ಧರ್ಮವ ವಿಾರಿ ನಡೆಯದೆ
ಹೋಗಿಬಾ ಬೇಗ ! ”

ಸುರಪತಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಎರನು
ದೂತನೊಬ್ಬನ ಕೂಡಿ ಹೊರಟನು
ಸಗ್ಗದಿಂದಿಳಿಗೆ!

ಏನ ಕಂಡಳು ಕುಮುದಿನಿ?
ಬೆಚ್ಚು ತಿಹಳೀಕೆಂತುಟು?
ಅರಳಿಯೆಲೆಯಲ್ಲಾಡದಿರುವುದು ;
ಗಾಳಿ ಸುಳಿಯದು ; ಜನವಹೀನವು ;
ನಿನದವೇನಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ?
ಅಂಗಳದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯು
ಮೊಗ್ಗುಗಳ ಬಳಬಳನೆ ಸೂಸಿತು ;
ತಲೆಯನೊಲೆದುವು ಹೂವುಗಿಡಗಳು ;
ತೆರೆಯದೆಯೆ ಬಾಗಿಲುಗಳೆಲ್ಲಾ
ತಮಗೆ ತಾವೇ ಸೆಡೆತು ತೆರೆದುವು
ಸುರರ ಬರವನು ಸೂಚಿಸಿ!

ನೋಡಿದಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ತರಳೆಯು :
ನಡುಗಿದಳು ತನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿಹ
ದೀಪದೆಡೆಯೊಳು ನೆಳಲ ತೋರದೆ
ನೆಲವ ಸೋಂಕದೆಯಂತರಾಳದ
ನಿಂತ ರೂಪುಗಳೆರಡ ಕಾಣುತ್ತ
ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆರಗಾಗಿ!

ಹೊಳೆವ ಹೊನ್ನನು ಕಡೆದು ಜೊನ್ನದ
ಮಿರುಗನಿತ್ತಂದದಲಿ, ಬೆಂಕಿಯು
ಬೇಗೆಯನು ಕಳೆದುಳಿದ ಶಾಂತಿಯು
ರೂಪುನೆತ್ತಂದದಲಿ, ಬಾಲೆಯ
ಮುಂದೆ ಕಂಗಳಿಗೆಸೆದರಮರರು
ಅಮರತೇಜದಲಿ!

ಮೊಗದಿ ನಲಿಯಿತು ನಗೆಯ ತಿಂಗಳು.
 ಕಂಗಳರಳಿದುವರಳುವಂದದಿ
 ಸುಗ್ಗಿಯಲಿ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ; ಚಂಚಲ
 ಜಲದೊಳೆಳವಾಸಲೆಯುವಂದದಿ
 ಮಿಂಚಿದುವು, ಚಲಿಸಿದುವು. ಸಂತಸ-
 ದಿಂದಲುಬ್ಬಿತು ಎದೆಯು. ಹಿಗ್ಗಿತು
 ಕಾಮಿನಿಯ ದೇಹಲತೆಯಿನಿಯನ-
 ನೆದುರಿಸಲಿ ಕಂಡು !

ಮರೆತಳನಿಮಿಷದೂತನಿರವನು ;
 ವಿರಹದುದ್ರೇಕದಲಿ ಭೀತಿಯ
 ತೊರೆದಳನಿಯನನಪ್ಪಲೋಸುಗ
 ಮೊಗವ ಮುಂದಕೆ ಚಾಚಿ, ತೋಳ್ಗಳ
 ನೀಡಿ ನೆಗೆದಳು ! ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ
 ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವ ಕಂಪಿಸುತ ಬೆರ-
 ಗಾದಳಾ ರಮಣಿ !

ಹಿಡಿದರೊಡೆಯಿತು ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕದೆ ;
 ಮರಳಿ ಕೂಡಿತು ಹೊಳೆಯುವಾಕೃತಿ ;
 ಮುನ್ನಿನಂತೆಯೆ ನಲಿಯತೊಡಗಿತು
 ಕಾಮಿನಿಯ ಮುಂದೆ !

ಕಾಮುಕರ ಕಂಗಳಿಗೆ ಕನಸಾ-
 ದೊಡೆಯು ಸತ್ಯವು : ಮೇಘದೂತನ
 ಮಾಡಿ ಕಳುಹನೆ ಯಕ್ಷನೊಬ್ಬನು
 ತನ್ನ ಸತಿಯೆಡೆಗೆ ?

ಸತಿಯು ಬೆದರುವಳೆಂದು ಬಗೆಯುತ
 ದೇವದೂತನು ಮುಂದೆ ಬಂದನು.
 ಕುಮುದಿನಿಯ ಸಂತೈಸಿಯಮರರ
 ದನಿಯಲಿಂತೆಂದ :

“ತಾಯೆ ತಾಳಾ ! ಬೆದರಬೇಡಾ !
ನಿನ್ನ ಭಕ್ತುತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಗ್ಗಿ ಗ-
ರಾಣ್ಮಿನೀತನನೆನ್ನೊಡನೆ ಕಳು-
ಹಿದನು. ನಿನ್ನೆ ಡೆಯಿತನಿರುವನು ;
ಮೂರುಗಳಿಗೆಯ ಕಾಲವವಧಿಯು ;
ಮೇಲೆ ಸಗ್ಗ ಕೆ ಬರುವನೀತನು
ಕೂಡಿ ಎನ್ನೊಡನೆ !”

ಎಂದು ದೂತನು ಮಾಯವಾದನು
ಸತಿಯ ಕಂಗಳಿಗೆ !

“ಕಂಗಳಿಗೆ ಮರೆಯಾದನಾತನು.
ಪಾತನಾಡೈ, ರಮಣ, ವೀರನೆ !
ನಿನ್ನ ಸೊಲ್ಲನು ಕೇಳಿ ನಲಿಯುವು-
ದಂಗಳದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯು ;
ನಿನ್ನ ಬರವನೆ ಬಯಸಿ ವಿರಹದಿ
ಬಾಡಿ ಕಂದಿಹ ಹೂವುಗಿಡಗಳು
ನಳನಳಿಸಿ ಕೊನರೊಡೆದು ಸುಮಗಳ
ಚೆಲ್ಲುವುವು ಮೌನದಲಿ ಮಂಗಳ
ಗೇಯವನು ಬೀರಿ !

ವಿರಹದಗ್ನಿಯಲುರಿಯುವೆನ್ನೀ
ಎದೆಯ ಸಂತೈಸಿಯ ಮುದ್ದಿಸ
ಮಾತುಗಳ ತಣ್ಣೆಲರ ಬೀಸುತ
ಶೈತ್ಯವನು ನೀಡಿ !

ಇನಿಯ ಬಾರೈ ; ದಿನವು ಮಲಗುವ
ಶಯನವಲ್ಲದೆ ನೋಡು ! ಬಾರೈ !
ದಿವಿಜಪತಿ ಕಳುಹಿದುದು ಕೆಮ್ಮನೆ
ಎನ್ನ ದಿಟ್ಟಿಸಲಲ್ಲ, ವೀರನೆ,
ಮುಗುದೆಯನು ಸಂತೈಸಿ ನುಡಿಯೈ !”
ಎಂದಳಂಗಳನೆಯು.

“ಬರಿದೆ ಹಂಬಲವೇಕೆ, ಕುಮುದಿನಿ?

ಹರಿಯು ಕೃಪೆಯಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆನ್ನನು
ಕಳುಹಿದುದು ಕಾಮಿನಿಯ ಕಾಮವ
ಪರಿಹರಿಸಲೆಂದಲ್ಲ; ಭಕ್ತುತಿಗೆ
ಮೆಚ್ಚಿಯಟ್ಟಿದನು!

ಸಮರದಲಿ ಮಾರಾಂತು ಮಡಿದೆನು;
ವೀರನಾಕವಡೆನಗೆ ಲಭಿಸಿತು;
ಈ ವಿಯೋಗವು ಹಿಂದೆಯೆಸಗಿದ
ಕರ್ಮಫಲವೆಂದರಿತು ಸುಮ್ಮನೆ
ಬಿದಿಯ ನಾಟಕಕಡ್ಡ ಬರುವರೆ
ತಿಳಿದ ಮಾನವರು?

ಸ್ಥೂಲಕಾಯವಿದಲ್ಲ, ತರಳೆಯೆ,
ಮುಟ್ಟಲಾರೌ ದೇಹವಿದನೀ-
ಸೆಳಸಬೇಡೌ ಕಾಯಸುಖಗಳ.
ಬೇರೆ ಸೊಗವಿಹುದು.

ದೇವ ನೋಡುವನೊಲವಿಂಬುಧಿ-
ಯಾಳವನು; ಆರ್ಭಟವನೆಣಿಸನು.
ಉಕ್ಕುತಿಹ ಕಾಮವನು ಭಕ್ತಿಯ
ಕಣ್ಣಿಯಲಿ ಬಿಗಿ, ಕಟ್ಟು; ಮಂಗಳ-
ವಾಗುವುದು ನಿನಗೆ!”

ಎಂದ ರಮಣನ ನುಡಿಯನಾಲಿಸಿ
ನುಡಿದಳೆಂದುಮುಖಿ:

“ಮುತ್ತನೊಂದನು ನೀಡು, ಕರುಣಿಸು,
ಮರಳಿ ಎನ್ನನು ವರಿಸು, ವೀರನೆ;
ಕರುಣಮೂರುತಿ ದೇವನರಿಯನೆ
ಮಾನವರ ಭಾವಗಳ ಕುಂದನು?
ತಪ್ಪು ಮನ್ನಿಸನೆ?”

ಪೂರ್ವದಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿದೇವಿಯು
ಪ್ರೇಮದಾಯುಧದಿಂದ ಗೆಲ್ಲಳೆ
ಜವನ ಕಣ್ಣಿಯಲಿದ್ದ ಗಂಡನ
ಜೀವವನು ಮರಳಿ?"

“ಆಗದಾಗದು, ತರುಣಿ, ಮೂರೇ
ಗಳಿಗೆಯವಧಿಯು! ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲೆನು ;
ನಿಲ್ಲಲಾರೆನು! ದೇವನಿಯಮವ
ವಿಾರಬಾರದು. ಜೀವಮಾನವ
ಕಳೆದು, ಕರ್ಮವ ಸಮೆದು, ಎನ್ನನು
ಸೇರು ಸಾವಿನಲಿ!”

“ಯುಗದ ಕರ್ಮವನೆಲ್ಲ ನಿಮಿಷದಿ
ಕಳೆಯಲಾರದೆ ಗಾಢಭಕ್ತಿಯು?
ವಿಶ್ವನಿಯಮವ ವಿಾರಲಾರದೆ
ಪ್ರೇಮ ಧರ್ಮದಲಿ?
ನೀಸರದ ಜೀವವಿದು ಸಾವೈ!
ಸಾವೆ ಜೀವವು ನಿನ್ನ ಕೂಡಿರೆ!
ಬರುವೆ ನಿನೊಡನೆ!”

ಎಂದು ಮುಂಬರಿದಾಕೆ ಬರುತಿರೆ
ಕಂಡು ವೀರನು “ಶಾಂತಳಾಗೌ,
ತರುಣಿ, ಮುಟ್ಟದಿರೆನ್ನ ಮುಟ್ಟಲು
ಸುಟ್ಟು ಸೀಯುವೆಯಾತ್ಮಹತ್ಯೆಯ
ದೋಷ ನಿನಗಹುದು!

ಹುಟ್ಟಿ ಭೂಮಿಯೊಳೊಮ್ಮೆ ಕರ್ಮದ
ಕಟ್ಟಿನಲಿ ಬೀಳುವೆಯೆ? ಶಾಂತಿಯ
ಹೊಂದು; ಸೊಗವಹುದು!”

ಮಾಯಮಂತ್ರದಿ ಕಟ್ಟಿದಂದದಿ
ತರುಣಿ ನಿಂತಳು ಚಲಿಸಲಾರದೆ!

ಆಮರರಾಣತಿಗಿಹುದೆ ಭಂಗವು?
ಧರ್ಮಕೆಡರಿಹುದೆ?

ದೇವದೂತನ ಬರವ ಕಾಣುತೆ
ಚೀರಿ ಬಿದ್ದಳು ಭಯದೊಳಂಗನೆ
ಮಾಯವಾಗುವ ತನ್ನ ಇನಿಯನ
ಕಂಡು ಕಂಗೆಟ್ಟು!

ಕನಸಿನೊಳು ಸುಳಿದಾಡಿ ತೆರಳುವ
ವುರುಷರಂದದಿ ಮಾಯವಾದರು.

ಮೌನ ಹಬ್ಬಿದುದು!

ಗಗನರಂಗದಿ ಚಂದ್ರನೆಸೆದನು.

ಜೊನ್ನ ಜೀನಲಿ ತಿರೆಯು ತೊಯ್ದಿತು.
ಮಿಣುಕಿದುವು ತಾರೆಗಳು ತಣ್ಣೆಲ-
ರೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ ತೀಡಿತು!

ತಿಂಗಳಿನ ಬೆಳಕಿನಲಿ ತರಳಿಯ
ಕಾಯವೊರಗಿತು ಗುಡಿಯ ಜಗುಲಿಯ
ಮೇಲೆ. ಜೀವವು ಪತಿಯ ಹಿಂಬಾ-
ಲಿಸಿತು, ಕೂಡಿತು ಮರಣವಿಲ್ಲದ,
ನಿಚ್ಚ ಸೊಗದಾವಾಸವಾಗಿಹ,
ಮುಪ್ಪನರಿಯದ, ಯೌವನದ ನೆಲೆ-
ವೀಡದಾಗಿಹ, ವಿರಹವಿಲ್ಲದ
ಪರಮಧಾಮದಲಿ?

ಜಯಸಿಂಹನ ಕೊನೆಗಾಲ *

ಐತ್ತು ಆ ತಪ್ಪಲೊಳು ಕದನ ಕೋಲಾಹಲವು ಹಗಲೆಲ್ಲ ಮೊಳಗಿ
 ಮುಳುಗುತ್ತಿರೆ, ಮುಳುಗಿದನು ಪಡುಗಡಲಿನಂಚಿನಲಿ ದಿನಮಣಿಯು ತೋಳಗಿ.
 ಸದ್ವಿದುದು ಮುಂಗವು; ಮುಸುಗಿದುದು ಬಿಳಿಮಂಜು ; ಚಳಿಗಾಳಿ ತೀಡಿ
 ಸರಳಿದುದು ಪೂರಾಯ ಗಾಯದಲಿ ನೊಂದು ನರಳುವ ಭಟರ ಕೂಡಿ.
 ೨ ದಿನದ ಕದನದಲಿ ಜಯಸಿಂಹ ಭೂವರನ ನೆಚ್ಚಿಗೆಯ ಸೇನೆ
 ಕಿಚ್ಚಿನಲಿ ಕಾದಾಡಿ ಕೊಚ್ಚು ತರಿಸಿಕರವನು ಹೆಚ್ಚಿ ಬರೆ ಬೇನೆ
 ನೊಂದು ತಿರೆಗುರುಳಿದುದು ! ಮಿರುತ್ತವೆನ ಕರಿನೆರಳು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ
 ಸುಳಿದು ತಿರುಗಿತು ಕೆರಳಿ ಮೂಳೆಗಳ ಮುರಿದು ಬಿಸಿನೆತ್ತರನು ಚೆಲ್ಲಿ !
 ವಾಯುವರ ನರಳಾಟ, ಸತ್ತವರ ಚೀರಾಟ, ಮರುಳುಗಳ ಕಾಟ,
 ವಾಯುತಿಹರೆದೆಯೆಲುಬುಗಳ ಮುರಿವ ಹಸಿದ ಶಿವಗಣದ ಕೂಗಾಟ,
 ಸುಜ್ಜಿ, ನೆತ್ತರು, ಮಾಂಸ, ಮುರಿದ ಕೂರಸಿಗಳಿಂದಿಡಿದ ಗುರ್ವಾಯ್ತು
 ನೀಕರದ ರಣರಂಗ ! ಕೊಳುಗುಳದೊಳೆಚ್ಚಾಡಿ ಗಾಯದಲಿ ನೊಂದು,
 ಸುರನೊಂದಿ, ಮುಚ್ಚಿ ತಿಳಿದೇಳಲಾರದೆ ಬಿದ್ದು, ನೆತ್ತರಲಿ ಮಿಂದು
 ಸುಲಗಿದ್ದ ಜಯಸಿಂಹ ಭೂಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ರಣವೀರನೈತಂದು,
 ಹಿಲ್ಲಗಾತನನಿತ್ತಿ, ಪಾಳುಬಿದ್ದಾ ಬಳಿಯ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಬಂದು,
 ಸುರಿವ ಕೆನ್ನೀರೊರಸಿಯು ಪಚರಿಸಿದನು ಮರುಗಿ ಮನನೊಂದು ಬೆಂದು !
 ಸರಳಿತೊಂದೆಡೆ ಬಿತ್ತರದ ಕಡಲು ; ಪಸರಿಸಿತು ಮಿರುಗಿ ಮತ್ತೊಂದು
 ಸುಕ್ಕಿನಲಿ ಮೆರೆವ ಕಮಲಾಕರವು ; ಮೇಣಿಸೆದುದಂಬರದೊಳೆಂದು !
 ಕಣ್ಣೆರೆದು, ನೋಡಿ ರಣವೀರನನು, ನುಡಿದನವನೀಶನಂತೆಂದು :—

“ ಬಳಿಗೆ ಬಾರೈ ಗೆಳೆಯ, ವೀರ, ರಣವೀರ,
 ನುಡಿಯಲಾರೆನು, ಕೇಳು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು, ಶೂರ !
 ಸೇನೆಮಡಿದುದು ; ವೀರರಳಿದಿಹರು ; ನೀನೊಬ್ಬ-
 ನಲ್ಲದಿನ್ನಾರ ನಾ ಕಾಣೆನ್ನಿಲ್ಲಿ.
 ಜವನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿಹರು ನಮ್ಮ ನೆಚ್ಚಿನ ಭಟರು ;
 ಮರಳಿ ರಣರಂಗದಲಿ ಕಾದರವರು.

* ಟೆನ್ನಿಸನ್ ಕವಿಯ 'Morte D' - Arthur' ಎಂಬ ಕವನದ ಭಾಷಾಂತರ.

ಮುಂದೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕೆಚ್ಚೈದೆಯ ಮಾತುಗಳ-
 ನಾಲಿಸೆವು; ಮಿಂಚುತಿಹ ಕೂರಸಿಗಳ,
 ಕವಿಯುತಿಹ ಸರಳುಗಳ, ಹೊಳೆಯುತಿಹ ಕೈದುಗಳ,
 ಕಾಳಲೀಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕಾಣೆವಿನ್ನು.
 ಶೋಕವನು ಬಿಡು; ಬಿದಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ತಲೆಬಾಗು,
 ನಾಕವೆಂಬುದೆ ಸಾಹಸಿಗೆ ಸಮರವೆಂದರಿತು
 ವ್ಯಾಕುಲತೆಯನು ನೀಗು. ನಿನ್ನೆದೆಯ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ
 ಕಡೆಯ ಕಚ್ಚುವಮಾಡು, ಶಾಂತನಾಗು!
 'ಮಾಕಾಳಿ' ಹೆಸರಿಸೀ ಎನ್ನತುಳ ಕೂರಸಿಯ
 ನೀ ಕೊಂಡು, ಒಳಿಯ ಕಮಲಾಕರನ ಸೇರಿ,
 ಏಕೆಂದು ಕೇಳದಲೆ, ಕೊಳದೆದೆಯೊಳೆಸೆದು, ತಾ
 ಕೌತುಕದ ಸುದ್ದಿಯನು; ಹೋಗು ಬೇಗ!
 ಹಿಂದೆ ನಾನೊಂದುದಿನ ಬೇಸಗೆಯ ಸಮಯದಲಿ
 ಬಂದೆನೀ ಕೊಳದೆಡೆಗೆ ನೀರೀಂಟಲೆಂದು;
 ಚಂದದಲಿ, ಮೋಹದಲಿ, ನೇಹದಲಿ, ಕೋಮಲದ
 ಕೆಂದಳಿರ ಕೈಯೊಂದು ಮೇಲ್ಮೂಡಿ ಬಂದು,
 'ಮಾಕಾಳಿ' ಎಂಬ ಈ ಕೂರಸಿಯನೆನಗಿತ್ತು
 ಮುಳುಗಿದುದು ಮರಳಿ ಕೊಳದಾಳದಲ್ಲಿ!
 ದೊರೆಯಂತೆ ಧರಿಸಿದೆನು ಮಾಕಾಳಿ ಕೂರಸಿಯ;
 ಧರುಮದಲಿ ಜಯಸಿದೆನು ಮಾಕಾಳಿಯಿಂದ.
 ಬರುವ ಕಾಲದೊಳೆನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನು ಹಾಡುವರು,
 ಮರೆಯಲಾರರು ನನ್ನ ಕೂರಸಿಯ ಕತೆಯ!
 ತೆರಳು, ನಡೆ, ಸರಸಿಯೆಡೆಗೈತಂದು ಬಿಸುಡಿ, ತಾ,
 ನೀಕಾಂಬ ಕೌತುಕದ ಕತೆಯ ಪರಿಯ.
 ಇಂತೆಂದ ನರಪತಿಯ ನಿಟ್ಟಿಸುತ ಮರುಗಿ,
 ರಣವೀರನಂತೆಂದು ನುಡಿದನೆದೆಕರಗಿ:
 "ಗಾಯದಲಿ ನರಳುತಿಹ ನಿನ್ನ ನೆಲೆದೇವ,
 ನೆರವಿಲ್ಲದಿಂತು ನಾನಗಲುವುದು ತರವೆ?

ನರಳುತಿಹ ನಿನ್ನ ನಗಲಲು ಕಜ್ಜು ಕೆಡದೆ?
 ಆದೊಡೆಯು ತೆರಳುವೆನು ನಿನ್ನಾಣೆಯಂತೆ!
 ಕೂರಸಿಯ ಬಿಸುಡುವೆನು ; ಸುದ್ದಿಯನು ತರುವೆ!”

ಇಂತೆನುತ ರಣವೀರನಾ ಮಹಾಕೈದುವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು,
 ತಿರುತಿರುಗಿ ನರಪತಿಯ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ, ಪಾಳಾದ ಗುಡಿಯಿಂದ ನಡೆದು,
 ತಿಂಗಳಿನ ಮಬ್ಬಾದ ಬೆಳಕಿನಲಿ ಮಡಿದವರ ನಡುನಡುವೆ ಹಾರಿ,
 ಚೀರುತಿಹ ಕಡಲ ಚಳಿಗಾಳಿಯಲಿ ಹೆಪ್ಪಾದ ಬಸೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿ,
 ಡೊಂಕಾದ ದಾರಿಗಳ, ಮೊನೆಚಾದ ಬಂಡೆಗಳ, ತೊಳತೊಳಲಿ ಬೇಗ
 ತಿಂಗಳೊಳು ತಳಿಸುತಿಹ ಬಿತ್ತರದ ಸರಸಿಯೆಡೆಗೈತಂದನಾಗ!

ನಿಂತಲ್ಲಿ ರಣವೀರನಾ ಬಾಳನೊರೆಯಿಂದ ಕಳಚಿದನು ; ಕೂಡೆ,
 ಮುಗಿಲಿನಂಚನು ಕಳೆದು ತಣ್ಣದಿರನುಕ್ಕುತಿಹ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಮೂಡೆ,
 ವಜ್ರವೈಡೂರಕ್ಕಾದಿ ಮುತ್ತುಗಳ ಕೆತ್ತನೆಯ ಖಂಡೆಯದ ಪೆಂಪು
 ಮಿರುಗಿ ಮಿಂಚಿತು ; ತೊಳಗಿ ರಂಜಿಸಿತು, ಕಂಡುಬರೆ ಮಳೆಬಿಲ್ಲಿನಿಂಪು!
 ಬಿಸುಡೆ ಕೈನೆಗಹಿದನು ; ಮನವೋಹಿಪಾ ಬೆಡಗ ನೋಡಿ, ನೆರೆನೋಡಿ,
 ಮೋಹದಲಿ ಕವಲೊಡೆದು ಬಗೆ ಕದಡಿ, ನಿಂತನಾಲೋಚನೆಯಮಾಡಿ.
 ಕಡೆಗಾ ಮಹಾಬಾಳನಡಗಿವುದೆ ಲೇಸೆಂದು ಚಿತ್ತದಲಿ ಬಗೆದು,
 ಬಿಸುಡದಲೆ ಬೈತಿಟ್ಟನಾದಡದ ದಟ್ಟಜೊಂಡಿನ ಮೆಳೆಯ ದೊಗೆದು!

ಇಂತೆಸಗಿ ಮರಳಿದನು ದೊರೆಯೆಡೆಗೆ ಬೇಗ ;

ಕಂಡು ರಣವೀರನನು ದೊರೆಯೆಂದನಾಗ :

“ಎನು ಮಾಡಿದೆ ಹೇಳು ವೀರನೆ? ಎಸೆದೆಯೋ ‘ಮಾಕಾಳಿ’ಯ ?
 ಎನು ನೋಡಿದೆ ಹೇಳು! ಕೌತುಕವೇನು? ಕೇಳಿದೆಯೇನನು?”

ಇಂತೆಂದ ನರಪತಿಗೆ ಬಾಗಿ

ರಣವೀರ ನನ್ನಿಯನು ನೀಗಿ :

“ತೆರೆಗಳಾಡುತ್ತ ಬಂದು ಜೊಂಡಿಗೆ ತಾಗಿ ಮೊರೆವುದ ಕೇಳಿದೆ!
 ಮರುಗಿ ನೊರೆನೊರೆಯಾಗಿ ಬಂಡೆಯ ಬಡವ ನೀರನು ನೋಡಿದೆ!

ಇಂತೆಂದ ದಳಪತಿಯ ನೋಡಿ, ನೋಡಿ,

ಜಯಸಿಂಹನಾಡಿದನು ಬಳಲಿ, ಬಾಡಿ :

“ಮರೆತು ಧರ್ಮವನಿಂತು ಪುಸಿಯನು ನುಡಿವರೇ ರಣವೀರನೆ?
ನಿನ್ನ ಪಾರ್ಥಿವತನವ ಸುಡು, ಸುಡು! ಲೋಭಿಯಾದೆಯ ತುದಿಯಲಿ?
ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆ ಕೈಯು? ವಾಣಿಯ ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ಕೊಳದಲಿ
ಕುರುಪನೊಂದನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆ? ಬಿಸುಡಿದುದೆ ಸಟಿ; ಬಲ್ಲಿನು!
ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ನೀ ಸಟಿಯ ನುಡಿವುದೆ? ನಾಚಿಕೆಯೆ ನಿನಗಿಲ್ಲವೆ?
ಇರಲಿ, ನಡೆ; ಮನ್ನಿಸುವೆ, ಬೆಸಸುವೆನೊಮ್ಮೆಯಾಪ್ತನು ನೀನಹೆ:
ಮರಳಿ ಕೊಳವನು ಸೇರಿ, ಬಾಳನು ಬಿಸುಟು, ಸುದ್ದಿಯನು ತಾ, ನಡೆ!”

ದೊರೆಯ ಮಾತನು ಕೇಳಿ ನಾಚುತ ರಣದ ವೀರನು ಬಂದು ಕೊಳದೆಡೆ-
ಗಲ್ಲಿ ಬೈತಿಟ್ಟಸಿಯ ಕೊಂಡನು ಕೈಲಿ, ನೋಡಿದನು.
ತರತರದ ಬಣ್ಣಗಳ ಹೊಳಪನು ಕಂಡು, ಕತ್ತಿಯ ಮುಚ್ಚಿ ಮನದಲಿ,
ಮರುಗಿ, ಬಾಳನು ಬಿಸುಡಲಾರದೆ ಚಿಂತಿಸಿದನಿಂತು :

“ಬಿಸುಡಲೀ ಕೈದುವನು ನಷ್ಟವು ಧರ್ಮಗೆ ದಿಟವದು! ಧಾರಿಣಿಯೊಳೊಂ-
ದತುಲವಸ್ತುವನೆಸೆದ ಪಾತಕಿಯಾಗುವೆನು ನಾನು.
ಬಿಸುಡದೆಯೆ ನಾನಿಂದು ಪೊರೆದರೆ, ಮುಂದೆ ಕಾಲಾಂತರದೊಳಸಿಯನು
ಭೂವರನ ಚಯಸಿಂಹನಸಿಯೆಂದೊಲಿದು ಹಿಗ್ಗುವರು.
ಬಿಸುಡಲಾಗುವುದೇನು? ಮುಚ್ಚಿ ಡಲಿದನು ಹೋಗುವುದೇನು? ನೃಪತಿಯ
ಮಾತ ಮಾರುವುದುಚಿತವಲ್ಲವೆ ವೀರ ಪಾರ್ಥಿವಗೆ?
ದೊರೆಯ ಕಡುಕನು ದೊರೆಯೆ ಬಯಸಿದರದನು ಕೈಕೊಂಡೆಸಗೆ ಧರ್ಮವೆ:
ತನ್ನ ಹಿತವನು ತಾನೆ ಅರಿಯನು ಹೆಚ್ಚಿ ದಳಲಿನಲಿ!
ಕತೆಯ ಹೇಳುವರಿದನು ತೋರುತದೊರೆಯ ಕೀರ್ತಿಯ ಹೊಗಳುವರು; ಮೇ-
ಣಿದನು ಕೊಳದೊಳಗೆೊಬ್ಬ ಬಾಲೆಯು ರಚಿಸಿ ಕೊಟ್ಟುದನು
ಮುದುಕರಾದವರೊರೆವರೆಳೆಯರ ಕುರಿತು. ನಾನಿದನಿಂದು ಬಿಸುಡಲು
ದೊರೆಯ ಚರಿತೆಯ ತೋರ್ಪ ಚಿಹ್ನೆಗಳೊಂದು ಕಾಣದೆಯೆ
ಕಟ್ಟುಕತೆಯಾಗುವುದು ಚರಿತೆಯು! ಅಸಿಯನಿದನಾನೆಸೆಯಲಾಗದು!
ನೃಪತಿಯಾಜ್ಞೆಯ ಮಾರಿ ನಡೆವೆನು ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಲಿ!”—
ಲೋಭದಲಿ ರಣವೀರನಿಂತೆಂದು ಬಗೆದು,
ಕೂರಸಿಯನಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ಜೊಂಡಿನಲಿ ದೊಗೆದು,

ನೋವಿನಲಿ ನರಳುತಿಹ ದೊರೆಯೆಡೆಗೆ ಬಂದು,
ನಿಲಲು ಕಂಡವನೀಶನೊರೆದನಂತೆಂದು :

“ಎನು ಮಾಡಿದೆ ಹೇಳು ವೀರನೆ? ಎಸೆದೆಯೋ ‘ವಾಕಾಳಿ’ಯ?
ಎನು ನೋಡಿದೆ ಹೇಳು! ಕೌತುಕವೇನು? ಕೇಳಿದೆಯೇನನು?”—

ಇಂತೆಂದ ನರಪತಿಗೆ ಬಾಗಿ
ರಣವೀರ ನನ್ನಿಯನು ನೀಗಿ :

“ಮರುಗಿ ನೊರೆನೊರೆಯಾಗಿ ಬಂಡೆಗೆ ಬಡವ ನೀರನು ನೋಡಿದೆ!
ತೆರೆಗಳಾಡುತ ಬಂದು ಜೊಂಡಿಗೆ ತಾಗಿ ಮೊರೆವುದ ಕೇಳಿದೆ!”

ಕೇಳುತ್ತ ಕೋಪದಲಿ ದುಃಖದಲಿ ನೊಂದು,
ದಳಪತಿಯ ನೋಡಿ ಜಯಸಿಂಹನಂತೆಂದು :

“ನನ್ನಾಣತಿಯ ಬಲವಳಿದು ಹೋಯ್ತೆ! ಹಾ ವಿಧಿಯೆ,
ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗತಿಯಿಂತುಟಾಯ್ತೆ!

ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನೂಕುವರು, ಲೆಕ್ಕಿಸರು ಸೇವಕರು,
ಮರೆಯುವರು ದರ್ಪ ಬಲವಳಿದ ಮೇಲೆ!

ಎಲೆ ದುರುಳ, ಎಲೆ ಪಾಪಿ, ನಿರ್ದಯನೆ, ರಣವೀರ,
ಕಡೆಯ ಸೇವೆಯೊಳಿನ್ನ ಪೀಡಿಸುವುದೆ?

ತರಳಿಯಂದದಿ ನೀನು ಹೊಳೆವ ಕತ್ತಿಯ ಕಂಡು
ಮೋಹಿವುದೆ ಮಾರಿ ನನ್ನಾಣತಿಯನು?

ಎರಡುಸಲ ಎಡವಿದರು, ಮೂರನೆಯಸಲ ನೀನು
ಮುಗ್ಗುರಿಸಿ ಬೀಳದಿರಬಹುದು ; ತೆರಳು!

ಕೂರಸಿಯನೆಸೆಯದಲೆ ನೀಬಂದರೀಯೆಡೆಗೆ
ಕಡಿದು ಕೆಡಹುವೆ ಸಲಹಿದೀ ಕೈಯಲಿ!”

ಜವದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ರಣವೀರನೋಡುತ್ತ ಸರಸಿಗೈತಂದು
ಜೊಂಡಿನಲಿ ಬೈತಿಟ್ಟ ಕೂರಸಿಯ ಮೇಲೆತ್ತಿ, ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿನಿಂದ,
ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗಿಸುತ ಬೀಸಿದನು ಕೈಬಿಟ್ಟು. ಕಣ್ಣೆರೆದು ಕೂಡೆ
ಬಿಳ್ಳಿಂಚಿನಂದದಲಿ ಸುತ್ತಿ ಚಿಮ್ಮುತ ಸಿಡಿದ ಕೈದುವನು ನೋಡೆ,
ಗಗನಾಂತರಾಳದೊಳು ಭರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸ ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ,

ಕೊಳದೆದೆಯ ಕನ್ನಡಿಯೊಳಿಸೆಯುತ್ತ, ಗೆರೆಯೊಳಿದು ಕುಡಿಮಿಂಚಿನಂತೆ,
ಗುಳುಗುಳಿಸಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರೆ, ಕೈಯೊಂದು ಸರಸಿಯಿಂ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದು,
ಚಂದದಲಿ, ಮೋಹದಲಿ, ನೇಹದಲಿ 'ಮಾಕಾಳಿ'ಯನು ಧರಿಸಿ ನಿಂದು
ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಮೂರುಸಲವಡಗಿದುದು ಕೊಳದಾಳದಲ್ಲಿ!

ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟು ರಣವೀರನೈತಂದು ನಿಲಲರಸನೆಡೆಯಲ್ಲಿ,

ದಳಪತಿಯ ನಗುವೊಗವನಾನಂದದಿಂದ,

ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಜಯಸಿಂಹನವನಿಗಿಂತೆಂದ :

“ ಈಗ ನಿನ್ನೀ ಕಣ್ಣ ಕಾಂತಿಯೆ ನುಡಿವುದೆಸಗಿದ ಕಚ್ಚುವ!
ಎನು ನೋಡಿದೆ ಹೇಳು! ಕೌತುಕವೇನು? ಕೇಳಿದೆಯೇನನು?”

ಇಂತೆಂದ ಸರಪತಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಬಾಗಿ,

ರಣವೀರನೆಂದನಾವೇಶವಶನಾಗಿ :

“ ಎಂಬೆನೇಂ? 'ಮಾಕಾಳಿ' ಕತ್ತಿಯ ಕೌತುಕದ ಪರಿಯ
ಜನ್ಮಜನ್ಮದಿಯುದಿಸಿ ಬಂದರು, ಮುಂದೆ ನಾಕಾಣೆ!
ಮನವ ಮೋಹಿಸದಂತೆ ಮುತ್ತಿನ ಕೆತ್ತನೆಯ ಕತ್ತಿ,
ಜೀಯ, ಕಂಗಳ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೆನು ; ಮತ್ತೆ ಬೀಸಿದೆನು.
ಮರಳಿ ಕಣ್ಣೆರೆದದರ ಮಿಂಚಿನ ಪಥವ ನೋಡುತ್ತಿರೆ,
ಕೋಮಲದ ಕೈಯೊಂದು ಕೊಳದೆದೆಯಿಂದ ಮೂಡಿದುದು!
ಚಂದದಲಿ, ಮೋಹದಲಿ, ನೇಹದೊಳಸಿಯ ಕೈಲಾಂತು
ಮೂರುಸಲ ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಕೊಳದೊಳಡಗಿದುದು!”

ಮಮತೆಯಲಿ, ಹರುಷದಲಿ, ಗೆಳೆಯನನು ನೋಡಿ,

ಜಯಸಿಂಹನಿಂತೆಂದನಾತನನು ಬೀಡಿ :

“ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿಹುದು ತುದಿಯ ಕಾಲವು ನನಗೆ ;

ತಡವ ಮಾಡದೆ ಬೇಗ ಕೊಳದ ತಡಿಗೆ

ಹೆಗೆಲೊಳೆನ್ನನು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡೊಯ್ದಿರಿಸು, ಗೆಳೆಯ!

ಗಾಯದಲಿ, ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಲಾರೆ.”

ಇಂತೆಂದು ನೋವಿನಲಿ ನರಳುತ್ತಿಹ ನರಪತಿಯು ಕೈಯೊಂದನೂರಿ,
 ಬಿಚ್ಚಿದವೆಗಳ ಮುಚ್ಚದಲೆ, ಬರೆದ ಚಿತ್ತಾರದಂದದಲಿ ತೋರಿ,
 ಮೇಲೇಳಲೆಕಸುತಿರೆ, ಬಯಕೆಗಣ್ಣುನು ಬೀರಿ, ಮಿತ್ರನನು ನೋಡಿ;
 ಎದೆಯೊಳುಕ್ಕುವ ದುಃಖವನು ತಡೆದು, ಕಂಬನಿಯ ಸೂಸುತ್ತ, ನೀಡಿ
 ಕರಯುಗವ, ನುಡಿಯದಲೆ ವಸಾನದಲಿ ಬಗ್ಗಿ ದೊರೆಯನು ಹೆಗಲೊಳಿಟ್ಟು,
 ರಣವೀರನೈತಂದನಾ ಸಮರಭೂಮಿಯಲಿ ದೇಗುಲವ ಬಿಟ್ಟು!
 ಸದ್ವಿಲ್ಲದಿರಲಿನಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕನವರಿಸಿ ನರಳುವವನಂತೆ,
 ಹೆಗಲೊಳೀರಿಸಿ ಕೊಳಕೆ ರಣವೀರನೊಯ್ಯುತ್ತಿರೆ, ದೊರೆಯು ಬಿಸುಸುಯು
 ನರಳಿದನು ನೋವಿನಲಿ; ಬೇಗಬೇಗೆಂದೆನುತ ಮಿರ್ತುವನ ಚಿಂತೆ
 ಮೂಡಿಬರೆ ಚಿತ್ತದಲಿ, ಸುಯ್ಯೆಂದು ಕೊರೆವ ಚಳಿಗಾಳಿಯನು ಬಯ್ದು!
 ದೊರೆಯುತ್ತಮಾಂಗದಿಂದಿಳಿವ ನೆತ್ತರ ಹೊಳೆಯು ಜಲಜಲನೆ ಚೆಲ್ಲಿ,
 ಜವದಿಂದ ಬಂಡೆಗಳ ನೆಗೆನೆಗೆದು ಮುಗ್ಗುರಿಸಿ, ಬಿಳಿಮಂಜಿನಲ್ಲಿ
 ಮನುಜರೂಪವ ಮಾರಿ, ಹಿರಿದಾಗಿ ತೋರಿ, ಸಾಗುವ ವೀರನುಡೆಯ
 ತೋಯಿಸಿತು; ವಾಯಿಸಿತು ಕೆನ್ನೀರಿನಲಿ ನಡೆದ ಕಿರುದಾರಿಯೆಡೆಯ!
 ಅವನ ಬಲಗಡೆ ಬಂಡೆ, ಅವನ ಎಡಗಡೆ ಬಂಡೆ, ಕೆಳಗೈಕಿಲುಂಡೆ;
 ಬಂಜರನ ಭೂಮಿಯದು ಕಣ್ಣಾಯ್ತು ಬೋಳಿಸಿದ ಮಿತ್ತುವಿನ ಮಂಡೆ.
 ರಣವೀರನೈದುತಿರೆ ಜಾರುಗಲ್ಲೊಳು, ಲೋಹದಾಯುಧಗಳಾಳಿ
 ಶಿಲೆಗಳಿಗೆ ಬಡಿಬಡಿದು ಖಣಿಲೆಂದು ಚೀರಿದುವು; ನಡುಗಿ ಚಳಿಗಾಳಿ
 ರೋಗಿಯಂದದಿ ಕೂಗಿ ಬೀಸಿದುದು. ಮೊರೆದು ನರಳಿತು ಕಡಲು ಹಿಂದೆ
 ರೋದನದ ದಸಿಯೊಂದು ಮೆಲುಮೆಲನೆ ಮೇಲೇರಿ ಪಸರಿಸಿತು ಮುಂದೆ!
 ಕಂಗೆೊಳಿಸಿತನಿತರೊಳೆ ಕೊಳವು ನೀರಾದ ಕನ್ನಡಿಯ ತೆರದಿಂದ,
 ತೆರೆತೆರೆಗು ಹಬ್ಬಿ ತಳತಳಿಸುತ್ತಿಹ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ಹೊಂಬಣ್ಣದಿಂದ!
 ಆ ಬಿತ್ತರದ ಸರೋವರದೆಯ ಮೇಲೊಂದು, ರಮಣೀಯವಾಗಿ
 ಪಡಿದಿಂಗಳೆಂಬಂತೆ ತೇಲಿ ಬಹ ದೋಣಿಯಿರೆ, ಬಿವ್ವುಬೆರಗಾಗಿ
 ನೋಡಿದನು ರಣವೀರನವೆಯಿಕ್ಕದಲೆ ಮುಂದಕಡಿಯಿಡಲು ಮರೆತು!
 ಎಸ್ಮಯಾಸ್ತಿತನಾಗಿ ನೋಡಿ, ನೆರೆ ನೋಡಿದನು, ಹಗ್ಗಿ ಮೈಮರೆತು!
 ಸಿಂಗರಿಸಿದಾ ದೇವನಾಕೆಯಲಿ ವೊಂದೊಡಿಗೆಗಳನು ಕಳಚಿಟ್ಟು,

ಮಂಗಳದ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳಾರು ತೋರಿದರು ಕರಿಯುಡೆಯನುಟ್ಟು.
 ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಮುಕುಟಗಳನಾಂತು, ಕಾಂತಿಯಲಿ ಸೊಬಗಿನಲಿ ಎವಾರಿ,
 ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು ಮೂವರರಸಿಯರು! ದೋಣಿಯಿಂದೊಯ್ಯೊಯ್ಯನೇರಿ
 ಗೋಳಿಡುವ ದನಿಯೊಂದು ಚಳಿಗಾಳಿಯಲಿ ಹಬ್ಬಿ, ಬಾಂದಳವ ಸೇರಿ
 ಮರುದನಿಯು ಬೀರಿತ್ತು ಗುಹೆಗಳೊಳು ಮೊರೆದು, ಬಳಿಯರೆಗಳನು ತಾಗಿ!
 ರಣವೀರನೊಯ್ಯೊಯ್ಯನೊಯ್ಯಿಳಿಸಿದನು ದೊರೆಯ, ಕೊಳದ ಬಳಿ ಬಾಗಿ!
 ದಡದಡೆಗೆ ತೇಲಿ ಬರಲಾ ನಾವೆಯವನೀಶ ಮಿತ್ರನನು ನೋಡಿ,
 “ನೌಕೆಯಲಿ ಇರಿಸೆನ್ನ” ಎನಲೆತ್ತಿದನು. ತಮ್ಮ ಕೈಗಳನು ನೀಡಿ
 ಮೂವರರಸಿಯರವನ ನೆಗಹಿದರು ಕಂಬನಿಯ ಕರೆದು ಗೋಳಾಡಿ;
 ಕರಿನೆತ್ತರೊಸರುತಿರಲೊರಸಿದರು; ಬಲಿದ ಮೋಹದಲಿ ಮೊಗನೋಡಿ,
 ದುಃಖದಲಿ, ಕರುಣೆಯಲಿ, ಪ್ರೇಮದಲಿ, ‘ಜಯಸಿಂಹ’, ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ,
 ಸಮರದಲಿ ನೀಳಿದ ಕುಲಾವಿಯನು ಕಳಚಿದರು ನೊಂದು, ಮುದ್ದಾಡಿ!
 ಅವರಲ್ಲಿ, ಸೊಬಗಿನಲಿ, ಕಾಂತಿಯಲಿ, ಹರೆಯದಲಿ ಹಿರಿದಾದ ದೇವಿ
 ಭೂವರನ ಗಾಯವಡೆದುತ್ತವಾಂಗವ ತನ್ನ ತೊಡೆಯಲಿಟ್ಟೊವಿ
 ಕಣ್ಣೀರ ಸುರಿಸಿದಳು, ಬಿಸುಸುಯ್ಯು, ಕಡುನೊಂದು, ದುಃಖಾರ್ತೆಯಾಗಿ;
 ಬೆಳಗಿನಿಂದುವಿನಂತೆ ಮಲಗಿದನು ಸರಪತಿಯು ಮೊಗ ಬಿಚ್ಚಿಗಾಗಿ!
 ದುಂಬಿಗಳ ಕರಿಮೆಯ್ಯನೇಳಿಸುವ ಮುಂಗುರುಳು ಮುತ್ತಿರುವ ಹಣೆಯು
 ನೀರದಗಳಂಚಿನಲಿ ರಂಜಿಸುವ ಪೊಕ್ತಿಯ ರವಿಗಾದುದೆಣೆಯು!
 ಮಿಂಚಿ ಬಳುಕುವ ತನ್ನ ಕೂರಸಿಯ ಕೈಲಾಂತು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ,
 ಎಳೆಯ ಬಾಳೆಯ ಬನವ ಬಾಲಕನು ಬಿನದಕಾಗಿಯೆ ಸವರುವಂತೆ,
 ಮುರಿದಿಕ್ಕುತ್ತರಿಭಟರ, ಗೆಲೈಣ್ಣ ನೆಳೆದೊಯ್ಯು ಜಯಸಿಂಹನಲ್ಲಿ,
 ಸುಂದರಿಯು ತೊಡೆಯಮೇಲೊರಗಿದನು ತಿರೆಗುರುಳಿದೊಂದು ದಳದಂತೆ!

ತಬ್ಬಲಿಯ ತೆರದಿಂದೆ ರೋದಿಸುತ್ತ, ಕಂಬನಿಯ ಸೂಸುತ್ತಳಲಿಂದ,
 ಪೊರಮಡುವ ತನ್ನೊಡೆಯನನು ನೋಡಿ, ನೋವಿನಲಿ ರಣವೀರನೆಂದ:
 “ಹೇ ಜೀಯ, ಗತಿಯಾವುದಿನ್ನೆನಗೆ? ಹೇ ದೇವ, ಮರೆಗೊಳ್ಳಿಸೆಲ್ಲಿ?
 ಹಳೆಯಯುಗವಳಿಯುತಿದೆ; ಹೊಸಯುಗವು ಮೂಡುತ್ತಿದೆ ಧಾರಣೆಯೊಳ್ಳಿ!
 ಮುಂದೆ ನನ್ನಿಯ ಕಾಣೆನಾಚಾರವಳಿಯುತಿದೆ, ಮುಳುಗುತಿದೆ ಧರ್ಮ!

ಈ ದಿನದ ಸೋಲಿನಲಿ ಮಾಯವಾದುದು ಪಾರ್ಥಿವರ ವೀರಕರ್ಮ !
 ಕಾರಿರುಳು ಕವಿಯುತಿದೆ ; ದಾರಿಗಾಣುವುದೆಂತು ಟಡಿಯಿಡುವುದೆಂತು ?
 ಹಳೆಯುಗದ ಜೊತೆಗಾರರಲ್ಲದಲೆ ಬದುಕಿ ಬಾಳುವುದಿಳೆಯೊಳಿಂತು ?
 ಹೊಸಕಾಲ, ಹೊಸಬಾಳು, ಹೊಸಜನವು, ಹೊಸಮನವು, ಹೊಸದಿಟ್ಟು-
 ಯಿಂತು ಜಗವೆಲ್ಲ ಹೊಸದಾಗಿ ಮೈದೋರಲದರಲ್ಲಿ ಹಳೆಯದಿಹುದೆಂತು ?”

ಇಂತೆಂದ ಮಿತ್ರನನು ಕರುಣೆಯಲಿ ನೋಡಿ
 ಸಂತೈಸಿದನು ದೊರೆಯು ಮೆಲನೆ ಮಾತಾಡಿ :

“ ಮುಳುಗುವುದು ಹಳೆಯುಗವು ; ಮೂಡುವುದು ಹೊಸಯುಗವು,
 ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕಟ್ಟಳೆಯದಿಂತು !
 ಜಗದೊಡೆಯನಾವಾವ ರೀತಿಯಲಿ ಧರ್ಮವನು
 ನೆಲೆಗೊಳಿಸನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ !
 ಒಂದೇ ಸದಾಚಾರವೇ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಳಿ
 ಜೀವನದ ರಸಗೆಡಿಸಿ, ಕುಲಗೆಡಿಸದಂತೆ,
 ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಬಹಳ ರೂಪಗಳ ಹೊಂದುವುದು
 ಕಾಲದೇಶಗಳೆಂಬ ನಿಯಮವನು ಸರಿಸಿ !
 ತಿಳಿದಿದನು ಶಾಂತನಾಗಿರು ! ನನ್ನ ಶಾಂತಿಯಿದು :
 ನಿಂದಿಸದೆ ಜೀವವನು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿಹೆನು !
 ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಲಿ ಕರ್ಮಗಳನೆಸಗಿಹೆನು ;
 ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಜಗದೊಡೆಯಗರ್ಪಿಸಿಹೆನೆಲ್ಲ !
 ಮುಂದೆನ್ನ ನೋಡದಿರೆ, ಜಗದೀಶನನು ಬೇಡು !
 ನನಗಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮಾಡು !
 ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮಹಿಮೆಯನು ಲೋಕವರಿಯದು, ಗೆಳೆಯ ;
 ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಸಾಧಿಸದ ಕಾರ್ಯವೊಂದಿಲ್ಲ !
 ಹಗಲಿರುಳು, ನನಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ವಾಣಿ,
 ಬುಗ್ಗೆಯಂದದಿ ಸಗ್ಗದೆಡೆಗೇರುತಿರಲಿ !
 ದೇವನಿಹನೆಂದರಿತ ಮಾನವರು, ಭಕ್ತಿಯಲಿ

ಕೈಮುಗಿದು ತಲೆಬಾಗಿ ಬಿನ್ನಹವ ಮಾಡದಿರೆ ;
 ಬೇಡದಿರೆ ಮನ್ನಣೆಯ ಜಗದೊಡೆಯನಲ್ಲಿ ;
 ಘನತಿಮಿರ ಕವಿದಿರುವ ಮನದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲಿ
 ಹೆಮ್ಮೆಯಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರೆ ಜನ್ಮಾಂಧರಂದದಲಿ ;
 ತಮಗಾಗಿ, ತಾವೊಲಿದವರಿಗಾಗಿ ಮನಮರುಗಿ
 ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮಾಡದಿರೆ ಕಂಬನಿಯ ತಾಳಿ—
 ಮನುಜರೆಂದರೆ ಏನು ? ಬರಿಮಿಗಗಳಂತೆ !
 ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು ನಿಲ್ಲು. ಬಹುದೂರ ಹೋಗುವೆನು
 ನೀನೋಡುವೆವರೊಡನೆ—ಹೋಗುವೆನೊ ನಾನರಿಯೆ—
 (ಸಂಶಯದ ಮಂಜು ಕವಿದಿಹುದೆನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ)
 ತೆರಳುವೆನು ಸಮರದಲಿ ಮಡಿದವರ ಸಗ್ಗಕ್ಕೆ :
 ಚಳಿಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ; ಮಳೆಯಿಲ್ಲ ; ಮಂಜೆಲ್ಲ ;
 ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ; ದುಃಖವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ;
 ಸುಗ್ಗಿಯಲಿ ತಳಿತು ನಳನಳಿಪ ಬಸದೆದೆಯಲ್ಲಿ,
 ಬಗ್ಗಿಸುವ ಕೋಗಿಲೆಯ ನುಣ್ಣುರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ,
 ಸೊಬಗಿಂದ ವೂತೆಸೆವ ಬಳ್ಳಿಮಾಡಂಗಳಲಿ,
 ಸೊಗದಲ್ಲಿ, ಸೊಬಗಿನಲಿ, ನನ್ನಿಯಲಿ, ಶಾಂತಿಯಲಿ
 ಮೆರೆವ ನಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿ ಗಾಯಗಳ ಮಾಣಿಸುವೆ !
 ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು ನಿಲ್ಲು ; ವೀರ, ರಣವೀರ ;
 ಮರುಗದಿರು ; ಶಾಂತಿಯನು ಹೊಂದು ಹೇ ಧೀರ !”

ದೊರೆಯಿಂತು ನುಡಿಯುತ್ತಿರೆ ಮೆಲುಮೆಲನೆ ದೇವನೌಕೆಯು ಸರಿದು ತೇಲಿ,
 ಗರಿಗೆದರಿ ಮೈಕೊಡವಿ ಮಡಿವ ಮೊದಲೊಂದುಸಲ ಹೆಮ್ಮೆಯಲಿ ಕೂಗಿ,
 ಎದೆಯ ಮುಂದಕೆ ಚಾಚಿ, ತೆರೆಯ ಮೇಲೀಜುತಿಹ ಹಂಸವನು ಹೋಲಿ
 ದೂರ ಸಾಗತು ಜವದಿ, ನೋಡುತ್ತಿರೆ ಬರಬರುತ ಕಿರಿದು ಕಿರಿದಾಗಿ !
 ಹಳೆಯ ಬಾಳನು ನೆನೆದು, ನಿಂತಿರಲು ರಣವೀರನಳಲಿಗೀಡಾಗಿ
 ಮುಳಿಗಿದುದು ರೋದನವು ತೆರೆಯ ಮೊರೆಯಾಟದಲಿ, ನೌಕೆ ಮರೆಯಾಗಿ !

ತಾ ನಾ ಜಿ

ಸದ್ದಿಲಿಗತ್ತಲು, ಕತ್ತಲದೆತ್ತಲು!
ಸಿಂಹಗಡದಾಕೋಟಿಯ ಸುತ್ತಲು
ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಕತ್ತಲು!—ಕಗ್ಗತ್ತಲು!
ಚಳಿಗಾಲದ ಚಳಿ ಕೊರೆಯುತಲಿತ್ತು,
ಕುಳಿರಾಳಿಯು ಸುಯ್ಯನೆ ಬೀಸಿತ್ತು;
ಮುದುಗಿಸ ಮಾಗಿಯ ಚಳಿಯಲಿ ಕವ್ವು
ಹೆವ್ವುಗಟ್ಟಿತ್ತು!—ಹೆವ್ವುಗಟ್ಟಿತ್ತು!
ನಿದ್ರಿತ ಭೂಮಿಯ ಮನದಲಿ ದುರ್ಗವು
ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿತ್ತು!—ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿತ್ತು!
ಘನತಿಮಿರಾವೃತ ನಿಶ್ಚಲ ಸಭದಲಿ
ತಾರೆಗಳೆಸೆದವು ಮೌನದಲಿ;
ಸದ್ದೊಂದಾದರು ಹೊರಮಡಲಿಲ್ಲ
ದುರ್ಗಮ ಕೇಸರಿದುರ್ಗದಲಿ!
ಸುತ್ತಲರಣ್ಯವು ಘೂರ್ಘುಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು,
ಕೋಟಿಯು ಬೆಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿಯೊಳಿತ್ತು,
ಹತ್ತಲು ಹಾದಿಯು ಕಡಿದಾಗಿತ್ತು,
ಹತ್ತಲೆಳೆಸಿದರೆ ಬರುವುದು ಮಿತ್ತು!
ದುರ್ಗದ ರಕ್ಷಣೆಗರ್ಪಿತ ಪ್ರಾಣರು,
ವಿಕ್ರಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಜ್ರತ್ರಾಣರು
ಸಾವಿರದಿನೂ ರಾಳುಗಳು
ಇದ್ದರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಾಳುಗಳು!
ಉದಯಭಾಸು ನಿರುಪಮ ರಣದಲ್ಲಿ;
ಉದಯಭಾಸು ದಳವಾಯಿಯು ಅಲ್ಲಿ!
ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪೌರುಷಕುತ್ತಮ ತವನಿಧಿ!
ದಿಲ್ಲಿಚ್ಚರನಿಗೆ ಅವನೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿ!

ಭೀಮ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾತನ ವಶದಲಿ,
 ದುರ್ಗವಿದ್ದುದು ಗರ್ವದಲಿ,
 ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಪರ್ವದಲಿ!

ಯಾರವರಲ್ಲಿ? ಕಗ್ಗತ್ತಲಲಿ!
 ಸಿಂಹಗಡದಾ ಹೊರವಳಯದಲಿ!
 ನೀರಿನೊಳಲೆಯುವ ವಿಸಾಸುಗಳಂತೆ,
 ಬಾನಿನೊಳಲೆಯುವ ಮೋಡಗಳಂತೆ,
 ಮಸಣದೊಳಲೆಯುವ ಮರುಳ್ಗಳಂತೆ,
 ಸಾವಿನದೂತರ ಸೆರಳ್ಗಳಂತೆ

ತಗ್ಗು ದಿಣ್ಣೆಗಳ ನಾಡಿನಲಿ,
 ಎದ್ದ ಕುರುಚಲು ಕಾಡಿನಲಿ,

ಕದ್ದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬರುತಿಹರು!—ನುಗ್ಗಿ ಬರುತಿಹರು!

ಯಾರವರಲ್ಲಿ? ಕಗ್ಗತ್ತಲಲಿ!

ಸಿಂಹಗಡದಾ ಹೊರವಳಯದಲಿ!

ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ನವಮಿಯ ರಾತ್ರಿ,
 ಮಾಘಮಾಸದ ನಡುರಾತ್ರಿ,—ನಟ್ಟನಡುರಾತ್ರಿ!

ಐನೂರಾಳ್ಳು, ಮಾವಳಿಯಾಳ್ಳು,

ತಾನಾಜಿಯ ಕಟ್ಟಾಳುಗಳು!

ಐನೂರಾಳ್ಳು, ಮಸೆದಿಹ ಬಾಳ್ಳು,

ಶಿವರಾಯನ ವೀರಾಳುಗಳು!

ತಾನಾಜಿಯ ಸೇನಾಧಿಪತನದಲಿ,

ಸೂರ್ಯಾಜಿಯ ಉಪದಳಪತಿತನದಲಿ,

ದುರ್ಗಮ ಕೇಸರಿದುರ್ಗವ ಜಯಿಸಲು

ಮೌನದಿ ಬಂದರು ರಾತ್ರಿಯಲಿ!—ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲಿ!

ಪಿಸು ಮಾತೊಂದನು ನುಡಿಯಲೆ ಇಲ್ಲ.

ಕೈದುಗಳೊಂದರ ಖಣಿ ಖಣಿ ಇಲ್ಲ;

ಐನೂರಾಳ್ಳು ಒಬ್ಬನೊಲು,

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು ವೀರನನು!
 ರಾಯನ ಬಲಗೈಬೀರನನು!
 ಕಾಲಾಂತಕ ರಣಧೀರನನು!
 ರಣವಿಕ್ರಮ ತಾನಾಜಿಯನು!

ಕಗ್ಗತ್ತಲು! ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಸುತ್ತಲು!
 ನೋಡಿದರೇನಿದೆ? ಕುರುಡಿಕುದೆತ್ತಲು!
 ಮುಗ್ಗರಿಸಿದರೂ ಧೃತಿಗೆಡಲಿಲ್ಲ,
 ನಡನಡುಗಿದರೂ ಎದೆಗೆಡಲಿಲ್ಲ;
 ಭಟನೊಬ್ಬನು ಹುಬ್ಬಿಕ್ಕಲೆ ಇಲ್ಲ,
 ತಾನಾಜಿಯ ಬಳಿಯಲಿ ಭಯವಿಲ್ಲ!
 ಬಂಡೆ ಬಂಡೆಯಲಿ, ಹೊದರು ಹೊದರಿನಲಿ,
 ನುಗ್ಗಿ ಬೆಟ್ಟವನೇರಿದರು!
 ದುರ್ಗದ ಬುಡವನು ಸೇರಿದರು.
 ಭಿತ್ತಿಯು ದುರ್ಗಮವಾಗಿತ್ತು,
 ಚಳಿಯಲಿ ಹಿಮಗಿರಿಯಾಗಿತ್ತು!—ತಣ್ಣಗಾಗಿತ್ತು.

ಸದ್ದಿಲಿಗತ್ತಲು, ಕತ್ತಲದೆತ್ತಲು!
 ಸಿಂಹಗಡದಾ ಕೋಟಿಯ ಸುತ್ತಲು
 ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಕತ್ತಲು!—ಕಗ್ಗತ್ತಲು!
 ನೂಲೇಣಿಯ ಕರದೊಳು ಹಿಡಿದೊಡನೆಯೆ
 ತಾನಾಜಿಯು ಕೋಟಿಯನೇರಿದನು.
 ಕಡಿದಾಗಿದ್ದುದು ಕೋಟಿಯ ಪೌಳಿಯು,
 ಆದರು ಧೈರ್ಯದೊಳಡರಿದನು!
 ತಾನಾಜಿಯು ಮೇಲಡರಿದನು!
 ಎರುತಲೇರುತ, ಮೇಲ್ ಮೇಲೇರುತ
 ಕಣ್ಮರೆಯಾದನು ಕತ್ತಲಲಿ!
 ಮೂಡಿದನಾಳಗಳ ಚಿತ್ತದಲಿ!

ಸೇನಾನಿಯ ಸಾಹಸವನು ನೆನೆದು

ಮಾವಳಿಯಾಳು ಹಿಗ್ಗಿದರು!—ಹಿಗ್ಗಿದರು!

“ಎಂದಿಗೆ ಪೌಳಿಯ ಹತ್ತುವೆವು?

ಎಂದಿಗೆ ದುರ್ಗವ ಮುತ್ತುವೆವು?

ಎಂದಿಗೆ ವಿಜಯ ಸುವಾರ್ತೆಯನು

ಶಿವರಾಯಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವೆವು?”

ಎಂದಾ ಕೆಚ್ಚಿನ ಮಾವಳಿ ಎರರರು,

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಅರಣ್ಯ ಶೂರರು

ಕುದಿದರು ಮನದಲ್ಲ!—ಕುದಿದರು ತನುವಿನಲಿ!

ನೆನೆದರು ತಾನಾಜಿಯ ಪೂಣ್ಣಿಯನು,

ನೆನೆದರು ಶಿವರಾಯನ ಕಾಣ್ಣಿಯನು,

ನೆನೆದರು ತಮ್ಮಾ ಕೀರ್ತಿಯನು—ಆ-

ರಾಧಿಸಿದರು ಜಯಮೂರ್ತಿಯನು!

ಮಾವಳಿಯಾಳು ಕೆಳಗಡೆ ಇಂತಿರೆ,

ವಿಜಯ ವಸಿತೆಯನು ಭಾವಿಸಿ ನಿಂತಿರೆ,

ಕರಲಾಘವದಿಂ, ಪದಲಾಘವದಿಂ,

ತಾನಾಜಿಯು ಮೇಲೇರಿದನು ;

ಪೌಳಿಯ ತುದಿಯನು ಸೇರಿದನು!

ದುರ್ಗದ ಛಿತ್ತಿಯ ಶಿಖರವ ಮುಟ್ಟಿ,

ನೂಲೇಣಿಯ ಬೇಗನೆ ಬಿಗಿಕಟ್ಟಿ

ಕಗ್ಗತ್ತಲ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು!—ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡಿದನು.

ಪೂರ್ವಾಕಾಶದ ನೀಲದಿಗಂತದಿ,

ಕತ್ತಲೆಡಲಿನ ದೂರಪ್ರಾಂತದಿ,

ಇರುಳ್ಳೆಣ್ ನೆನೆಯುವ ಬೆಳಕಿನ ನೆನಸೋ?

ಕದ್ದಿಂಗಳು ಕಾಣುವ ಬೆಳ್ಳನಸೋ?

ಎಂಬಂದದಿ ಕಾಂತಿಯು ಮೈದೋರಿ,

ಒಯ್ಯನೆ ಹೊಂಬಣ್ಣವು ಹೊಗರೇರಿ,

ಜೊನ್ನ ರೆದುಂಬಿದ ಹೊಂಗೆೊಡದಂದದಿ,
 ಕತ್ತಲೆಗೊಡಗಿದ ಹಣೆಗಣ್ಣಂದದಿ,
 ಕೊಂಕಿದ ಕುಂಕುಮದರೆ ಬಟ್ಟಂದದಿ,
 ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ನವಮಿಯ ಚಂದ್ರನು
 ಮಂದರುಚಿಯಲಿ ಬಂದನು!—ಮೆಲ್ಲನೈತಂದನು!

ತೊಲಗಿದುದೊಯ್ಯನೆ ಕತ್ತಲುಬೀಡು,
 ಕಪ್ಪಿನ ಬಸಿರಿಂದುಣ್ಣಿತು ನಾಡು;
 ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲ್ ಚಿಟ್ಟಿಂಗಳು ಹಬ್ಬಿತು
 ಸಿಂಹಗಡವನು ತಬ್ಬಿತು!—
 ಸಿಂಹಗಡವನು ತಬ್ಬಿತು,
 ಮಾವಳಿಗಳ ಬಾಳುಬ್ಬಿತು!

ಶೈಶಿರಕಾಲದ ಚಳಿ ಕೊರೆದಿತ್ತು,
 ಮಂದ ಸಮಾರಣ ಬೀಸಿತ್ತು.

ದುರ್ಗದಲೆಲ್ಲೆಡೆ ನೀರವವಿತ್ತು;—ಶಾಂತಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು!
 ಎತ್ತನೋಡಿದರೆಲ್ಲ ಜಗತ್ತು
 ನಿದ್ರಾಮುದ್ರಿತವಾಗಿತ್ತು!

ಪೌಳಿಯ ಬುಡದಲಿ ನಿಂತಾಸೇನೆಯು
 ನೋಡಿತು ಮೇಗಡೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ;

ಭಿತ್ತಿಯ ನೆತ್ತಿಯೊಳಿದ್ದಾ ವೀರನು
 ಸನ್ನೆಯ ಕೊಟ್ಟನು ಕೈಯೆತ್ತಿ:

ಗೋಡೆಯ ತುದಿಯಲಿ ನಿಂತಾ ಮೂರ್ತಿಯು,
 ಬಿತ್ತರವಾದಾ ಬಾನಿನ ಪಟದಲಿ
 ಕೆತ್ತಿ ಮೆತ್ತಿದ ಪುತ್ತಳಿಯಂದದಿ,

ನೋಟಕೆ ಚಿತ್ತರವಾಗಿತ್ತು!—ಧೀರವಾಗಿತ್ತು!
 ಮೂರ್ತಿಯ ಕಂಡಾ ಮಾವಳಿಯಾಳ್ಳಳು
 ಗಗನದೊಳವರಿಗೆ ಮೈದೊರಿದನೋ
 ವೀರರ ದೇವನೆ ಎಂಬಂದದಲಿ,

ಕೈಮುಗಿದವನಿಗೆ ಬಾಗಿದರು !
 ವೀರವೂಜಿಯ ಮಾಡಿದರು !
 ತಡವಾಡದೆ ದನಿಗೈಯದೆ ಒಡನೆಯೆ
 ನೂಲೇಣಿಯ ಕಡೆ ಸಾಗಿದರು,
 ಮುನ್ನೂರಾಳು ಸಾಗಿದರು !
 ಇನ್ನೂರಾಳು ಸೂರ್ಯಾಜಿಯ ಜೊತೆ
 ಸಮಯಕ್ಕೊದಗಲು ಹಿಂದೆಯೆ ನಿಂತರು
 ದುರ್ಗದ ಭತ್ತಿಯ ಮೂಲದಲಿ.
 ಬೇಗಬೇಗನೆ ಹತ್ತಿದಲ್ಲರು,
 ಸಹ್ಯಗಿರಗಳ ಗರಡಿಯ ಮಲ್ಲರು ;
 ಇಂತು ಲಗ್ನಿಯ ಹತ್ತುವ ಚವದಲಿ
 ಕೈದುಗಳೊಲೆಯುವ ಖಣಿಖಣಿರವದಲಿ
 ಇರುಳ ಮೌನವು ಬಿಚ್ಚಿತು !—ಸದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿತು !
 ಇರುಳ ಮೌನವು ಬಿಚ್ಚಿತು !—ಸದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿತು !
 ಜೋಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾ ಕಾವಲುಗಾರನ
 ಕಿವಿಯ ತೆರೆಯನು ಚುಚ್ಚಿತು !—ಸದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿತು !
 ಪಹರಿಯು ಕಣ್ಣೆರೆದೊಡನೆಯೆ ಮುಂದಕೆ
 ಬೇಗನೆ ಶಂಕಿಸಿ ಸಾಗಿದನು ;
 ತಾನಾಜಿಯು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ
 ಬಿದ್ದನು ಜೀವವ ನೀಗಿದನು !
 ಧೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದಾ ಪಹರಿಯ ಕಟಿಯಲಿ
 ಖಡ್ಗ ಪಿಠಾನವು ಚೀರಿದುದು !
 ಸದ್ದಿ ಲಿಯಿರುಳೂ ಚೀರಿದುದು !
 ಸದ್ದನು ಕೇಳಿದ ಪಹರಿಗಳೆಲ್ಲರು
 ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೆ ಬಂದರು ಆಯೆಡೆಗೆ ;
 ಸೇನಾನಿಯು ಎಚ್ಚು ಲಗುಗಳೂಟಕೆ
 ತುತ್ತಾದರು ಎಲ್ಲರು ಕಡೆ ಕಡೆಗೆ !

ಮಾವಳಿಗಳು ಮೇಲೇರಿದರು,
ಕೋಟಿಯ ಸತ್ತಿಯ ಸೇರಿದರು.
ದುರ್ಗವ ಹಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿದರು
ಸಿಂಹಗಡವನು ಮುತ್ತಿದರು!

ನಿದ್ದೆಯೊಳದ್ದಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರರ
ಎದೆಯಲಿ ಭೀತಿಯ ಬಿತ್ತಿದರು!

ಮಲಗಿದ ವೀರರು ತೆಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು
ಆಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಗಳ ಕೈದುಡುಕಿ,
ಹಿಂದು ಮುಂದನು ನೋಡದೆ ನಡೆದರು
ಸದ್ದು ಬರುವಾಕಡೆ ಹುಡುಕಿ!

ಹಿಂದಕೆ ಮುಂದಕೆ ತಿರುಗುವ ಸದ್ದು,
ವೊದಲಲಿ ತುಂಬಿತು ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದು ;
ಒಡನೆಯ ಪಹರಿಗಳೆಲ್ಲರು ಬಿದ್ದು,
ಖಣಿಖಣಿ ಎಂದುದು ಒರೆಗಳ ಸದ್ದು ;
ಕೂಡಲೆ ಮಾವಳಿಯಾಳಗಳ ಸದ್ದು
ಕೇಳಿಸಿತೆಲ್ಲೆಡೆ ರಾಕುಗಳವೆದ್ದು ;
ಅನ್ನೆಗಮಲ್ಲಿಗೆ ರಕ್ಷಕರೆದ್ದು
ನುಗ್ಗುತ ಬಂದರು! ಹೆಚ್ಚಿತು ಸದ್ದು!
ಮಾವಳಿಯಾಳಗಳ ನುಗ್ಗಿನಲಿ
ಕಳಕಳವಾದುದು ದುರ್ಗದಲಿ!—ಸಿಂಹದುರ್ಗದಲಿ!

ಮಿತ್ರರದಾರು? ಶತ್ರುಗಳಾರು?
ಸತ್ತವರಾರು? ಕೊಲ್ಲುವರಾರು?
ಎಂಬುದನರಿಯದೆ ರಕ್ಷಕರಾಗ
ಪಂಜುಗಳನು ಹೊತ್ತಿಸಿದರು ಬೇಗ;
ಕೂಡಲೆ ಕಾಂತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿದುದು
ಕೋಲಾಹಲವೂ ಹೆಚ್ಚಿದುದು!

ಮಾವಳಿಯಾಳು ಮುತ್ತಿದರು
 ರಿವುಮೋಹರವನು ಕುತ್ತಿದರು!
 ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರರ ಪೆರೈಯಲ್ಲಿ
 ಕೆಲವರು ಬಿದ್ದರು, ಕೆಲವರು ಸತ್ತರು,
 ಹಲವರು ಮುಂದಕೆ ನುಗ್ಗಿದರು ;
 ಜಯ! ಜಯ! ಎನ್ನುತ ರುಳಪಿಸಿ ಖಡ್ಗವ
 ಮಾವಳಿಯಾಳು ಮುಗ್ಗಿದರು!
 ಸಂಘಟ್ಟಣೆಯಲಿ ಹೆಚ್ಚಿತು ಹೊಯ್ಯು,
 ನೂರ್ಮಡಿಯಾಯಿತು ಕದನದ ಹುಯ್ಯು!
 ತಾನಾಜಿಯು ಕಾಲಾಂತಕನಂದದಿ
 ಮುಂಬರಿದನು ಕರಖಡ್ಗದಲಿ;
 ರಜವೂತರು ನಿಲಲಾರದೆ ಹಿಂದಕೆ
 ಸರಿದರು ಕುಗ್ಗುತಲೊಗ್ಗಿನಲಿ.
 ಹಿಂದಕೆ ಮುಂದಕೆ ಯೋಧರು ನುಗ್ಗಿದ-
 ರಿದರು ಹಾಯ್ದರು ಯುಕ್ತಿಯಲಿ!—ಭೀಮಶಕ್ತಿಯಲಿ!
 ಪ್ರಳಯ ಭಯಂಕರಮಾಡುದು ಧೀರರ
 ಘೋರಕಠಾರಿಯ ತಾಡನವು!—ಚಂಡತಾಡನವು!
 ತಾನಾಜಿಯೆ ರಣರಂಗದ ಜೀವವು.
 ಧೈರ್ಯವು ಒಲವಾವೇಶಗಳು ;
 ತಾನಾಜಿಯೆ ಮಾವಳಿಗಳ ಹೃದಯವು
 ಸಂತಸಮುಲ್ಲಸ ಕೀರ್ತಿಗಳು!
 " ಕಾದಿರಿ ವೀರರೆ! ರಾಜಶಿವಾಜಿಯ
 ನಚ್ಚಿನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಪಟುಭಟರೇ!
 ನೆಚ್ಚಿದೆ ನಿಮ್ಮೊಳು, ಕೆಚ್ಚಿದೆ ನಿಮ್ಮೊಳು,
 ಸೆರೆಹಿಡಿಯಿರಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನು!
 ಸತ್ತರೆ ಸಗ್ಗವು! ಎಂತೂ ಕೀರ್ತಿಯು!
 ಬದುಕಲು ರಾಜನ ಮನ್ನಣೆಯು!

ನುಗ್ಗಿ ಮುಂದಕೆ ರಿಪುಗಳನಿರಿಯಿರಿ!

ನೆನೆಯಿರಿ ತಾಂಡವ ಮೂರ್ತಿಯನು!

ನೆನೆಯಿರಿ ಮಾತೆ ಭವಾನಿಯನು!”

ಇಂತು ದನಿಗೈದನು ತಾನಾಜಿಯು

ಮುಂದರಿದಸಿಯನು ಝಳಪಿಸುತ್ತ!

ಸಾಯುವರೊರಲಿದರುಳಿದವರಳಿದರು,

ಖಣಿಖಿಟಿಲೆಂದುವು ಕೈದುಗಳು!

ಕಳದಲಿ ರಕ್ತದ ಕೆಸರಾಯ್ತು!

ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ನವಮಿಯ ಚಂದ್ರನು

ಮೇಲೆಸೆದನು ಆಕಾಶದಲಿ;—ಮಂದ ಪ್ರಕಾಶದಲಿ!

ಮಾಘಮಾಸದ ಚಳಿ ಕೊರೆದಿತ್ತು,

ಮಂದ ಸಮೀರಣ ಬೀಸಿತ್ತು;—ಇಬ್ಬನಿ ಸೂಸಿತ್ತು!

ಕೆಳಗಡೆ ನಿಂತಾ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರು

ಕೋಲಾಹಲವನು ಕೇಳಿದರು,

ವೀರಾವೇಶವ ತಾಳಿದರು!

ಸಮರ ಧ್ವನಿಯನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ

ಕುದಿದನು ಮನದಲಿ ಸೂರ್ಯಾಜಿ!

ಅಣ್ಣ ನಲ್ಲವೆ ತಾನಾಜಿ?

ಗೋಡೆಯನೇರಲು, ಕೋಟೆಯ ಸೇರಲು,

ಕದನವ ನೋಡಲು, ಕಲಿಗಳ ಕೂಡಲು,

ನೆರವನು ನೀಡಲು ಸೋವರಗೆ,

ಪೆಟ್ಟೋಲೆಡೆಯಿಹ ಬಿಂಕಿಯ ತೆರದಲಿ,

ಕರವಾಲವ ತುಡುತುಡುಕುತ್ತ ಕರದಲಿ

ಕುದಿದನು ಮನದಲಿ ಸೂರ್ಯಾಜಿ!

ಅಣ್ಣ ನಲ್ಲವೆ ತಾನಾಜಿ ?

“ ನೂಲೇಣಿಯನೇರಿರಿ, ಓ ವೀರರೆ,

ಬನ್ನಿರಿ ಕಾಳೆಗದೌತಣಕೆ

ಬನ್ನಿರಿ ಕಲಿಗಳ ಬಲಿರಣಕೆ''
 ಎನ್ನುತ ಏಣಿಯನೇರಿದನು.—ಹಾದಿದೋರಿದನು.
 ಯೋಧರು ಮುಂದರಿದೇಣಿಯನಡರುತ
 ಜಯ ಹಾಕಾರವ ಮಾಡಿದರು!
 ಧಾವಿಸಿ ಹತ್ತಿ ಓಡಿದರು ;—ರಣವನು ನೋಡಿದರು!

ಎಲ್ಲಿ ಮೈನವಿರೇಳುವುದಲ್ಲಿ,
 ಎಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗದ ಖಣಿಖಣಿಲಲ್ಲಿ,
 ಎಲ್ಲಿ ವೀರರ ಮುಂಡಗಳಲ್ಲಿ,
 ಎಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ರಣಧುನಿಯಲ್ಲಿ—ಅಲ್ಲಿ ತಾನಾಜಿ!
 ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆಯು ತಾನಾಜಿ!
 ಕದನದಲಿಲ್ಲಿಯು ತಾನಾಜಿ!
 ವೀರವುಂಗವ ತಾನಾಜಿ:—ಕಲ್ಕಿ ತಾನಾಜಿ!
 ಮಿಂಚುವ ಕತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವು ಅವನವೆ,
 ಚಿಮ್ಮುವ ಬಾಣಗಳೆಲ್ಲವು ಅವನವೆ,
 ಹೊಳೆಯುವ ಡಾಲುಗಳೆಲ್ಲವು ಅವನವೆ ;
 ಅವನೊಬ್ಬನೆ ರಣಧಾಮದಲಿ
 ನೂರಾದನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲಿ!—ಉಗ್ರಭೂಮಿಯಲಿ!
 ನುಗ್ಗುತ, ಕೊಲ್ಲುತ, ತಿವಿಯುತಲಿರಿಯುತ,
 ತಂಡ ತಂಡಗಳ ತುಂಡರಿಸಿ,
 ಕಾಲಾಂತಕನೊಲು ಸಂಹರಿಸಿ,
 ಮುಂದಕೆ, ಮುಂದಕೆ, ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕೆ
 ಹಾಯ್ದನು ತಾನಾಜಿಯು ತಾನು.
 ಚಂಡ ಎಕ್ರಮಿ, ಗಂಡು ಪರಾಕ್ರಮಿ,
 ಬಂದನು ಮುಂದೆ ಉದಯಭಾನು!
 ನೋಡಿರಿ! ನೋಡಿರಿ! ತೊಡಗಿದರಿಬ್ಬರು
 ಭೀಷಣ ಖಡ್ಗಾಖಡ್ಗಿಯಲಿ!
 ರಣಧೌತಾಸಿಗಳೆಬ್ಬರು ವೀರರು!

ಸಮರೋನ್ಮತ್ತರು ಇಬ್ಬರು ಶೂರರು!
 ಸಮಬಲ ಪಟುಭಟರಿಬ್ಬರು ಕಲಿಗಳು!
 ನೆತ್ತರು ಹೀರುವ ಹಸಿದಿಹ ಹುಲಿಗಳು,
 ಮಿಂಚಿನಂಚಿನ ಮೇಣ್ ಸಿಡಿಲೊಡಲಿನ
 ಕಾರ್ಗಾಲದ ಜೀಮೂತಗಳಂದದಿ

ಒಬ್ಬರನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ,
 ದೃಷ್ಟಿಯುದ್ಧವ ಮಾಡುತ್ತ,
 ನಿಂತರು ಬಿಂಕದಲಿ!—ರಕ್ತಪಂಕದಲಿ!

ನೋಡಿರಿ! ನೋಡಿರಿ! ವೀರರ ಕದನವ!
 ನೋಡಿರಿ ಮಿಂಚುವ ಖಡ್ಗಗಳ!
 ಕೇಳಿರಿ! ಕೇಳಿರಿ! ಖಣಿಖಣಿನಾದವ!

ಗುಡುಗುವ, ಸಿಡಿಲುವ ಡಾಲುಗಳ!
 ಇಬ್ಬರು ತಿವಿದರು! ತಿವಿದು ಗುರಾಣಿಯ,
 ವೈರಿಯ ತಿವಿತಕ್ಕೊಡ್ಡಿದರು!
 ಖಂಡೆಯಗಳ ಸಂಘಟ್ಟಣೆಯಲ್ಲಿ,
 ಡಾಲುಗಳುರ್ಜುವ ಧನರವದಲ್ಲ!
 ಬಂಡೆಯು ಬಂಡೆಗೆ ಬಡಿದಂದದಲಿ,
 ಸಿಡಿಲಿಗೆ ಸಿಡಿಲೇ ಹೊಡೆದಂದದಲಿ

ಸದ್ದಿರಿಯಿತು ದಿಬ್ಬಿಂಡಲವ! ಬಿರಿಯಿತು ಭೂಮಂಡಲವ!
 ಇಬ್ಬರು ಬದ್ದರು, ಇಬ್ಬರು ಎದ್ದರು,
 ಇಬ್ಬರು ತಿವಿದರು, ಇಬ್ಬರು ನೆಗೆದರು,
 ಇಬ್ಬರು ರಕ್ತವ ಚೆಲ್ಲಿದರು.

ಸಮಗೈಯಾದರು ಬಲ್ಲಿದರು!—ಕಂಡರೆಲ್ಲವರು.
 ಓಹೋ ಬದ್ದರು! ಓಹೋ ಗೆದ್ದರು!
 ಬಿದ್ದವನಾವನೋ? ಗೆದ್ದವನಾವನೋ?
 ಬಿದ್ದವನೊಮ್ಮೆ! ಎದ್ದವನೊಮ್ಮೆ!
 ಕತ್ತಿಯದೊಮ್ಮೆ! ಗುರಾಣಿಯೊಮ್ಮೆ!

ಮಿಂಚಿದರಿಬ್ಬರು ಕಣ್ಣಿಗೆ,
 ಭೀಷಣ ಖಡ್ಗಖಡ್ಗಿಯಲಿ,
 ಭೈರವ ಧಖ್ಖಾ ಧಿಖ್ಖಿಯಲಿ!
 ಮಿಂಚು ಮಿಂಚನು ಸೆಣಸುವ ತೆರದಿ,
 ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿಲನು ಸೆಣಸುವ ತೆರದಿ,
 ಆನೆಯಾನೆಯ ಕೆಣಕುವ ತೆರದಿ,
 ಸಿಂಹ ಸಿಂಹವ ಕೆಣಕುವ ತೆರದಿ,

ಕಾದಿದರಾವೀರಾಳುಗಳು!—ಕಟ್ಟಾಳುಗಳು!

ರಣನಿಂತುದು ಆಪರಿಬ್ಬರೊಳೆ!

ಜಯ ನಿಂತುದು ಅವರೊಬ್ಬರೊಳೆ!

ಓಹೋ ನೋಡಿರಿ! ಅಯ್ಯೋ ನೋಡಿರಿ!

ಕೇಡಾದುದೆ ಹಾ! ಓಡಿರಿ! ಓಡಿರಿ!

ಭೀಮ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಉದಯನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ
 ವುಡಿವುಡಿಯನಾಯಿತು ಕೈಯಗುರಾಣಿಯು

ಕೆಟ್ಟನು ಓಹೋ ತಾನಾಜೆ!

ಇಲ್ಲಾ! ಇಲ್ಲಾ! ನೋಡಿರಿ, ನೋಡಿರಿ!

ವಜ್ರಹಸ್ತವನೊಡ್ಡಿದ ನೋಡಿರಿ!

ಅಯ್ಯೋ! ಅಯ್ಯೋ! ಮುರಿಯಿತು ಕೈ!

ನೆತ್ತರು ತುಂಬಿತು ವೀರನ ಮೈ!—ತಾನಾಜಿಯ ಮೈ

ಬಿಚ್ಚಿದನೇನು? ಬೆದರಿದನೇನು?

ಕೆಚ್ಚೆದೆಗಲಿ ಹಿಂಜರಿದನೆ ಏನು?

ಹೊಡೆದನು ಉದಯನ ಪೆರೆದೆಗೆ!

ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದನು ರಿವುವಧೆಗೆ!

ವೀಳುತ ಉದಯನು ರೋಷಾವೇಶದಿ

ತಿವಿದನು ತಾನಾಜಿಯ ಎದೆಗೆ!

ಬಿದ್ದರು ಇಬ್ಬರು ಬುವಿಯೆದೆಗೆ!—ಸಿಂಹ ದುರ್ಗದಲಿ

ನೆತ್ತರು ಹಾರಿತು! ನೆತ್ತರು ಕಾರಿತು!

ಇಬ್ಬರ ಪ್ರಾಣವು ಮೆಯ್ಯಿಂ ಪಾರಿತು !
 ವೀರರಿಬ್ಬರು ಮಡಿದರು !—ಅಲ್ಲಿ ಮಡಿದರು !
 ಕೂಡಿದರಿಬ್ಬರು ಸ್ವರ್ಗದಲಿ!—ಸಿಂಹ ದುರ್ಗದಲಿ!
 ಹಿಂದು ಹಿಂದಕೆ ಮಾವಳಿಯಾಳ್ಳಳು
 ಸರಿದರು ಮಡಿಯಲು ತಾನಾಜಿ!
 ಮುಂದು ಮುಂದಕೆ ಸುಗ್ಗುತ ನಡೆದನು
 ಕರೆದನು ಸೇನೆಯ ಸೂರ್ಯಾಜಿ!
 “ವೀರ ಶಿವಾಜಿಯ ನಚ್ಚಿನ ಭಟರೇ,
 ತಾನಾಜಿಯ ಮೆಚ್ಚಿನ ಪಟುಭಟರೇ,
 ಎಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುವಿರಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿ!
 ವೀರಸ್ವರ್ಗವು ನಮಗಿಂದಿಲ್ಲಿ!
 ಜೀಜಾಮಾತೆಯ ಔತಣವೆಲ್ಲಿ?
 ರಾಜಶಿವಾಜಿಯ ಭಕ್ತಿಯೆದೆಲ್ಲಿ?
 ತಾನಾಜಿಯ ಆ ವೂಣ್ಕೆಯದೆಲ್ಲಿ?
 ಮಾವಳಿಯಾಳ್ಳಳ ಪೌರುಷವೆಲ್ಲಿ?
 ವೀರಸತಿಯರ ಪತಿಯರದೆಲ್ಲಿ?
 ಗಂಡರೆಂಬುವ ಗಂಡಸದೆಲ್ಲಿ?
 ಎಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುವಿರಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿ!
 ವೀರಸ್ವರ್ಗವು ನಮಗಿಂದಿಲ್ಲಿ!
 ತಂದೆಯಂದದ ಸೇನಾಸಿಯನು
 ಬಿಟ್ಟದೆಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುವಿರಿ?
 ಧೀರನ ದೇಹವ ಶತ್ರುಗಳೆಂಬಾ
 ನಾಯ ಪಾಲಿಗೆ ಮಾಡುವಿರಿ?
 ಛಿಃ ಸುಡು ಭಯದಿಂದೋಡುವ ಹೇಡಿಯ!
 ಸ್ವಾಮಿಯನಗಲುವ ಪಾತಕಿಯ!
 ಹಿಂಜರಿದುಳಿವುದೆ? ಛಿಃ ಸುಡು ಬಾಳನು,
 ನೋಡಿರಿ ಖಂಡಿಪೆನೇನೆಯನು !

ಕಾದಿ ಉಳಿಯಿರಿ! ಇಲ್ಲವೆ ಅಳಿಯಿರಿ!
ಕೀರ್ತಿಯು ಬರಲೇಕಪಕೀರ್ತಿ?"

ಇಂತು ನುಡಿಯುತಲಾ ಸೂರ್ಯಾಭಿಯು
ಖಂಡಿಸಿದನು ಸೂಲೇಣಿಯನು!
ಧೈರ್ಯವನಾಂತರು ಮಾವಳಿಯಾಳ್ಗಳು
ಕೇಳಲು ಎರಸ ವಾಣಿಯನು!

“ ಹರ ಮಹದೇವ್! ಹರ ಮಹದೇವ್! ”

ಎನ್ನುತ ಸುಗ್ಗಿದರುಬಿಯಲಿ.

ದೂರದ ಗಿರಿಕಾನನಗಳು ಮೊರೆದವು

“ ಹರಹರ ಮಹದೇವ್ ” ಎಂದೆನುತ.

ಸದ್ದಿಲಿಯಿರುಳೂ ಮರುದನಿಗೈದಿತು.

“ ಹರಹರ ಮಹದೇವ್ ” ಎಂದೆನುತ!

“ ಹರ ಮಹದೇವ್! ಹರ ಮಹದೇವ್! ”

ಜಯರವ ರಿವೃಗಳ ಬೆದರಿಸಿತು!

ಕಾದಿದರಾವೇಶದಿ ಮಾವಳಿಗಳು,

ರಜವೂತರ ಬಲಕ್ಷಿಣಿಸಿತು!

ಖಡ್ಗಬಿದ್ದಿತು! ಗದ್ದಲವೆದ್ದಿತು!

ಬೆಚ್ಚಿ ವೈರಿಗಳೋಡಿದರು!

ಮಾವಳಿಗಳು ಕೈಮಾಡಿದರು!—ಕೈಮಾಡಿದರು!

“ ಗುಡಿಗಳ ಸುಡಿ! ” ಎಂದನು ಸೂರ್ಯಾಭಿಯು!

ಬೆಂಕಿಯು ಜಾನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದುದು!

ರಾಯಗಡದೊಳು ನಿಂತ ಶಿವಾಜಿಯು

ತಾನಾಜಿಯ ಜಯಸೂಚನೆ ಎನ್ನುತ

ಜ್ವಾಲೆಯ ಕಂಡನು, ಹಿಗ್ಗಿದನು!

ನೋಡುತ, ನೋಡುತ, ನೋಡುತಲಿರೆಯಿರೆ,

ಇರುಳಿಡೊಯ್ಯನೆ ಬೆಳಗೇಳುತಲಿರೆ,

ಮಾಗಿಯಿಬ್ಬನಿ ಸೋನೆಯು ಸುರಿದಿರೆ—ಮಬ್ಬು ಕವಿದಿರೆ;

ದೂತರು ಬಂದರು, ದೂತರು ತಂದರು

ದಳಪತಿಯಳಿದಾ ವಾರ್ತೆಯನು !—ಕಠೋರ ವಾರ್ತೆಯನು !

ಕಣ್ಣೀರ್ಗರೆಯದ ಶಿವರಾಯನು ತಾ

ಕಂಬನಿಗರೆದನು ಇಂತೆಂದು :

“ ಸಿಂಹದುರ್ಗವು ಕೈಸೇರಿದ್ದು ; ಹಾ !

ಮಾಯವಾದುದೆ ಸಿಂಹವು !—ನನ್ನ ಸಿಂಹವು ! ”

ರಕ್ತರಜನಿ

ಬೈಗುಗೆಂಪನು ಬೀರಿ ಪಡುವಣ
ಬೆಟ್ಟದುದಿಯೊಳು ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣ-
ದುಂಡೆಯಂದದೊಳಿಳವ ನೇಸರು
ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿದನು.

ಸಂಜೆಗೆಂಪೊಳು ಮಿಂದು ತಣ್ಣೆಲ-
ರಾಟದಲಿ ತಲೆದೂಗಿ ನಲಿಯುವ
ನಳನಳಿಪ ವೊಸತಳಿರನಾಂತಿಹ
ಬನವು, ಮಲಗಿಹ ಮಗುವಿನಂದದಿ,
ಯೋಗಸಿದ್ರೆಯೊಳಿರುವ ಕಿತ್ತಡಿ-
ಯಂತೆ ರಾಚಿಸಿತು!

ಹಕ್ಕಿಗಳ ಸದ್ದಿಲ್ಲ; ಮಿಗಗಳು
ಸಂಚರಿಪ ರವಮಿಲ್ಲ; ತರಗೆಲೆ
ಸುಳಿವ ತಂಗಾಳಿಯಲಿ ಕುಣಿಯುವ
ಸದ್ದದೊಂದೇ ಮೌನವಿಮ್ಮಡಿ-
ಯಾಗುವಂದದಿ ಸುತ್ತಿ ಚಿಮ್ಮಿತು
ಕನಸಿನಂದದಲಿ!

ಸಂಜೆವೆಣ್ಣಿನ ಮುಗುಳುನಗೆಯೋ?
ಸೊಗಯಿಸುವ ಕೆಂದುಟಿಯ ಬಣ್ಣವೋ?
ಪತ್ತಿಮಾಂಗನೆಯುಟ್ಟ ಚೇಲಾಂ-
ಚಲದ ರೇಶ್ಮಿಯ ಮಂಜುರಾಗವೋ?
ತಳುವಿದೆನು ತಾನೆಂಬ ಭಯದಿಂ
ತನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಬೈಗುವೆಣ್ಣಿಗೆ
ಕಾಣಿಕೆಯ ಕೊಡಲೆಂಬ ನಲ್ಪಗಿ-
ಯಿಂದ ದಿನಪಂ ದಿನದ ಪಯಣದೊ-
ಳಾಯ್ದು ತಂದಾ ಸುಗ್ಗಿವೊಗಳ

ಕೇಸರ ಪರಾಗವನು ಸಿಗ್ಗಿನೊ-
ಳರಿಯದಿಹ ಕೋಮಲೆಯು ಚೆಲ್ಲಲು,
ಪಡುವಣದ ಬಾಂದಳವ ಮುಸುಗಿದ
ಕುಂಕುಮದ ವುಡಿಯಂತೆ ಸಂಜೆಯ
ಕೆಂಪು ಚೆಲ್ಪಾಯ್ತು!

ಹಿಂಡನಗಲದ ಹರಿಣನೊಂದು ವ-
ನಾಂತರದಿ ಬಾಯಾರಿ ನೀರನು
ಹುಡುಕುತಲೆಯುತಲೇರುತಿಳಿಯುತ
ವೊದೆಯ ನುಸುಳುತ ಬರುತಲಿದುರ್ದು
ನಿಬಿಡವಿವಿನದಲಿ.

ಕಿವಿಯನಲೆಯುತ, ತಲೆಯನೊಲೆಯುತ,
ಬಾಲವನು ಕುಣಿ ಕುಣಿಸಿ ಚಿಮ್ಮುತ,
ಸುತ್ತ ನೋಡುತ, ಮತ್ತೆ ತಿರುಗುತ,
ಕೊಂಕುಗೊರಲನು ಮಾಡಿ, ಶಂಕೆಯ
ದಿಟ್ಟಿಗಳನಟ್ಟುತ್ತ ನಾನಾ
ದೆಸಗೆ, ಕೊಂಬನು ಸುತ್ತಿ ಹೆಣೆಯುವ
ಬಳ್ಳಿಗಳನೊಯ್ಯೊಯ್ಯ ನುಣುಚುತ,
ಸವ್ವುಳವನಾಲಿಸುತ, ಬೆಚ್ಚುತ,
ಗೊರಸಿಗಂಟದ ತರಗೆಲೆಯ ಕೊಡ
ಕೊಡಹಿ ಮರ್ಮರನಾದಗೈಯುತ-
ಲೊಮ್ಮೆ ನಿಲ್ಲುತಲೊಮ್ಮೆ ನೆಗೆಯುತ
ಬಂದುದಾ ಜಿಂಕೆ.

ಇಂತು ವೊಮ್ಮರೆ ಬರಬರುತಲಿರೆ,
ತರುಗಳಂಚಿನ ಸಿರಿಯ ಮೆರೆಯುತ
ಬೆಟ್ಟ ಬಾಂದಳ ಬನಗಳನು ಮರು-
ಬಿಂಬಿಸಿದೆಯಲಿ ನೆಕಲ ಲೋಕವ
ಪಡೆದು, ಕಾಡಿನ ಕಣ್ಣಿನಂದದಿ

ಹೊಳೆವ ತಿಳಿಗೊಳವೊಂದು ಮೆರೆದುದು
ಅನತಿದೂರದಲಿ.

ಕಮಲಗಳ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ; ಹಂಸಗ-
ಳಾವಳಿಯ ಹೆಸರಿಲ್ಲ; ಮೊರೆಯುವ
ದುಂಬಿಗಳ ಕುಲವಿಲ್ಲ; ನಗರದ
ತರಳಿಯಂದದ ಸಿಂಗರದ ಸೊಬ-
ಗಿಲ್ಲ; ಹಳ್ಳಿಯ ಬಾಲೆಯೊಲು ತಿಳಿ-
ಗೊಳವು ಶೋಭಿಸಿತು!

ಗಾಳಿಯಲಿ ನಲಿನಲಿವ ತೆರೆಗಳು
ನೀಲಿ ನೀರೆಯ ನಿರಿಯ ತೆರದಲಿ
ಮೋಹವನು ಬೀರಿದುವು. ದಡದಲಿ
ವೂತ ತರುಗಳು ವೂವಲಿಯು ಚೆ-
ಲ್ಲದುವು; ತರಗೆಲೆ ತೇಲಿದುವು ಕೆಳ-
ಗುದುರಿ; ಹಬ್ಬಿತು ಪಾಚಿಯಾದರು
ಕೆರೆಯು ಚೆನ್ನಾಯ್ತು!

ಹಬ್ಬಿದಾ ಬನಗತ್ತಲೆಯ ನಡು,
ವನರಮೆಯ ನಯನವನು ಹೋಲುವ
ತಿಳಿಗೊಳವ ಕಾಣುತಲೆ, ಮುದದಲಿ
ಕಣ್ಣು ಕಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ
ಮೊಮ್ಮರಿಯು ನೆಗೆ ನೆಗೆದು ಚಿಮ್ಮುತ್ತ
ನೀರಿ ಕೆರೆಯೆಡೆಯ;

ನಿಂತು ಮೊಳಕಾಲೂರಿ ಮೋರೆಯ
ನೀರಿಗಿಟ್ಟಿತು; ಹೊಡೆಯುವಳ್ಳಿಯು
ಜಲವನೀಂಟಿತು: ನೋಟವಕ್ಕಿಗೆ
ಚಿತ್ರಗತವಾಯ್ತು!

ಚಲಿಸುವಲೆಗಳ ಕನ್ನಡಿಯ ತೆರೆ-
ಯಲ್ಲಿ ಛಾಯಾ ಹರಿಣ ಕಂಪಿಸಿ

ಕದಡುಗನಸಿನ ಮಿಗದ ತೆರದಲಿ
 ರಾಜಿಸಿತು ಕಣ್ಣೆ !
 ನೆಳಲನೆರಳೆಯು ಮೇಲಿನೆರಳೆಯು-
 ನೊಲಿದು ಮುದ್ದಿಸುವಂತೆ ಚಿತ್ರವ-
 ದೆಡ್ಡಮಾಯ್ತಲ್ಲಿ !

ನೀರ್ಕುಡಿದು ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತಾ
 ಜಿಂಕೆ, ದೆಸೆಗಳ ನೋಡಿ, ಬೈಗನು
 ಬಗೆಯುತಿರುಳಿಳಿವುದನು ಭಾವಿಸಿ,
 ಬಳಿಯ ಹಕ್ಕೆಯ ನೆನೆದು ಮೆಲ್ಲನೆ
 ಮುಂದಕಡಿಯಿಡುತಿರಲು ಬೆಚ್ಚಿತು !
 ನಡುಗಿ ಚಿಮ್ಮಿತು ! ಮೊಗದಿರುಹಿ ತಿರು
 ತಿರುಗಿ, ನಾನಾ ದೆಸೆಯ ನಿಟ್ಟಿಸಿ,
 ಹೃದಯದುಬ್ಬೆಗದಲ್ಲಿ ಚಂಚಲ
 ದೃಷ್ಟಿಗಳ ಮಿಂಚಿಸುತ್ತ, ತಿರವನು
 ನೆಗಹಿ, ಗಾಳಿಯ ಹಿಡಿದು, ಸದ್ದನು
 ಕೇಳಿ ಕಿವಿಗಳ ನಿಲಿಸಿ ನೆಟ್ಟಗೆ

ನಿಂತು ನಿಮಿರಿದುದು !
 ಹಬ್ಬಿದಾ ವನಮಧ್ಯದಲಿ, ನೀ-
 ರಾಕರದ ತೀರದಲಿ ನಿಂತಾ
 ಹರಿಣನಾಲಿಸುತಿರಲು ಕೇಳಿತು
 ಬೇಂಟೆಗಾರರ ದೂರದೂರದ

ಬೊಬ್ಬೆಯಬ್ಬರವು.
 ಬೇಂಟೆ ನಾಯ್ಕಳ ಕೂಗು, ಬಿಯದರ
 ನೋವುದನಿ ; ಹಿಡಿ, ಕೂಡು ಕೂಡೆಂ-
 ಬಾತುರದ ಕಾಕುಗಳ ಮರುದನಿ ;
 ಹರಿವ ಗೋಳಾಯಿಲರ ಹಯಗಳ
 ಖುರವುಟದ ಚಟುಲಗತಿ, ಹೇಷಾ

ರವವು ಹಬ್ಬಿತು ದೂರ ಮೊಳಗುವ
ಗುಡುಗಿನಂದದಲಿ.

ಬರಬರುತ ಹಿರಿದಾಗಿ ಸದ್ದಿನ
ವಾಹಿನಿಯು ವನಮೌನ ಪಾತ್ರೆಯ
ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿದುದು ;
ಬಂಡೆಗಳು ಮರುದನಿಯ ಬೀರಿದು-
ವಡವಿಯಲ್ಲಿಹ ಗುಹೆಗಳುಲಿಯನು
ಕನ್ನಡಿಸೆ, ರಕ್ಕಸರ ತೆರದಲಿ
ಗಗನ ಚುಂಬಿತ ಗಿರಿ ಶಿಖರಗಳು
ಬೊಬ್ಬಿರಿದುವಾಗೊಬ್ಬರೊಬ್ಬರ
ಕರೆಯುವಂದದಲಿ !

ಕೇಳಿ ಕಳಕಳ ನಾದವನು ಕಳ-
ವಳದಿ ಮೊಮ್ಮರೆ ನೆಗೆವ ಹಾದಿಯ
ಬಗೆದು ಮಿಂಚುವ ಮುನ್ನ, ಮಿಂಚಿನ
ರಯಗತಿಯನೇಳಿಸುತ್ತ ಬಂದುವು
ಬೇಂಟೆ ನಾಯಿಗಳು.

ಬಸವು ಮರಿಗಳ ಹೆತ್ತಿತೋ ಎನೆ
ಕುಟಜಗಳ ಮರೆಯಿಂದ, ಸೊಂಪಿನ
ಕೇದಗೆಯ ಹೊದರಿಂದ, ಕವಿದಿಹ
ಕೆಂಜಿಗೆಯ ಪಿಣಿಲಿಂದ, ನಿಂತಿಹ
ಬಂಡೆಗಳ ಸರಗಿಂದ ತೆಕ್ಕನೆ
ಮೊದರು ಮೊದರಿನ ಗಬ್ಬದಿಂದೊಗೆ-
ತಂದು ಹಾರುತ್ತ ನೆಗೆದು ಬಂದುವು
ಬೇಂಟೆ ನಾಯಿಗಳು !

ನವರು ನಿಮಿರಿದ ದೇಹವೆತ್ತಿದ
ಬಾಲ, ತೆರೆದಿಹ ಬಾಯಿ, ಕೆರಳಿದ
ಕಂಗಳೆದ್ದಿಹ ಕಿವಿಗಳೇದುವ

ಹೊಟ್ಟೆ, ನಿಂತಿಹ ವಿಸಾಸೆಯಿಳಿಯುವ
ಬೆಮರ ಜೊಲ್ಲನು ಬಿಡದೆ ಸೂಸುವ
ಜೋಲ್ವ ಕೆನ್ನಾಲಗೆಯ ಕುನ್ನಿಗ-
ಳಡವಿ ಬಿತ್ತಿದ ಭೀತಿಯಂದದಿ
ಮಿಂಚಿ ಮೂಡಿದುವು.

ನೆಲವ ಮೂಸುತ, ಹೊದರು ಹೊದರನು
ಹೊಕ್ಕು, ಹೊಮ್ಮುತ ನಿಂತ ಬಂಡೆಗ-
ಳೀರುದಿಣ್ಣೆಯ ಚಿಮ್ಮಿ ನೆಗೆಯುತ,
ಜಂతుಗಳನರಸುತ್ತ ನಾನಾ
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಜಾಯಿಲಂಗಳು
ನುಗ್ಗಿ ದುವು ಮುಂದೆ.

ಕಾರಮುಗಿಲಲಿ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚುವ
ತೆರದಿ ವೊಮ್ಮರೆ ಹಸುರು ಬನದಲಿ
ಚಿಮ್ಮಿ ಸಿಡಿಯಿತು ; ನೆಲವನೊದೆಯಿತು
ನಂಬಿ ಮಾರುತನ.

ಕಂಡು ಸಿಡಿದೋಡುವ ಕುರಂಗವ
ಕೂಗಿ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದುವು ನಾಯಿಗ-
ಳೆಲರನಟ್ಟುವ ಗಾಳಿಯಂದದೊ-
ಳಾತ್ಮನನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಕ-
ರ್ಮಗಳ ಕುಲದಂತೆ!

ಬನದ ವೋನವು ಬೆದರಿ ಚೀರಿತು !
ನಾಯಿಗಳ ತರತರದ ಗಂಟಲ
ಗಾಳಿಯರೆಗಳ ಬಡಿದು ಚಿಮ್ಮಿತು !
ಮರುದನಿಯ ಬೀರಿದುವು ಗುಹೆಗಳು,
ಕೋಟಿ ಶುನಕಗಳೊಂದೆಸಲ ಬೊ-
ಬ್ಬರಿಯುವಂದದೊಳಡವಿಯೊರಲಿತು
ನೊಬಿ ಯುಬ ರದಿ !

ನುಗ್ಗಿ ಬಂದುದು ಬೇಡಪಡೆಯಾ-
 ಲಿಸುತ ನಾಯಿಗಳುಲಿಯನೊಡನೆಯೆ
 ರಾಹುತರು ಮಿಂಚಿದರು ; ದಶರಥ
 ಸೃಪತಿಯೇಣನ ಚಾಡ ನೋಡುತ
 ಹರಿಯ ಚೋದಿಸಿದ !

ಬಿಂಕದಲಿ ಕೊಂಕಿರುವ ಕೊರಲಿನ
 ಪೆಂಪ ಮೆರೆಯುತ, ಶಾರದಾಭ್ರದ
 ಮುಗಿಲ ಹೋಲುವ ಬಿಳಿಯ ತೇಜಿಯು
 ಮನದ ವೇಗದೊಳೊಡನೆ ಸಿಡಿಯಿತು
 ಧರೆಯ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ.

ಕೂಡೆ ಕಳ ಕಳವೆದ್ದು ಬೇಡರ
 ಪಡೆಯು ಸಡಗರದಿಂದ ನುಗ್ಗಿತು ;
 ಬಾಣಗಳ ಚೂಣಿಯೆನೆ ದಶರಥ
 ಭೂಮಿಪನ ಹಿಂಬಾಲಿಸೋಡಿತು
 ಹಯದ ಪರಿವಾರ.

ಕಣ್ಣೆವೆಗಳನು ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆವುದ-
 ರಲ್ಲಿ ಬೇಡರ ಪಡೆಯು, ನಾಯ್ಗುಳು,
 ಕುದುರೆಯಾಳುಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಮರೆ-
 ಯಾಗಿ ಬನದಲಿ ಮರಳಿ ಮೌನವು
 ರಾಜ್ಯವಾಳಿದುದು.

ಗಿರಿ ಶಿಖರಗಳನಡರಿ, ಕಣಿವೆಗ-
 ಳಿಳಿದು, ತೊರೆಗಳ ಹಾಡು, ಝರಿಗಳ
 ನೆಗೆದು, ಹಳುವನು ಹೊಕ್ಕು, ಹೊದೆಗಳ
 ನುಗ್ಗಿಯಟ್ಟುವ ನಾಯಿಗಳ ಗೋ-
 ಳಾಯಿಲರ ಮೋಹಿಸುತ, ವಂಚಿಸು-
 ತೊಮ್ಮೆ ತೋರುತಲೊಮ್ಮೆ ಮರೆಯಾ-

ಗುತ್ತ ವೊಮ್ಮರೆ ತೋರಿ ತೋರದ
 ತೆರದಿ ಮಿಂಚುತಿರೆ,
 ಬಸವಳಿದು ಬಳಲಿದರು ಬಿಯದರು,
 ನಾಯಿಗಳು ಮೇಲುಸಿರನೆಳೆದುವು,
 ಬಾಯ್ನೊರೆಯ ಕಾರುತ್ತ ಕುದುರೆಗ-
 ಳೆಲ್ಲ ಸೋತುವು; ರಘುಕುಲೇಶನ
 ವಾಜಿಯೊಂದೇ ಹಿಂಜರಿಯದೆಯೆ
 ಸಾಗಿದುದು ಮುಂದೆ!

ಹಿಂದುಳಿಯೆ ಪರಿವಾರ, ಗಣನೆಗೆ
 ತಾರದರಸನು ಮಿಗವ ಮೋಹಿಸಿ,
 ತೇಜಿಯನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಚೋದಿಸಿ,
 ಕರದ ಭಲ್ಲೆಯ ನೆಗಹಿ, ಹರಿಣನು
 ತೋರೆ ಗುರಿಯಿಡುತ್ತೊಮ್ಮೆ, ಕಾಣದೆ
 ಚಲವ ಮೆರೆಯುತ್ತಲೊಮ್ಮೆ, ಮುಂದಕೆ
 ಮಿಂಚಿ ಮುಂಚುತಿರೆ,
 ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬೈಗುಗೆಂಪದು
 ಮಸುಗು ಮಸುಗಾಗುತ್ತಲರುಳಿನ
 ಕರಿಯ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು, ಬಿಂಕೆಯ
 ಕನಿಕರಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ತೆರದಲಿ
 ಮುಚ್ಚಿ ಮುಸುಕಿತು ಲೋಕವೆಲ್ಲವ;
 ನೇಸರಡಗಿದನು!

ಬೆಟ್ಟ ಮರಗಿಡ ಬಳ್ಳಿ ಹೊಳೆ ತೋರೆ
 ಬಯಲು ಬಸಗಳು ಮಾಯವಾದುವು;
 ಕವಿಯುತಿಹ ಕತ್ತಲೆಯ ಕಡಲಲಿ
 ಮುಳುಗಿಯುವರೆ ಕರಗಿಯೊಯ್ಯನೆ
 ಕರಿಯ ನೀರಾಯ್ತು!

ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆ, ಕಿವಿಯು ಕತ್ತಲೆ,
 ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕತ್ತಲೆಯು, ಕತ್ತಲೆ

ಮುಟ್ಟದಿರಲು ಸಿರೆಳೆಯೆ ಕತ್ತಲೆ-
ಯು ಸಿರುಬಿಡೆ ಕತ್ತಲೆಯು, ಕಾಲವು
ಕತ್ತಲೆಯು, ದೇಶವದು ಕತ್ತಲೆ,
ದೇಹವೇ ಕತ್ತಲೆಯ ಕುಪ್ಪಸ-

ವಾಯ್ತು ಜೀವನಿಗೆ!

ಕಾಲಿರದ, ಕೈಯಿರದ, ದೇಹವ-
ದಿರದ, ರೂಪದ ಸುಳಿವ ಕಾಣದ,
ಶೀಲ ಬೂಲಗಳೊಂದು ಮಿಲ್ಲದ,
ಹೃದಯದಲಿ ಹರಿಹರಿದು ಬರುವಾ
ಬನದ ಬೆದರಿಕೆಯೆಂಬ ಛಾಯೆಯ
ಬೂತ ಬಸವನು ಸುತ್ತಿಮುತ್ತಿತು,
ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹರಿದು ಸುಂಗಿತು
ರಾಹುವಂದದಲಿ!

ಕತ್ತಲೆಯ ಮೊತ್ತವದು ಮುತ್ತಲು
ಸುತ್ತ ನೋಡುತ ಚಿತ್ತದಲಿ ದಶ-
ರಥನು ಮುಂದಿನ ಗತಿಯ ಚಿಂತಿಸಿ,
ಕಾಣದೆಯೆ ಪರಿವಾರದವರನು,
ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿಯರಿಯದೆ,
ಹರಿಯ ದಿಟ್ಟಿಯ ನಂಬಿ ವಾಗೆಯ
ಸಡಿಲಿಸಲು, ಕುರುಡುತನಕಿಮ್ಮಡಿ-
ಯಾದ ಕಪ್ಪಿನ ಕಡಲನೀಚುತ

ತೇಲಿತಾ ತೇಜಿ!

ಬರಬರುತ ದೂರದಲಿ ಮೊರೆಯುತ
ಹರಿವ ಸರಯೂ ನದಿಯ ಮಂಜುಳ
ದೂರ ಪರಿಣತ ಗಾನ ಮೌನವ-
ನೆಚ್ಚರಿಸಿ ಪಸರಿಸಿತು ನೆಚ್ಚಿನ
ವಾಣಿಯಂದದಲಿ!

ನೀರಡಸಿದಾ ಕುದುರೆ ಸಲಿಲದ
ಮಧುರ ನಾದವ ಕೇಳಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತ
ಬೇಗಬೇಗನೆ ಹರಿಯ ತೊಡಗಿತು
ಹೊಳೆಯ ಬಳಿಗಾಗಿ.

ಕತ್ತಲಲಿ, ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ತರುಗಳ
ಮಿಳಿರುತಿಹ ಸಿರಿದಳಿರ ಜವನಿಕೆ
ತೆರೆದ ಕಂಗಳಿಗಾಚೆ, ಗಗನದ
ಹೊಳೆವ ತಾರಾಗಣವನೆದೆಯಲಿ
ತೊಟ್ಟು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲಿ ಹರಿಯುವ
ಹೊಳೆಯು ಶೋಭಿಸಿತು.

ತೊರೆಯ ತೀರವ ಸೇರಿ ವಾಜಿಯು
ನಿಲಲು, ದಶರಥ ನೃಪತಿ ಪಲ್ಲಣ-
ದಿಂದ ಸೈಕತ ತಟದ ಮೇಲಿಳಿ-
ದೊಡನೆ ಕಳಚಿ ಖಲೀನವನು, ತೊರೆ-
ಯೆಡೆಗೆ ಬಳಿಸಂದಶ್ಚವಿಾಂಟಿತು
ಮಧುರವಾರಿಯನು !

ಬಿಲ್ಲು ಭಲ್ಲೆ ನಿಷಂಗ ಮೊದಲಾ-
ದಾಯುಧಗಳ ಕಳಚುತ್ತೊಯ್ಯನೆ
ಮರಳದಿಣ್ಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ,
ದಣಿದು ನೆರೆನಿಟ್ಟುಸಿರನೆಳೆಯುತ,
ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ನದಿಯ ಬಳಿಗೈ-
ತಂದು ಬಾಗುತ್ತ, ಬೊಗಸೆಗೈಯಲಿ
ಧರಣಿಪಾಲನು ತೇಜಿಯೆಡೆಯೊಳೆ
ನೀರನೀಂಟಿದನು !

ವಾಹಕನು ವಾಹನವು ಜೊತೆಯಲಿ
ಕುಡಿದು ಸಲಿಲವ, ತಿರೆಗೆ ಮೆರೆದರು
ಬನಗಳಲಿ ಕತ್ತಲಲಿ ಮರಣದ

ರಾಜ್ಯದಲಿ ಯೋಗೀಶರಡೆಯಲಿ
 ದೇವ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲಿಯೊಲವರ
 ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಲ್ಲವೆಂಬುವ
 ನಿಚ್ಚ ನನ್ನಿಯನು !

ದೊರೆಯು ತಿಳಿಸಿರೀಂಟೆ ಬಾಯಾ-
 ರಿಕೆಯ ನಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುದದಲಿ
 ಮೇಲಕೇಳುತಲಿರಲು, ಬಳಿಯಲಿ
 ತೊರೆಯ ತಡಿಯಲಿ ನಿಂತ ತೇಜಿಯು
 ಬೆಚ್ಚಿ ಮೂಗಾಳಿಯನು ಹಿಡಿಯುತ
 ಬೆದರಿ ಕೆನೆಯಿತು ; ಘೋರ ನಿಶಿಯಲಿ
 ಹಯದ ಹೇಷಾರವದ ಮಾರ್ದನಿ
 ಕೋಟೆ ಕುದುರೆಗಳೊರಲಿದಂತೆ ಕ-
 ಠೋರ ಕರ್ಕಶವಾಯ್ತು ; ಚಮಕಿತ-
 ನಾದನಾ ನೃಪತಿ !

ದನಿಬೊಮ್ಮವದಿರುಳ ಬೊಮ್ಮವ
 ಕೆಣಕಲದು ರೋಷದಲಿ ನಾದವ
 ನುಂಗಿಯರಗಿಸಿಕೊಂಡ ತೆರದಲಿ
 ಮೌನವತಿಯಾಯ್ತೊಡನೆ ಕತ್ತಲು
 ಹೆಚ್ಚಿ ದಂತಾಯ್ತು !

ನಿಮಿರಿ ನಿಂತಾ ನೃಪತಿ ಕಿವಿಗೊ-
 ಟ್ಪಾಲಿಸಲು ದೂರದಲಿ ವಾಹಿನಿ-
 ಯೆಡೆಯೊಳಾವುದೊ ಹಿರಿಯ ಜಂತುವು
 ಸಲಿಲ ಪಾಸದಿ ತೊಡಗಿದಂದದಿ
 ಘುಳು ಘುಳೆಂಬ ಮಹಾನಿನಾದವು
 ಹಬ್ಬಿದಾ ಮೌನದಲಿ ನೂರ್ಮಡಿ-
 ಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಮದಗಜವೊ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯೊ ಕೊಬ್ಬಿದ
ಕಾಡುಕೋಣವೊ, ಸೊಕ್ಕಿ ಮಲೆತಿಹ
ಸೂಕರವೊ, ಕೇಸರಿಯೊ ಕರಡಿಯೊ,
ಎಂದು ಶಂಕಿಸುತ್ತವನಿಪಾಲನು
ಚಿಮ್ಮಿ ಕೈಕೊಂಡಲಗು ಬಿಲ್ಲುಳ
ಸಿಂಜಿನಿಯನೇರಿಸಿದನೊಡನೆಯೆ
ಹೂಡಿದನು ಕಣೆಯ.

ಕಣ್ಣಿರಿಯುವಂಧತಮವಾವರಿ-
ಸಾವೆಡೆಯು ಗುರಿಯಿಲ್ಲ ಕಂಗಳಿ-
ಗಾಲಿಸಲು ದನಿಯೊಂದೆ ಕಿವಿಗಳಿ-
ಗಾಯ್ತು ಗುರಿಯ ಗವಾಕ್ಷ ವಾಯ್ತದೆ
ಮಾರ್ಗ ಮಾರ್ಗಣಕೆ!

ಕತ್ತಲೆಯೆ ಬೆಳಕಾಗೆ, ಮೌನವೆ
ಸೂಚನೆಯ ಕೊಂಬಾಗೆ, ಘಳು ಘಳು
ನಾದ ಗುರಿಗಣ್ಣಾಗಲೆಚ್ಚನು
ಸೃಪತಿ ಕೂರ್ಗಣೆಯ!

ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಪುಣ್ಯದಕ್ಷಿಯ
ತಾನರಿಯದಿರಿವಂತೆ ರಘುಕುಲ-
ದರಸನಟ್ಟಿದನಿರುಳ ಗಬ್ಬಕೆ
ಮೋಘ ಭೀಕರ ಕ್ರೂರ ಘೋರ ಕ-
ಠೋರ ಸಾಯಕವ!

ಕೂಡೆ ಕತ್ತಲ ಮೌನದ ಜಿನವ
ಹರಿಹರಿದು ರೋದನದ ರವವೊಂ-
ದೆಳೆಯ ಕುವರನ ಕೊರಲ ಕೊಯ್ಯಲು
ಹೊಮ್ಮಿ ಚಿಮ್ಮುವ ಬಾಲ ಶೋಣಿತ-
ದಂತೆ ರುದ್ರ ಭಯಂಕರಾದ್ಭುತ-
ಮಾಗಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಂಕಿ ತೀವಿತು
ತಿಮಿರ ಎಶ್ವವನು!

“ ಶಿವ ಶಿವಾ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿರಾ!
 ಸತ್ತೆನಯ್ಯೋ! ಸತ್ತೆನಾಹಾ!
 ನೀರನೊಯ್ಯುವರಾರು ನಿಮಗಿಂ”-
 ದಾದನಿಯು ಕತ್ತಲೆಯ ಬಸಿರಿ-
 ದೊರಲಿ ಚಿಮ್ಮಿದುದು.

ಇರುಳ ಕರುಳನು ಸೀಳಿ ಪೊರಮು-
 ಟ್ವಾರ್ತ ಮಧುರ ಕಿಶೋರ ವಾಣಿಯು
 ನೃಪತಿಯ ಕೊಡಂಕೆಗಳನಿರಿದುದು,
 ಎದೆಯ ಬಿರಿದುದು, ಮನವ ಮುರಿದುದು,
 ಕೊರೆವ ಚಳಿಯಂದದಲಿ ಹರಿದುದು
 ನಾಳ ನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರು
 ಹೆಪ್ಪುಗೊಳುವಂತೆ!

ಕಾಳೆಗದಿ ಕೂರಸಿಯ ಮಿಂಚನು
 ನೋಡಿಯಳುಕದ ವೀರ ವೀರನು,
 ಝಂಕರಪ ಸಿಂಜಿನಿಯ ಟಂಕೃತಿ-
 ಗೆದೆಗೆಡದ ಪಟುಭಟನು, ಹರಿಯುವ
 ಶೋಣಿತದ ವಾಹಿನಿಯನೀಚುವ
 ಬೀರ ಜೋಡನು, ಗಾಯವಡೆದುರೆ
 ನರಳುತಿಹ ಸೈನಿಕರ ಗೋಳನು
 ಕೇಳಿಯಂಜದೆ ಬಿಂಕದಲಿ ಮುಂ-
 ಬರಿವ ನರಪತಿ ಬಾಲವಾಣಿಯ
 ಕೇಳಿ ನಡ ನಡ ನಡುಗಿ ಕಂಪಿಸಿ
 “ ಶಿವ ಶಿವಾ ” ಎಂದ!

ಕುಂದಿದುದು ಮೈಬಲವು; ಬಿದ್ದುದು
 ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯನಗಲಿ ಚಾಪವು;
 ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆಯಿರ್ಮಡಿಸಿದುದು;
 ತಣ್ಣೆಲರ ತೀಟದಲಿ ಮೈ ಬಿವ-

ರಿದುದು ; ಹೆಚ್ಚಿತು ಬೆಪ್ಪು ದೊರೆಗಾ
ಚೀರುಲಿಯ ಕೇಳಿ!

ರಾಜತಂತ್ರವಿಶಾರದನು ಕಂ-
ಗೆಟ್ಟು ಮರುಳನವೋಲು ದೆಸೆಗಳ
ನೋಡುತ್ತಿರುಳಲಿ ಸೊನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಯ-
ನಟ್ಟಿ ಮುಂದಡಿಯಿಟ್ಟು ಜವದಿ-
ದೋಡಿದನು ಚೀರುಲಿಯು ಮೂಡಿದ
ತಾವನೆಡೆಗಾಗಿ.

ಕತ್ತಲಲಿ ಕಂಗಾಣದೆಡವುತ್ತ,
ಮೂಡಿದರೆಗಳನೇರುತಿಳಿಯುತ್ತ,
ನೆಚ್ಚ ನರಸುತ್ತಲೆವ ಹತಾಶನ
ತೆರದಿ, ಕಾಣದ ಮೂಲತತ್ತ್ವವ-
ನೆಳಸಿಯನ್ನೇಷಿಸುವ ತಾರ್ಕಿಕ-
ನಂತೆ ದಶರಥ ಸೃಪತಿಯರಸಿದ-
ಸುಲಿಯ ಕಾರಣವ!

ಎಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಡಲಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು!
ಬಾಸು ಕತ್ತಲು! ತಿರೆಯು ಕತ್ತಲು!
ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ತಿವಿವ ಕತ್ತಲು!
ಘೋರತರ ಘನನಿಬಿಡ ನಿಶೆಯಲಿ
ದಿನವ ಕುಲಮಣಿ ಪಂತಿದೇರನು
ಐಡದೆ ಹುಡುಕಿದನು!

ಬನಗಳಲಿ ಬೆಳುದಿಂಗಳಹಹಾ!
ಮೂಡುವೆಟ್ಟಿನ ಬನದ ನೆತ್ತಿಯೊ-
ಳಿರುಳು ಕಣ್ಣೆರೆದಂತೆ ಕೆಂಬೆಳ-
ಗೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ ತೋರಿ ತೆಕ್ಕನೆ
ಸುಧೆಯ ನಿಧಿ ಚಂದಿರನು ಕುಸುಮಿಸ-
ಲೊಡನೆ ತಣ್ಣನೆ ದೇಸಿ ತೀವುತ್ತೆ

ಜಗವ ಮುದ್ದಿಸಿತಿಳಿಯ ಜೆಲುವಿನ
ಚಲುವೆಯಂದದಲಿ!

ಮೆಲು ಮೆಲನೆ ಮೂಡಿದುವು ಬನಗಳು
ನಟ್ಟಿರುಳ ಬಸಿರಿಂದ; ಸುಂದರ
ಮಂದಹಾಸವ ಬೀರಿ ಬಾಸಿನ
ದೇವಿ ನಲಿದಳು. ಮೆರೆವ ತಿಂಗಳ
ಜೊನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯೆಡೆಬಡದೆ ಸುರಿ
ಸುರಿದು ಮುಳುಗಿಸಿತಿಳಿಯನೆಲ್ಲೆಡೆ!
ಬನಗಳಲಿ ಬೆಳುದಿಂಗಳಹಹಾ,
ಜೆಲುವು ಸೊಂಪೇರೆ!

ಹೊಳೆ ಹೊಳೆವ ವೊರೆ ವೊರೆಯನಾಂತಿಹ
ವಿಲಯ ವೂರ್ವದ ದೀರ್ಘ ಭೂಜಲ
ಚರ ವಿಜಾತಿಯ ಜಂತುವಂದದಿ
ಹದ್ದಿದಾ ಸೈಕತ ತರಂಗಿತ
ತಟದ ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿತು
ರಮ್ಯ ಕೌಮುದಿಯು!

ತೆರೆ ತೆರೆಯನಾಲಿಂಗಿಸಿಂಜಿನೊ-
ಳಲೆಯುವಲೆಗಳ ತಿಖರದಲಿ ನಲಿ
ನಲಿದು ನರ್ತಿಸಿ ಮಂದಗಾಮಿನಿ-
ಯಾದ ಸರಯೂ ನದಿಯ ನಿರ್ಮಲ
ನೀಲ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದೊಳೊರಗಿತು
ಬಾಲಚಂದ್ರಿಕೆಯು!

ಜೊನ್ನ ದಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಬನಗಳು
ಹೊಳೆಯು ಗಿರಿಗಳು ಮುಳುಗಿ ಕನಸಿನ
ಲೋಕದೊಡವೆಗಳಂತೆ ಮೆರೆದುವು
ಶಾಂತ ಮೌನದಲಿ!

ಹೆಚ್ಚಿ ಬಹು ಹಿಮಕರನ ಕಾಂತಿಯೊ-
ಳನತಿದೂರದೊಳೊಂದು ವಸ್ತುವ
ಕಂಡು ದಶರಥ ನೃಪತಿ ಬೇಗನೆ
ಮುಂದೆ ನಡೆದನು; ಬಗೆಯೊಳುಬೈಗ-
ವೇರಿ ಬರುತಿರಲು!

ನೊದಲು ಮಬ್ಬಾಗರೆಯ ತೆರದಲಿ
ತೋರಿಯೊಯ್ಯನೆ ಮಿಗದ ರೂಪವ-
ನಾಂತು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾನವಾಕೃತಿ-
ವೆತ್ತು ಕೈಕಾಲುಗಳ ಪಡೆಯಿತು!

ದೊರೆಯು ಕಂಪಿಸಿದ!

ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಭೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿ ದು-
ದೆದೆಯ ಕಳವಳ ಮೇರೆದಪ್ಪಿದು-
ದುಸಿರು ಬಿಸುಸುಯ್ಯಾದುದೊಡನೆಯೆ
ನೃಪತಿ ಹಾಯೆಂದ!

ಅಲ್ಲಿ ಸರಯೂ ತೊರೆಯ ತೀರದೊ-
ಳಲ್ಲಿ ಪಾವನ ನದಿಯ ಮೇಲೆಯೊ-
ಳಲ್ಲಿ ಸೈಕತ ಶಯನರಂಗದೊ-
ಳಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿನಲರ ಬೆಳಕಿನೊ-
ಳಲ್ಲಿ ಕಾನನದಿಂಪು ತೆಕ್ಕೆಯೊ-
ಳಲ್ಲಿ ಮಾನದ ಮಡಲ ಶಾಂತಿಯೊ-
ಳಲ್ಲಿಯೊರಗಿದುದೊರ್ವ ಕೋಮಲ
ಬಾಲವಿಗ್ರಹವು!

ಎದೆಗೆ ನಾಟದ ಕಣೆಯ ಹಿಂಭಾ-
ಗವನು ಕೈಯಲಿ ಹಿಡಿದು, ವದನದೊ-
ಳಳಲ ಚಿತ್ರವ ತೋರಿ, ಕಂಬನಿ-
ಗರೆದು ತೆರೆದಿಹ ಕಂಗಳಿವೆಗಳ-
ನಿನಿತು ಚಲಿಸದೆ, ನಟ್ಟದಿಟ್ಟಿಯ

ಬೀರಿ, ಸೂಸಿದ ರಕ್ತಪಂಕದ
ಮೇಲೆ, ಬಾಡಿದ ಬಾಲಕುವಲಯ-
ದಂತೆ ಬಿದ್ದುದು ತರುಣಮೂರ್ತಿಯು
ದಶರಥನ ಮುಂದೆ!

ಮಾಯವಾದುದು ಬಗೆಯ ಕಳವಳ;
ಭೀತಿಯುಬೈಗಳೆಳಿದುವೆದೆಯಲಿ
ಕರುಣೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ದಯೆಗಳು
ಚಿಗುರಿದುವು; ಮೂಡಿದುದು ಕಜ್ಜಿದ
ಕೆಚ್ಚು; ಪಾರ್ಥಿವ ಧರ್ಮದುರುತರ
ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ ಮೊಳೆತುದರಸಗೆ
ತನ್ನ ಮುಂಗಡೆ ವಿಗತ ಜೀತಸ-
ನಾಗಿಯೊರಗಿದ ಮುಗ್ಧ ಮಧುರ ಕಿ-
ಶೋರನನು ಕಂಡು!

ಲೀಲೆಯತಿಶಯದಲ್ಲಿ ಬಾಲ ಮು-
ರಾಳನೊಂದೇಕಾಂಗಸಾಹಸ-
ಕೆಳಸಿ ಬಳಿಯಿಹ ತಂದೆತಾಯ್ಗಳ-
ನಗಲಿ ಮಾನಸ ಸರಸಿಯಲೆಗಳ
ನಡುವೆ ತೇಲುತ್ತಿರೆ,

ಶೈಶಿರದ ಹಿಮವೇರಿ ಚಳಿಯಲಿ
ಹೆವ್ವುಗಡಲಾ ಸಲಿಲವದರಲಿ
ಸಿಳ್ಳುಬಿಳ್ಳ ಕಿಶೋರ ಹಂಸವು
ಹಾರಲಾರದೆ ಮೆಯ್ಯು ಮರೆಯುವ
ತೆರದಿ ತಿಂಗಳ ಸೊದೆಯ ಕಡಲಿನೊ-
ಳಾಳ್ ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ-
ನಲ್ಲಿ ಬಾಲಕನು!

ಬಾಗಿ ಮೊಳಕಾಳೂರಿ ದಶರಥ
ನೃಪತಿ ನಾಟದ ಕಣೆಯನೀಚೆಗೆ

ತೆಗೆಯಲೆಳಸಿದನಾದರಾಹಾ!
 ಬಾಲದೇಹದ ಮಿಂಚುಗೊಂಪಿನ
 ಸೆತ್ತರೂರತೆಯು ಚಿಮ್ಮಿಯರಸನ
 ಕೆನ್ನೆಗಳ ಚುಂಬಿಸಿತು ಬೆಚ್ಚಗೆ!
 ನಿಮಿರಿ ನಿಂತನು ದೊರೆಯು ಕಂಪಿಸಿ
 ತೆಗೆಯಲಾರದೆ ಕುವರನೆಡೆಯನು
 ಹೊಕ್ಕ ಕೂರ್ಗಣೆಯ!
 ನೋಡುತ್ತಿರೆ ಶೋಣಿತವ ಭೂಪತಿ,
 “ಪಾಪಿ ನೀ ನಡೆ! ಮುಟ್ಟಿದಿರು ನಡೆ!”
 ಎಂಬ ತೆರದಲಿ ಮೂಕ ರಕ್ತವು
 ಹರಿದುದೆಡೆಯಿಂದ!
 ದೊರೆಯು ಬಿಸುಸುಯ್ದಂತರಿಕ್ಕವ
 ನೋಡಲದು “ನಡೆ ಪಾಪಿ” ಎಂದಿತು!
 “ಪಾಪಿಗಳು ನಾವಲ್ಲ ನೋಡದಿ-
 ರೆಮ್ಮ ನೋಡದಿರೆ”ಂದು ಚುಕ್ಕಿಗ-
 ಳೆಲ್ಲ ಮಿಣುಕಿದುವು!
 ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವ ಭಯದಿ, ಜವದಲಿ
 ಬಳಿಯ ಸರಯೂ ನದಿಯು ಹರಿದುದು!
 ಮುಂದೆ, ಧರ್ಮನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲು
 ಬೆದರಿ ಬಂಡೆಗಳೆಲ್ಲ ತಳೆದುವು
 ಜಡತನದ ವೇಷವನು! ಬನಗಳು
 ಪಾಪಿಯರಸನ ಗೊಡವೆ ತಮಗೇ-
 ಕೆಂದು ನಿದ್ರೆಯ ನಟಿಸಿ ಮೌನದೊ-
 ಳಿದ್ದುವಾಯೆಡೆ! ಗಾಳಿಯೊಯ್ಯನೆ
 ಕೊಲೆಯ ಪಾಪದ ಸೋಂಕಿಗಂಜುತ
 ಸುಳಿಯದಡಗಿದುದು!
 ನನ್ನಿಯನು ಮರೆಮಾಡಿ ತಕ್ಕಿಸಿ-
 ದಿರುಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತೆರಳಿತು;

ನಾದಕೆಡೆಗೊಟ್ಟಾ ತರಂಗಿನಿ-
 ಯರಿಯದವರಂದದಲಿ ಹರಿದುದು ;
 ಸದ್ದನೊಯ್ಯಾ ಮಾರುತನು ಸ-
 ದ್ವಿಲ್ಲದಂತೆಯೆ ಮಾಯವಾದನು ;
 ನೃಪತಿಯೊಬ್ಬನೆ ಪಾಪಿಯಾದನೆ
 ಧರ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲಿ !

ಬೊಗಸೆಗೈಯಲಿ ಬಳಿಯ ಸರಯೂ
 ನದಿಯ ನೀರನು ತಂದು ಚಿಮ್ಮುಕಿಸಿ,
 ಸುರಿವ ಸೆತ್ತರವೊರಸಿ, ಬಿಜ್ಜಣ-
 ವಿಕೈದನು ತನ್ನತ್ತರಿಯದ
 ಸಿರಿಯ ಸೆರಗಿನಲಿ.

ಶಬ್ದವೇದಿಯ ಕರೆಯ ನಿಂದಿಸಿ,
 ಮನದಿ ಬೇಂಟೆಯ ಹಳಿದು, ಶೋಕಿಸಿ,
 ಭಕ್ತಿಯಲಿ ತನ್ನಿಷ್ಟದೈವವ
 ನೆನೆದು, " ಮಿಂಚಿದ ಕಜ್ಜವನು ಹಿಂ-
 ತಿರುಗಿಸುವರಿಹರಾರು? ಬಲ್ಲಿರೆ?
 ನೆಲವನೀಯುವೆ ನಿಮಗೆ! ದಶರಥ-
 ತನವದೇಕೆ "ಂದ!

ರಘುಕುಲಾಧಿಪನಿಂತು ಬಿಜ್ಜಣ-
 ವಿಕೃತಿರೆ ಮೈತಿಳಿದು ಬಾಲಕ-
 ನುಸಿರನೆಳಿದನು ; ನೋವಿನಲಿ ಸರ-
 ಳುತ್ತ ಕರೆದನು ತಂದೆತಾಯ್ಗಳ;
 ಕಂಗಳನು ಚಲಿಸುತ್ತ ನೋಡಿದ-
 ನವನಿಪಾಲನನು

ನೆಚ್ಚು ದಿಸಿ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತರಸನು :
 " ಬಾಲ ನೀನಾರವನು? ನೋಡಿದ-
 ರಮಲ ಮುನಿಗಳ ಕುವರನಂತಿಹೆ!

ಪರ್ಣಶಾಲೆಯದೆಲ್ಲಿ? ಕತ್ತಲೊ-
ಳಿಲ್ಲಿಗೈತಂದೇತಕೆನ್ನ ಸು
ಪಾಪಕಿಳಿಸಿದೆ? ಮುದ್ದು ಕುವರನೆ,
ಹೇಳು, ಹೆದರದೆ ಹೇಳು! ದಶರಥ
ನೃಪತಿ ನಾನೆ"ಂದ!

ಶೋಕ ವಾಣಿಯ ಕೇಳಿ ಬಾಲಕ-
ನೊರೆದಂತೆಂದರಸನು ಮ್ಮಳ-
ವಿಮ್ಮಡಿಸೆ, ನೋವಿನಲಿ ಗದ್ದದ
ಕಂಠ ಗದಗದಿಸೆ:

"ಕೇಳು ದಶರಥ ನೃಪತಿ, ಪಿಂಗಳ
ಮುನಿವರನ ಮಗ ನಾನು. ಮುದ್ದುಕನು
ತಂದೆ, ಮುದ್ದುಕಿಯು ತಾಯಿಯವರಿಗೆ
ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಕಾಲೆದೆಯು ಜೀವಗ-
ಳನಿತು ನಾನಹೆ! ನಡೆಯಲಾರರು!
ನೋಡಲಾರರು! ಕೇಳಲಾರರು!
ಸಿಂಧುವೆಂಬುದು ನಾಮವೆನಗಿಹು-
ದವರ ಸೇವೆಯೆ ನನ್ನ ವೂಜಿಯು!
ಪಿತೃಗಳೇಕಾದಶಿಯ ಉಪವಾ-
ಸದಲಿ ಬಳಲಿಹರೆಂದು ಸಲಿಲವ-
ನೊಯ್ಯ ಬಂದೆನು ನಿಶೆಯೊಳಿಲ್ಲಿಗೆ.
ಬಳಲಿ ಬಾಯಾರಿಹರು; ನನ್ನನೆ
ಕಾಯುವರು. ನೋಯುವರು ತಳುವಿದ-
ರಾನು. ಸಲಿಲವ ಕೊಂಡು ಬೇಗನೆ
ಹೋಗಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯ ನೀಗಿಸು!
ಕಡೆಯ ನಿನ್ನು ಪಕಾರವೆನಗಿದು!
ನನ್ನ ಬಿಡು, ನಡೆ. ಬಳಿಯ ಕಣಿವೆಯ
ನಡುವೆ ಮರಗಳ ಕರಿಯ ನೆರಳಲಿ
ಪರ್ಣಶಾಲೆಯದಿಹುದು. ನಡೆ, ನಡೆ,

ತಂದೆತಾಯಿಗಳೊರಲುತಿರುವರು ;
ತೆರಳಿ ಸಂತವಿಸು !''

ಇಂತೊರೆದು ಮುನಿಸುತನು ಕಂಗಳ
ಮುಚ್ಚಿದನು : ದಿನಮಣಿಯು ಮುಳುಗಲು
ಬಿರಿದ ತಾವರೆ ದೀನ ದುಃಖದಿ

ಮುಗುಳುವಂದದಲಿ !

ಮುಗಿಲಿನಲಿ ಮೈದೋರಿ ಮೋಹನ
ಮಧುರ ಮಹಿಮೆಯ ಮೆರೆದು ಮರಳುವ
ಮಳೆಯ ಬಿಲ್ಲಿನೊಲು

ಜೀವವಡರಿತು ತನ್ನ ಸಿಲಯಕೆ,
ತಾವರೆಯ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ
ದುಂಬಿಯಿಸನುದಯದಲಿ ಮುಕ್ತಿಯ
ಹೊಂದಿ ಪರಮಾನಂದದತಿಶಯ-
ದಿಂದ ಹಲ್ಲೆಯ ನೆನೆದು ಬೀಡಿಗೆ

ಹಾರುವಂದದಲಿ !

ಕಾಂತಿ ಮೊಗದಲಿ ಮಸುಳಿ, ಹರಿದಿಹ
ಕವಿತೆಯಂದದಿ ತರಳನೊರಗರೆ,
ಮರಣ ಚಿಹ್ನೆಯನರಿತು ದಶರಥ
ನೃಪತಿ, ತನ್ನ ಸು ಕೊಲೆಗೆ ನೂಂಕಿದ
ಬಿದಿಯನತಿ ಶೋಕದಲಿ ನಿಂದಿಸಿ,
ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು ಮನದಿ ಸಲ್ಲಿಸೆ
ತನ್ನ ಕೂರ್ಗಣೆ ಬೀಳ್ ಬಾಲನ
ಕಡೆಯ ಕೋರಿಕೆಯ.

ಮೋಹ ಮಿತಿಮಾರೊಡೆದ ನೆಚ್ಚನು
ಮರಳಿಯಾಲಿಂಗಿಸುವ ಕಾಮುಕ-
ನಂತೆ ಬಾಗುತ್ತ ನೆಗೆಹಿದನು ದಶ-
ರಥನು ಸೆತ್ತರು ಸೋರುತಿರ್ವಾ
ಕೋಮಲಾಕೃತಿಯ !

ನೇಸರಿನ ಬಳಿಯರಸನೀವರಿ
 ಹೆಣವನೆತ್ತಿದ ಘೋರ ದೃಶ್ಯವ
 ಕಂಡು ಕಂಪಿಸಿತಿರುಳು, ನಡುಗಿತು
 ನದಿಯು, ಬೆದರಿತು ಬನವು, ಸೆಡೆತುದು
 ಬನದ ಕೌಮುದಿಯು !

ನೆಗು ತರುಣನ, ದೊರೆಯು ಬಳಿಯಿಹ
 ಸಲಿಲ ಕಲಶವ ಕೊಂಡು ಕೈಯಲಿ
 ಮುಂದೆ ನಡೆದನು ಜವದ ಜವದಲಿ ;
 ಪುಣ್ಯಪುರುಷನ ಮುಡಿಮೆ ಮೈಯಲಿ,
 ಪಾಪ ಭಾರದಿ ಕುಸಿದು ಗುರುವಿನ
 ಬಳಿಯನ್ನೆದುವ ಶಿಷ್ಯನಂದದಿ
 ಬಳಿಗೆ ಪಿಂಗಳನ !

ಮುತ್ತಿ ಬಹ ತಣ್ಣದಿರನಾಟೋ-
 ಪವನು ಹಿಂಗಿಸೆ, ತಿಮಿರ ರಾಕ್ಷಸಿ
 ಬನದ ರಕ್ಷಣೆಗಿಟ್ಟ ಪಹರೆಯು
 ರಕ್ತಸರ ಪಡೆಯಂತೆ ಸಿಂತಾ
 ಹೆಮ್ಮರಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಸುಳುತ
 ತೋರಿ ಮರೆಯಾಗಿ,
 ಗಗನ ದುರ್ಗವ ಲಗ್ನಿಯೇರಲು
 ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಕಾಲಾಳುಗಳ ದಳ-
 ದಂತೆ ಪರ್ವತ ಪಕ್ಷದೊರೆಯು
 ಮುತ್ತಿ ಮುಚ್ಚಿ, ಮುಸುಂಕಿ ಕವಿಯುತ,
 ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿಹ
 ಗುಲ್ಮಗಳ ನಡುಹೊಕ್ಕು ಹೊಮ್ಮುತ,
 ತಡುವುತೆಡವುತ್ತ,
 ದಿಣ್ಣೆಯೇರುತ ತಗ್ಗನೀಯುತ-
 ಲೊಮ್ಮ ಬೆಳಕಿನೊಳೊಮ್ಮ ನೆರಳಿನೊ-

ಳೊಮ್ಮೆ ಕಾಣುತ್ತಲೊಮ್ಮೆ ಕಾಣದೆ-
ಯೊಮ್ಮೆ ತರಗಿಲೆಗಳಲಿ ಹಾರುತ್ತ-
ಲಿನಕುಲೇಶನು ಮುಂದೆ ನಡೆದನು
ತನ್ನ ಸೂಡನು ತಾನೆ ಹುಡುಕುತ್ತ,
ಮಸಣದಲಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ಮೌನದಿ
ಬರಿದೆ ತೊಳಲುವ ಮಾಯದಿರುಳಿನ
ಮರುಳಿನಂದದಲಿ!

ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯು-
ನರಸಿ ಬರುತ್ತಿರೆ ದೊರೆಯು ಕಂಡನು,
ಮರದ ಕರಿನರಳಲ್ಲಿ ದೂರದಿ,
ಬೊಮ್ಮಗಬ್ಬದೊಳುರಿಯುವೊಲೈಯ
ಮಂಗಳಾರತಿಯಂತೆ ಮಿಸುಗುವ
ಸೊಡರ ಕುಡಿಯನು. ಬಗೆಯು ಬೆಚ್ಚಿತು;
ಜನಪ ನಡುಗಿದನು!

ಆಲ್ಲಿ ಹಣತೆಯ ಸೊಡರಿನಡೆಯಲಿ,
ನಿಶೆಯೊಡನೆ ಮಾರಾಂತು ಬಳಲಿದ
ಬೆಳಕಿನಲಿ, ಮುದಿದವನಿ ಪಿಂಗಳ-
ನವನ ಸಹಧರ್ಮಿಯ ಬಳಿಯಲಿ
ಮೆಲು ನುಡಿಯ ಮಾತುಗಳಲಿದನು,
ಬಣ್ಣದಲಿ ಬರೆದಿರುವ ದೂರದ
ಮಬ್ಬುಗನಸಂತೆ!

ಕಾಲ ಸಮೆದಿಹ ಮೆಯ್ಯ ಮುದುಕರು,
ಕಣ್ಣ ಬೆಳಕಳಿದಿರುವ ಹಳಬರು,
ಸದ್ದನಗಲಿದ ಕಿವಿಯ ವೃದ್ಧರು,
ಶಕ್ತಿ ಕುಂದಿದ ಗತಿಯ ಮುನಿಗಳು
ಹಸಿದು ಬಾಯಾರವರ ಕುವರನ

ಬರವ ಹಾರೈಸುತ್ತ, ತಳುವಿದ-
ನೇತಕೆಂಬುದನರಿಯಲಾರದೆ
ಹಿರಿಯ ಕಳವಳದಿಂದಲಿದರ್ರು
ಮಗನ ಮೋಹದಲಿ!

ಪರ್ಣಶಾಲೆಯ ಬಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ
ರಘುಕುಲೇಶನು ಬರಲು ಮುನಿಸತಿ
ತರಗಲೆಯ ಮರ್ಮರವನಾಲಿಸಿ,
ಹೆಜ್ಜೆ ಸವ್ವುಳವರಿತು, ಕುಂದಿದ
ಮಂದ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬೀರಿ ಕಂದನ
ಕೂಗಿ ಕರೆದಳು: “ಮಗನೆ ಬಂದೆಯ?
ಎನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಕಂದ ಬಂದೆಯ?
ಎನ್ನ ಬಾಳಿನ ಕಣ್ಣೆ ಬಂದೆಯ?
ಎನ್ನ ಜೀವನದುಸಿರೆ ಬಾ, ಬಾ,
ನೀರ ತಂದೆಯ ತಂದೆ! ಹತ್ತೊಡ-
ಲುರಿಯ ನಂದಿಸು; ನೊಂದ ತಾತನ
ಸಂತವಿಸು ಬಾ! ಕಂದ ಬಾ, ಬಾ!”

ಎಂದಳಾ ತಾಯಿ!

ಕೇಳಲದು ದಶರಥನು ಮಮ್ಮಲ
ಮರುಗಿದನು; ಕಂಬನಿಯ ಕರೆದನು;
ಹೊತ್ತ ಹೆಣವನು ಹಿಡಿದು ಕೈಯಲಿ,
ಜೀವವನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯ ಸಾವಿನ
ತೆರದಿ ಮುನಿಗಳ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯ
ಹೊಕ್ಕು ನಿಂತನು, ಧರ್ಮನೆದುರಲಿ
ತನ್ನ ಪಾಪವನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ
ವೀರನಂದದಲಿ!

ಬೀಟಿಗಾರನು ಕೊಂದು ತಂದಿಹ
ಹರಿಣ ಶಿಶುವಿನ ತೆರದಿ ಸಿಂಧುವು

దశరథుని తేజోమయిని సులుకరి
 రక్తపంకదలి,
 ఘోర దృశ్యము కంట నడ నడ
 నడుగి హాయిందొరలదను ముని;
 జిరిగిదళు మునిసతియు; జనపను
 హోత్తుకువరన కేంపు కాయవ
 నేలదోళిలుపిదను!

సిద్ధిల బడితకే హళియే హేమ్మర
 తిరగురులువందదలి మునిసతి
 తన్న కందన మేలే దోషం-
 దురుళి బిద్దలు! మునియు జనపన
 నోడొకటిరే కృముగిదు దశరథ-
 నాతగింకెంద:

“ కత్తులలి కంగాణదేసగిద
 తప్ప మన్ని సు దేవ! కందన
 కేంద పాతకి నాను! దశరథ-
 నేంబరేన్నను! యోగదృష్టియో-
 ళాదుదేల్లవ బల్లె నీనేలే
 గురువే! నినగిన్నేననరుహలి?
 ముడియిడువే నిన్న డియోళిన్నను
 కాయు కేళిచ్చి ” ఎసుత బిద్దను,
 పుణ్యకేరగువ పాపదందది,
 ముషియ జరణదలి!

బిద్ద భూపన తలెయ నేగతుత
 శాంత వాణియలేందనా ముని:
 “ ఏళు! న్నపతియే ఏళు! శపిసేను

ನಿನ್ನ ನಾದರೆ ಕಾಲಗರ್ಭವ
ಹೊಕ್ಕು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತೋರುತಿದೆ: ನೀ-
ನಳಿವ ಸಮಯದಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು
ಬಳಿಯೊಳಿರದೆ ವನಾಂತರದಿ ಸಂ-
ಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು! ಸುತರನಗಲಿದ
ನೀನು ದುಃಖದಿ ಮಡಿವೆ! ಕರ್ಮದ
ಧರ್ಮ ಶೃಂಖಲೆಯಿದನು ಕಂಡೆನು

ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲಿ!

ಕೇಳು ನುಡಿವೆನು, ಕಡೆಯ ಮಾತಿದು!
ಬಾಳಿನಳಲಿಗೆ ಶಾಂತಿಯೊಂದಿಹು-
ದೊಂದಿಹುದು ಬೇರಿಲ್ಲ: ಬದುಕಿದು,
ಸುಖವೊ? ದುಃಖವೊ? ದೇವನೆಂಬುವ-
ನಮಿತ ಕರುಣಾಸಂಧುವಾತನ
ಸೃಷ್ಟಿಯಿದು; ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳ-
ವಪ್ಪುದಾತನ ಮುತ್ತು ಮಲಗಿಹು-
ದೆಲ್ಲರೆದೆಗಳ ಮೇಲೆ—ಎಂಬುದೆ
ನಿಜದ ನಂಬುಗೆಯು!"

ಇಂತು ನುಡಿದಾ ಮುನಿಯು, ಕಂಗಳ
ಮುಚ್ಚಿ, ಯೋಗದ ದೀರ್ಘ ನಿದ್ರೆಯೊ-
ಳ್ಳೆಕ್ಕುವಾದನು! ದೊರೆಯು ಮಸಣದ
ಗಾಳಿಯಂದದಿ ನಿಂತನೊಬ್ಬನೆ—

ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲಿ!

ನಿಶೆಯ ವಸುವು ಹರಡಿತೆಲ್ಲೆಡೆ-
ಯಲ್ಲಿ ಬನದಲಿ ಮಲಗಿ ನಲಿದುದು
ಮಧುರ ಮೋಹನ ಸಾಂದ್ರ ಸುಂದರ
ವಿಪಿನ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು!

ಡೂಲಿ

ಪಡುವಲೆಡೆಯ ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹೆಬ್ಬನಗಳ ನಿಲಯದಲ್ಲಿ,
ಮುದಿತನವನೆ ಮುದುಗಿಸಿರುವ ಹಸುರ ಹೆಮ್ಮೆ ಹೊಮ್ಮುವಲ್ಲಿ,
ಬೇಟೆನಾಯಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ತಿಮ್ಮನಿರಲು ಬೇಟೆಯಾಡಿ
ಮೂಡಲಲ್ಲಿ ಮುದ್ದು ಬಿಸಿಲ ಚಿಲುಮೆ ಚಿಮ್ಮುತ್ತೆದ್ದಿತು!

ತಿಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಬೇಟೆಗಾರ, ಮಲೆಯನಾಡಿನೀಡುಗಾರ,
ಡೂಲಿಯೊಳ್ಳೆ ಬೇಟೆನಾಯಿ, ಹಿರಿಯ ಕುಲದ ಚೀನಿ ನಾಯಿ ;
ಹಂದಿ ಮಿಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತುದದರ ತಾಯಿ !
ಬೇಟೆಗಾರರಿಬ್ಬರಿಂತು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಣಿವೆಯಿಳಿದು, ಬೆಟ್ಟವೇರಿ, ಸರುವದಾಟೆ, ಹಳುವನುಸಿದು,
ಮಂದೆ ಮಂದೆಯಾಗಿ ಬಂದು ನೆತ್ತರು ಹೀರುತ್ತಲಿದ್ದ
ಜಿಗಣೆಗಳನು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಿತ್ತು ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಟು ಬಿಸುಟು
ಹುಡುಕುನೋಟದಿಂದ ಬನವ ನೋಡಿ ತಿಮ್ಮ ನಡೆದನು.

ಇಂತು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು, ದೂರ ಬೆಳೆದ ಬಳ್ಳಿ ಹೊದರುಗಳಲಿ
ನಾಯಿ ಬಗುಳಿದಂತೆಯಾಯ್ತು, ಹಂದಿ ಹೂಂಕರಿಪವೊಲಾಯ್ತು !
ನಾಯಿಯೊಮ್ಮೆ ಹಂದಿಯೊಮ್ಮೆ ಬೊಬ್ಬೆ ಬನವ ತುಂಬಿಹೋಯ್ತು ;
ಎದ್ದು ಬಿದ್ದು ಬಂದು ಸದ್ದು ಬೆಟ್ಟ ಕಣಿವೆಯಾದುದು.

ನಾಯಿ ಹಂದಿ ತಡೆಯಿತೆಂದು ತಿಮ್ಮ ನುಗ್ಗಿ ನಡೆದ ಮುಂದೆ !
ಬಂದೆ ಬಂತು ಮಾರಿಹಂದಿ ಹೂಂಕರಿಸುತ ಕೋರೆ ಮಸೆದು !
ಆದರ ಹಿಂದೆ ಡೂಲಿ ಬಗುಳಿ ಹಾರಿಬಂತು ಮಿಂಚಿನಂತೆ !
ತಿಮ್ಮನೊಡನೆ ಕೋವಿಯೆತ್ತಿ ಗುರಿಯ ಗುಂಡು ಹೊಡೆದನು !

ಮುಗ್ಗರಿಸುತ ಹಂದಿ ಬಿತ್ತು ; ಡೂಲಿ ಕೂಗುತಾಚೆ ಬಿತ್ತು !
ತಿಮ್ಮ ಮುಂದೆಯೊಡಿ ನೋಡೆ ನಾಯಿಯುಳುತ ಹೊರಳುತ್ತಿತ್ತು !
ಹಂದಿಯೊಡಲ ದಾಟಿ ಗುಂಡು ನಾಯಿಯೊಡಲ ಭೇದಿಸಿತ್ತು !
ತಿಮ್ಮನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತೊರಲಿ ಡೂಲಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿತು !

ನಾಗಿ

ಹಸುರು ಬಿಟ್ಟದ ಓರೆಯಲ್ಲಿ ಬೈಗುಗೆಂಪು ಆಡುತ್ತಿತ್ತು ;
ಗರಿಯ ತೆರದಿ ಬೈಗುಗವು ಮೆಲ್ಲನಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು ;
ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋದ ಮಾದ ಏಕೋ ಏನೋ ಬಾರಲಿಲ್ಲ
ಎಂದು ಮಾದಿ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು !

ದನಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ತಬ್ಬಲಿ ಹುಡುಗಿ, ನಾಗಿ,
ಪೆಚ್ಚುನೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗುಡಿಸಲೊಳಗೆ ಬಂದಳು ;
“ ದನಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದುವವ್ವಾ, ತುಂಗೇ ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ,
ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಬಳಲಿ ಹೋದೆ, ಕತ್ತಲಾಯ್ತು ” ಎಂದಳು.

ಸವತಿತಾಯಿ ಮಾದಿ ರೇಗಿ, ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಗುದ್ದಿ ಗುದ್ದಿ,
ಎದೆಯ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟು ಮೋಡದಂತೆ ಕವಿಯಲು
ಗುಡುಗಿ ಗುಡುಗಿ ಮಿಂಚಿ ಮಿಂಚಿ, ಸವತಿತಾಯಿ ಮಾರಿಯಾಗಿ
ವಾಪ ! ತಬ್ಬಲಿ ಹೆಣ್ಣು ನಾಗಿಯ ಮೇಲೆ ಬೈಗುಳ ಕರೆದಳು.

“ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಹಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು, ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಕೊಟ್ಟು,
ಸಾಕಿಸಲಹಿದೆ, ಮುಂಡೆ, ನಿನ್ನ, ಮೊಸಳೆಯಂತೆ ಆದೆಯಾ ?
ದನವ ಕೊಟ್ಟೆಗೆಂದು ತಂದು ಕಟ್ಟದಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ
ಗುಡಿಗೆ ಬರಲೇ ಬೇಡ, ಹೋಗು ” ಎಂದು ನೂಕಿಬಿಟ್ಟಳು.

ವಾಪ ! ನಾಗಿ, ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ, ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತು ಅತ್ತು
ತನ್ನ ಸತ್ತ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ನೆನೆದು ಅತ್ತುಳು ;
“ ಕತ್ತಲಾಯ್ತು, ಅವ್ವ, ಹೆದರಿಕೆ ; ತುಂಗೇ ಎಲ್ಲಿ ಇದೆಯೋ ಏನೋ
ನಾಳೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ತರುವೆ ” ಎಂದಳು.

ಸವತಿತಾಯಿ ಮತ್ತೂ ರೇಗಿ ರೇಗಿ ಬೈದು ಬೈದೂ
“ ಹೋಗು ಮುಂಡೆ, ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಕಾಲು ಇಡಬೇಡೆ ” ದಳು
ವುಟ್ಟು ಹುಡುಗಿ ನಾಗಿ ಕಂಬಳಿ ಕೊಪ್ಪೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಅಳುತ್ತ,
ತುಂಗೇ ದನವ ಹುಡುಕಲೆಂದು ಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟಳು.

హోగుతిద్ద నాగియన్ను నోడి నోడి, బిదు బిదు
 “ సాయబారదేకే ముండే, నిన్న ఖుణవు తిరలి;
 దారిగడ్డ మరవు బిద్దు, హావు గిరవు బందు కచ్చి
 ముగిసబారదేకే నిన్న ” ఎందు ఘరసుత్తిద్దళు!

సవతితాయిగింత కాడే లీసు ఎందు తిళిదు నాగి
 తుంగేయన్ను అంబా అంబా ఎందు కరేయుత హోదళు;
 ఎల్లి కరేదరు తుంగే ఇల్లా, కాడు మరుదని బిరతిత్తు;
 సంజివేణ్ణిన కప్పు సేరగు నేలవ ముసుగుత్తిద్దితు!

గద్దెగళను దాటి హోదళు; ఘళ్ళవన్ను హాదుహోదళు
 ఘగలినింద హోట్టిగిల్లదే తత్తరిసుత హోదళు;
 కండ కరియ కల్లు పోదేగళ తుంగేయేందు భ్రమిసి కరేదు
 కాణదేల్లియు తుంగేయన్ను బిక్కి బిక్కి అత్తళు.

జనవిహీనవాద కాడు, దట్టనాద మలేయనాడు,
 నాగి తప్పలి పుట్ట హుడుగి, కత్తలిళియుత్తిద్దితు!
 అవళ కణిగి బిట్ట గుడ్డ గళిల్ల మరుదని బిరతిరలు,
 సత్తతాయియు కరేవ కణిందరితు ముందకే హోదళు.

సత్తతాయియు కాడనడువే ఎల్లొ ఇరువళు ఎందు తిళి
 అవ్వు అవ్వా బందే బందే ఎందు అడవియ హోక్కళు.
 బిట్ట కాడుగళిల్ల అవ్వా అవ్వు బందే బందే ఎన్నలు
 ఎల్ల మరగళ హిందే తాయియ రూప హోళిదంతాయితు!

సవతితాయియ భితియిరలు, కాడుకత్తల భితియోడి
 కణిగు నిల్లిసి తాయియన్ను హుడుకలారంఘిసదళు.
 ఎల్ల మరగళ హిందే హుడుకి, ఎల్ల పోదేగళ బగ్గి నోడి,
 మేల్లమేల్లనే హుడుగి కాడిన కట్టరణ్ణికే హోదళు.

ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋದ ಮಾದ ಬೇಟೆ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕದಿರಲು
ಕೋವಿಯನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಬರುತ ಇದ್ದನು ;
ದಟ್ಟವಾದಾ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹಂದುವುದನ್ನು ಕಂಡು
ಬೇಗ ಕೋವಿಯನೆಳೆದು ಗುರಿಯಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು.

ಕಾಡ ಕರಿಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬೈಗುಗಪ್ಪಿನ ಮುಸುಗಿನಲ್ಲಿ
ಬೇಟೆಯಾಗದ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲವನಿಗೆ ;
ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಸೊಗಸುಗಾರ್ತಿ, ಹೊಸಬಳಾದ ಮಾರಿ ಹೆಂಡತಿ-
ಗೀನನಾದರು ಕೊಂಡುಹೋಗುವೆನೆಂಬುದವನಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯು !

ನಾಗಿ ಕಂಬಳಿಕೊಪ್ಪೆಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರೆ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ
ದೂರ, ಮಾದನ ಕಣ್ಣೆ ಕಾಡಿನ ಜಂತು ಬಂದಂತಾಯಿತು ;
ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದ, ಕರಿಯ ಕೂದಲು ಹಂದಿ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತ
ಬೇಗ ಗುರಿಯಿಟ್ಟೀಡುಹೊಡೆದನು, ಗುಂಡು ಸಿಡಿಯಿತು ಹಾರಿತು !

ಗುಂಡು 'ಥಮ್ಮೆ'ಂದೊಡನೆ ಅವನಿಗೆ, ಏನೂ ಕೂಗು ಕೇಳಿಬಂತು :
“ ಸತ್ತೆ ಸತ್ತೇ ಅವ್ವ ಅವ್ವಾ, ಅಪ್ಪ ಅವ್ವಾ ” ಎಂದಿತು.
ಕಾಲು ನಡುಗಿ ಕೈಯು ನಡುಗಿ, ಎದೆಯು ಬೇವಗಳೆಲ್ಲ ನಡುಗಿ
ಸತ್ತ ಹೆಣದಂತಾದ ಮಾದ, ಕೋವಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ಬೇವವನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು, ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಬಿದ್ದು ಎದ್ದು
ಜಂತು ಬಿದ್ದಾ ಜಾಗಕಾಗಿ ಮಾದ ಓಡಿಹೋದನು ;
ಎದೆಗೆ ಗುಂಡು ಬಿದ್ದ ನಾಗಿಯು ಮಾದನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ
“ ಸತ್ತೆನವ್ವಾ ಸತ್ತೆನವ್ವಾ, ಅಯ್ಯೋ ಅವ್ವಾ ” ಎಂದಳು.

ಮಾದ “ ಅಯ್ಯೋ ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಾ, ಮಗಳೆ ನಿನ್ನ ಕೊಂದೆನಲ್ಲಾ,
ಕೊಲ್ಲಲೆಂದೇ ಹತ್ತೆನವ್ವಾ ! ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ ” ಎಂದನು ;
“ ಬೈಯಬೇಡ ಅಪ್ಪ ಎನ್ನ, ತುಂಗೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತರುವೆ,
ಹೊಡೆಯ ಬೇಡ ಹುಡುಕಿ ತರುವೆ ” ಎಂದು ನಾಗಿಯು ಸತ್ತಳು !

ಮಗಳ ನೆತ್ತರು ಹರಿದು ಹಾರಿ ಅಪ್ಪನೆದೆಯನು ವಿಯಾಯಿಸಿತ್ತು
 ಅವಳ ಎದೆಯಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಗುಂಡು ಬೆನ್ನಿನಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದಿತು ;
 ಮಾದ ಮಗಳಾ ಕೆಂಪು ದೇಹವ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮೂರ್ಛೆಹೋದ,
 ಮೂರ್ಛೆಹೋದ ಎಂದೆನೇ, ಅದು ಸುಳ್ಳು ಸತ್ತೇಹೋದನು !

ಮಗಳ ಎದೆಯನು ತನ್ನ ಕೋವಿಯ ಗುಂಡು ಹೊಕ್ಕು ಕೊಂದರೇನು?
 ತಾನೆ ಕೊಂದಾ ಮಗಳ ಸಾವೇ ಗುಂಡಿನೇಟಾಯ್ತವನಿಗೆ!
 ಕೊಂದ ತಂದೆಯು ಸತ್ತ ಮಗಳ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದನಲ್ಲಿ ;
 ಮೌನವಾದಾ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾರಿಕತ್ತಲು ಮುಸುಗಿತು !

ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಮಾಡಗಾಗಿ ಕಾದು ಕಾದು
 ಗುಡಿಯ ಹೊಸಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು ;
 ನಾಗಿ ಬರದಿರೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಹಿಗ್ಗಿ, ಮಾಡ ಬರದಿರೆ ಕುಗ್ಗಿ ಕುಗ್ಗಿ
 ಕಾದು ಕಾದು ಬೇಸರಾಗಿ ಮಲಗಿ ಸಿದ್ಧೆಹೋದಳು !

ಮಾದ ನಾಗಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಊರಿನವರು ಹುಡುಕಿಹುಡುಕಿ
 ಎಲ್ಲಿಯವರ ಸುಳಿವ ಕಾಣದೆ ಮತ್ತೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದರು.
 ಗಂಡ ಹೋದನಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾಡಿ ಆತ್ತು ಆತ್ತು ಕಡೆಗೆ
 ಸಿಂಗನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮಾಡನನ್ನು ಮರೆತಳು.

ಆರು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ, ಮಾಡ ಮರೆತುಹೋದ ಮೇಲೆ,
 ಮಣ್ಣು ತಟ್ಟೆ ಹೆಣೆಯಲೆಂದು ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ
 ಸಿಂಗನೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ
 ಸರಸದಿಂದ ಹರಟೆಯಾಡಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೋದಳು.

ಆಡವಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ, ಬೆತ್ತಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಕಡಿದು
 ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಇಬ್ಬರರಡು ಕೊರೆಯ ಹೊತ್ತು ಬರುತ್ತಿರೆ ;
 ಸಿಂಗ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು ನಿಂತು ಮಾಡಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತೋರಿದ ;
 ಹೊತ್ತ ಹೊರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಜರಿದು ಮಾಡಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು !

ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ದಟ್ಟವಾದ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ
ಒಣಗಿದಲೆಗಳ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತ
ಒಂದನೊಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವೆರಡ ಕಂಡರು !
ಸಿಂಗ ಮಾದಿಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಮೂದಲಿಸುವಂತಿದ್ದುವು !

ಕೊಳೆತುಹೋದಾ ಕಂಗಳಿಂದ ಸಿಂಗ ಮಾದಿಯರನ್ನು ನೋಡಿ,
ಕರಗಿ ಹುಳು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬಾಯಿಗಳಿಂದ ಕಿಲ ಕಿಲ ನಕ್ಕವು ;
ಸಿಂಗ ಮಾದಿಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವೆರಡು ಎದ್ದು
ಕೇಕೆಹಾಕುತ್ತ ಒಂದನೊಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡೇ ಬಂದುವು.

ಸಿಂಗ ಮಾದಿಯರಿಬ್ಬರಾಗ ಸತ್ತುದಿದ್ದುದನ್ನು ಮರೆತು
ಹೆದರಿ ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತ ಕೂಗಿ ಓಡಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದರು ;
ಬಂದ ಎರಡೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯಿಂದ ರೋಗ ಬಂದು
ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತ ಹೆದರಿ ಹೆದರಿ ಕಡೆಗೆ ಸತ್ತೇ ಹೋದರು !

ನಾಗಿ ಇಂದಿಗು “ಅಂಬ ಅಂಬಾ” ಎಂದು ತುಂಗಿಯ ಕರೆದು ಕರೆದೂ
ದೆವ್ವವಾಗಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವಳು ಎಂಬರು !
ಕೆಲರು, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿದಸ್ಥಿಪಂಜರವೆರಡು
ಕೇಕೆಹಾಕುತ್ತ ಮಾದಿ ಸಿಂಗರ ಅಟ್ಟುತ್ತಿರುವುವು ಎಂಬರು !

ಮಂಜಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಳಗತೆ

ಮಂಜಣ್ಣ ನೋಡಗೂಡಿ ನಾನೊಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ
ಮಲೆನಾಡ ವನಗಳಲೆದಾಡಿದೆ ;
ತಿರುಗಾಡಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿಬ್ಬರೂ ಬಂದೆವು
ಗಳಗಳ ಹರಿಯುವ ತೋರೆಯೆಡೆಗೆ.
ಮಂಜಣ್ಣ ಸುತ್ತಲು ದೃಷ್ಟಿಯ ಬೀರಿ
ಬೆರಗಾಗಿ ಸಂತಸು ಭಯವನು ತೋರಿ !

“ಮಂಜಣ್ಣ ಎನೆ”ಂದೆ! ಮಾತಾಡದಿದ್ದನು !
ಸುತ್ತಲೂ ನಾನೂ ನೋಡಿದೆನು.
ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಳಿತಹ ವನಗಳು ಮೆರೆದುವು,
ಹಕ್ಕಿಗಳೆಂಜರ ಬೀರಿದುವು !
“ಹುಲಿಯಿಲ್ಲ, ಹಾವಿಲ್ಲ, ಹೆದರುವುದೇಕೆ ?
ಮಂಜಣ್ಣ !” ಎನ್ನಲು, ಇಂತೆಂದನವನು :

“ಹುಲಿಗಳ ಸಾವಿರ ಕೊಂದಿಹೆ ನಾನು !
ಹಾವೆಂದರೆಳ್ಳಷ್ಟು ಭಯವಿಲ್ಲವು !
ಹಿಂದಿಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯೊಂದೆನ್ನ
ನೆನಸಿಗೆ ಬಂದಿತು ! ಬಲು ಘೋರವು !
ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮೈಯೆಲ್ಲ ನಡುಗಿ
ನಾಲಗೆ ಬಾರದು, ಮಾತೆಲ್ಲವುಡುಗಿ !

“ ತವರೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿ ಸಿಂಗಿಯ
ಕರೆತರೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಕರಿಸಿದ್ದನು ;
ಗಂಡ ಬಂದನು ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಲಾಕೆಯು
ಹೊರಟಳು ಅವನಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕೂರಿಗೆ ;
ಬೈರಣ್ಣ, ತಿಮ್ಮಕ್ಕ, ಸಣ್ಣುಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ
ಹರಿದಾರಿ ಬಂದಿವರ ಹೋದರು ಕಳುಹಿ !

“ ಸೌಭದ್ರೆ ಪಾಂಡವರನ್ನಂದು ಕಳುಹುತ್ತ
 ರಥವೇರಿ ಕೃಷ್ಣನು ಬಂದಂತೆಯೆ
 ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಅತ್ತಮ್ಮ, ಸಣ್ಣಣ್ಣ ಎಲ್ಲಾರು
 ಸಿಂಗಿಯ ಸಿದ್ಧನ ಕಳುಹಿದರು!
 ಸಿಂಗಿಯು, ಸಿದ್ಧನು ಮಾತಾಡಿ ನಲಿಯುತ್ತ
 ದಾರಿಯ ನಡೆದರು ಚಿಕ್ಕೂರಿಗಾಗಿ!

“ ದಾರಿಯಲೇನೇನು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರೊ
 ಯಾರೇನು ಬಲ್ಲರು? ನಾನರಿಯೆ.
 ಚಿಕ್ಕೂರಿಗೈದಾರು ಮೈಲಿಗಳಿರುವಾಗ
 ಕತ್ತಾಗಿ, ಮುಗಿಲೇರಿ, ಮಳೆಬಂದಿತು!
 ಸಿದ್ಧಗೆ ಕಂಬಳಿ; ಸಿಂಗಿಗೆ ಗೊರಬತ್ತು;
 ಮಿಂಚೆದ್ದು ಸಿಡಿಲಾಗಿ ಜಿರೈಂದು ಜಡಿಬಿತ್ತು!

“ ಈ ಹಳ್ಳದೆಡೆಗವರು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ
 ಎರಡಾಳು ನೀರೇರಿ ಭೋರನ್ನುತ್ತಿತ್ತು;
 ಕಗ್ಗತ್ತಲವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವು!
 ಸಿದ್ಧನು ಸಿಂಗಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು
 ಮಾರಿ ಪ್ರವಾಹವ ದಾಟಲು ಹೊರಟನು
 ನೀರೇರಿ ಮೋಣಕಾಲಿಗೆದೆಯುದ್ದ ಬಂದಿತು.

“ ಸಿಂಗಿಯು ಬೇಡೆಂದಳಾದರೂ ಸಿದ್ಧನು
 ಹೆದರದೆ ಹಾಯಲು ತೊಡಗಿದನು!
 ತುಸುದೂರ ಹೋದವ'ನಬ್ಬಬ್ಬ!' ಎಂದನು.
 ಮೂಗಿನವರೆವಿಗು ನೀರೇರಿತು.
 ನೀರಿಸ ರಭಸವು ಕಾಲೆತ್ತೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ!
 ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕೈಲಾಗಲಿಲ್ಲ!
 “ ವೇಗದಿ ಬಂದಿತು ಗುಡ್ಡದ ಮಳೆನೀರು
 ಮರಮುಟ್ಟುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೇಲುತ್ತ;

ಭಯದಿಂದ ಸಿಂಗಿಯು ಸಿದ್ಧನ ತಬ್ಬಿದ-
 ಆಯ್ಯಯ್ಯೋ ಮೃತ್ಯುವಿನಾಲಿಂಗನ!
 ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಸಿದ್ಧ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ
 ಕಿರಿದೊಂದು ಮರವನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದ್ದ!

“ ಸಾವನೆ ಕಾರುವ ಕಾರದು ಸುರಿಯಿತು ;
 ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿಯಪ್ಪಿದರು !
 ಮಕ್ಕಳ ನೆನಪಾಗಿ ಗುಡಿಸಲೆ ಕಣ್ಣುಂದೆ
 ನಿಂತಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿತ್ತು !
 ಮುಂದೇನು ನಡೆಯಿತೋ ನಾ ಹೇಳಲಾರೆ !
 ಬಲು ಘೋರ ! ಬಲು ಘೋರ ! ನೀ ಕೇಳಲಾರೆ ! ”

ಕರಿಸಿದ್ದ

ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಕಳೆದು, ತಾಯಿ ತುಂಗೆಯ ದಾಟಿ,
ಒಂಬತ್ತು ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದಲಿ, ನಮ್ಮೂರು
ಕುಪ್ಪಳಿ. ಊರಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನೆ. ನಮ್ಮಕಡೆ
ಊರೆಂದರೊಂದೆ ಮನೆ. ಪಡುವೆಟ್ಟುಗಳ ನಾಡು.
ದಟ್ಟವಾದಡವಿಗಳು ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಮಲೆನಾಡು.
ಸುತ್ತಲೂ ಎತ್ತರದ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಕಾಡುಗಳು ;
ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಸಿರಿಹಸುರು. ಕಣ್ಣುಗಳಿ-
ಗಾನಂದ. ಮೇಣಾತ್ಮಕೊಂದೊಸಗೆ.

ಓ ಅಲ್ಲಿ,

ದೊಡ್ಡಣಬೆಯಂದದಲಿ ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ
ಹುಲ್ಲುಡಿಸಲೊಂದರಲಿ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿದ್ದ
ಕರಿಸಿದ್ದನೆಂಬುವನು. ಜಾತಿಯಲಿ ಕೀಳಂತೆ!
ನೀತಿಯಲಿ? ನಾನರಿಯೆ!—ಗಿಡ್ಡಿ ಎಂಬುವಳವನ
ಹೆಂಡತಿ.

ಬಡಜನರ ಜೀವದಲಿ ಉಚ್ಚಿಗವ
ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳೇನಿಲ್ಲ ಎಂದೆಲ್ಲ
ತಿಳಿದಿಹರು. ಅದರಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮೊದಲಾದ
ಕಬ್ಬಿಗರು ರಾಮನಂತಹ ರಾಜರನೆ ಕುರಿತು
ಕೊಬ್ಬಿರುವ ಕಾವ್ಯಗಳ ರಚಿಸಿದರು. ನಾನೇನು
ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕತೆಯೂ ದೊಡ್ಡ
ಕಾವ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.—ಫುಟ್ಟ ಕವಿ ; ಫುಟ್ಟ ಕತೆ!
ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಣನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಯಮಕಗಳು,
ಗಮಕಗಳು, ಮೇಣಲಂಕಾರಗಳು, ಪ್ರಾಸಗಳು
ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇನು ವೃತ್ತಗಳ, ಕಂದಗಳ
ಮಂದೆಗಳ ಕಾಯುತಿಹ ಕುರುಬರವನೂ ಅಲ್ಲ.

ಪಾಂಡಿತ್ಯವೆನಗಿಲ್ಲ. ಮುಚ್ಚು ಮರೆ ಎತಕ್ಕೆ ?
 ಪಂಡಿತರ ಕಂಡರೆನಗಾಗುವುದೆ ಇಲ್ಲ.
 ಪಂಡಿತರ ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ನಾನಿದನು ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ.
 ದಿಟದ ಕತೆಗಾಸಿಸುವ ಪಾಮರರಿಗಾಗಿದನು
 ಬರೆದಿಹೆನು. ನಾನೊಬ್ಬ ಪಾಮರನು....

ಇಂತಿರಲು—

ಕರಿಸಿದ್ದ ದನಗಳನು ಕಾಯುವನು. ಗಿಡ್ಡಿ
 ಮನೆಮನೆಗೆ ತಿರುತಿರುಗಿ ದಿನಗೂಲಿ ಮಾಡುವಳು.
 ಬಹುಕಾಲವಾದರೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಲೆ ಇಲ್ಲ.
 ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಪುನ್ನರಕವಾಗುವುದು
 ಎಂದರಿಯರವರು. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನವರು
 ಕೇಳಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯನು
 ಮಾಡಲವರಿಗೆ ದುಡ್ಡೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಜಿಗೇ
 ಗತಿಯಿಲ್ಲ! ನೈವೇದ್ಯಕೆಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕು ?
ಪ್ರಕೃತಿ ಧರ್ಮವ ನಂಬಿ
 ಕರ್ಮವನು ಮಾಡಿದರು. ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಗಿಡ್ಡಿ
 ನಡುರಾತ್ರಿ ಹಿಗ್ಗಿದಳು ಒಂದು ಕೂಸನು ಹೆತ್ತು.
 ಕರಿಸಿದ್ದ ಸಂತಸದಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆ
 ಮಾಡಿದನು ; ದಾದಿಯರನೆಲ್ಲಿಂದ ತಂದಾನು
 ಆ ಬಡವ ! ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಹಣತೆಯನು ಹೊತ್ತಿಸಿದ.
 ಮಜ್ಜಿನಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಪದ್ಧತಿಯ ವಿಾರದೆಯೆ
 ಮೊರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದ. ದೆವ್ವಗಳು ಬರದಂತೆ
 ಹರಕು ಮೆಟ್ಟಿನ ಚೂರು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದನು.
 ಬಾಗಿಲಿನ ಮೂಲೆಯಲಿ ವೊರಕೆಯೊಂದನು ಇಟ್ಟ !
 ಬಡತನದ ತೊಟ್ಟಿಲನು ಬಲಗೊಂಡು, ಭಕ್ತಿಯಲಿ
 ಮೂರು ಕಾಸನು ಸುಳಿದು ಮುಡಿವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದನು !
 ತಿರುಪತಿಯ ವೆಂಕಟೇಶನಿಗಲ್ಲ ; ಕಾಶಿಯಲಿ

ಮಲಗಿರುವ ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗಲ್ಲ; ಉಡುಪಿಯಲಿ
ವಾಸಿಸುವ ವಾಸುದೇವನಿಗಲ್ಲ; ನಮ್ಮೂರ
ತೋಟದಾಚೆಯ ಭೂತನಿಗೆ ಮುಡಿವು ಕಟ್ಟಿದನು.
ಆದರೂ ತಿರುಪತಿಯ ವೆಂಕಟನ ಭಕ್ತರಿಗೆ
ಬರುವ ಸಂತಸವಾಯ್ತು. ವಿಶ್ವನಾಥನ ಭಕ್ತ-
ರಾನಂದವೇ ಅವನಿಗೂ ಬಂತು. ಪೈಷ್ಣವರ
ಸುಖವಾಯ್ತು. ಮಾನವರ ಭಕ್ತಿಯೇ ದೇವರಿಗೆ
ಶಕ್ತಿ! ನರಭಕ್ತಿಯಳಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹರಶಕ್ತಿ?

ದಂಪತಿಗಳುಲ್ಲಸದಿ ಹಿಗ್ಗಿದರು. ಹಾಲಿಲ್ಲ,
ಗೀಲಿಲ್ಲ; ಎಣ್ಣೆ ಬೆಣ್ಣೆಗಳಿಲ್ಲ. ಮೊಲೆಹಾಲು
ಗಂಜಿಗಳ ಬಲದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು ಬೈರ.
ಹಸರಿಡಲು ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಬಿಡಿಕಾಸು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.
ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವರೇ ಜಾತಕವ ಬರೆದಿಟ್ಟ!
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಆ ಬೈರ;
ಗಿಡ್ಡಿ ಕರಿಸಿದ್ದರಿಗೆ ಮುದ್ದಾದ ಮಗನಂತೆ
ಇದ್ದ! ಚೆಲ್ವಿಳಿಗೆ ಒಂದಂತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ,
ಚೆಂಡುಟಿಯು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕರಿಸಿದ್ದ
ಗಿಡ್ಡಿಯರ ಕಣ್ಣೆಡ್ಡವಾಗಿದ್ದ. ದೂಳಿಯಲಿ
ಮಣ್ಣಿನಲಿ, ಹಸುರಿಸಲಿ, ಕೆಸರಿಸಲಿ ಬಿದ್ದೆದ್ದು
ಬೈರನೊರಟಾಗಿ ಕರ್ರಗೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ
ಬಿಳಿದನಾ ಮಲೆಯಲ್ಲಿ.

ಹಂಡನಾಯಿಯೆ ಅವನ
ಸಂಗಾತಿ. ತನ್ನ ಬಡ ತಿಂಡಿಗಳಲಿಸಿತನ್ನು
ಹಂಡನಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿ ತಿನ್ನುವನು. ಹಂಡನಿಗು,
ಕರಿಸಿದ್ದ ಗಿಡ್ಡಿಯರು ಬೇಡವೆಂದರು ಬಿಡದೆ,
ತನ್ನ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಚಾಗ ಕೊಡುವನು ಮಲಗೆ.

ಕೋಗಿಲೆಯ ನಣಕಿಸುವನಾಡುವನು ನಾಯೋಡನೆ ;
 ಚಿಟ್ಟೆಗಳನಟ್ಟುವನು ; ಹಂಡನಾಯಿಯ ಮೇಲೆ
 ಕುಳಿತು ಕುದುರೆಯಮಾಡಿ ಹೋಯೆಂದು ಕೂಗುವನು.
 ತಾಯೆದೆಯ ಮೇಲ್ನಲಿವ ಶಿಶುವಂತೆ ನಲಿನಲಿದು
 ಎಳಬಿಸಿಲು ಹಸುರ ಮೇಲ್ನುತ್ತಿಟ್ಟು ಮಲಗಿರಲು
 ಹತ್ತಿರದ ಬನಗಳಲಿ ಹಂಡ್ನಾಯಿಯೊಡಗೂಡಿ
 ಪಿಕಳಾರ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಗೂಡುಗಳನರಸುವನು.
 —ಕರಿಸಿದ್ದ ಗಿಡ್ಡಿಯರ ಬಾಲಕನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೆ
 ಬುದ್ಧನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ—ಹಕ್ಕಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು
 ಕದಿಯುವನು ; ಇರುವೆಗಳನರೆಯುವನು. 'ಚೀಟಿ'ಗಳ
 ಬಾಲಕ್ಕೆ ಬಾಳಿನಾರನು ಕಟ್ಟಿ, ಹಾರಿಸುತ್ತ
 ನೋಡುವನು ಬೆರಗಾಗಿ. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆ-
 ಗಳನಟ್ಟಿ ಹಿಡಿ ಹಿಡಿದು ಪಿಡಪನು. ಗೂಡಿನಲಿ
 ಹಕ್ಕಿಮರಿಗಳ ಕಂಡು, ಬಾಯ್ಬೆರೆಯಲವು ಹಣ್ಣು
 ಹಾಕುವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಆ ಮರಿಗಳಿಗೆ
 ತಾನೆ ತಾಯಾಗಿ.

ಮಗನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನು

ಕಂಡು ಕರಿಸಿದ್ದ ಗಿಡ್ಡಿಯರು ಹಿಗ್ಗಿದರು.
 ಚಂದ್ರನುದಯವ ಕಂಡು ಸಂತಸದಿ ಹಿಗ್ಗುವಾ
 ಕಗ್ಗಡಲಿನಂತಲ್ಲ (ಜಡತನದ ಹೋಲಿಕೆಯು) ;
 ಮಕ್ಕಳನು ಹೆತ್ತವರು ಹಿಗ್ಗಿ ನಲಿಯುವ ಹಾಗೆ !
 ದಿನದಿನವು ಬೈಗಿನಡುಗೆಯ ಮುಗಿಸಿ ಗಿಡ್ಡಿ
 ಕತೆ ಹೇಳುವಳು. ಬೈರ ಹಂಡನಾಯಿಯ ತಲೆಯ
 ತಟ್ಟುತ್ತ ಕೇಳುವನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು, ಬಾಯ್ಕಳಿದು,
 ಬೆರಗಾಗಿ. ಗಿಡ್ಡಿ ಪಂಡಿತೆಯಲ್ಲ. ಕತೆಗಳವು
 ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಪಂದ್ಯದಲಿ ಗೆದ್ದು ಬಹುವಾಸ
 ಪಡೆಯುವಂಥವು ಅಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯರ ಕಲ್ಪನೆಯು

ಹಳ್ಳಿಗರಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಟ್ಟುಗತೆಗಳವು.
 ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಂದೆ ರಾಮಾಯಣವು ಎಂಬುದದು
 ಹೆದ್ದವು. ಇಳೆಗೆಲ್ಲ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೊಬ್ಬನೇ
 ಕವಿ ಎಂಬುದೂ ತಪ್ಪು. ತಿರೆಗೆಲ್ಲ ಶ್ರೀರಾಮ-
 ನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬರೂ ಬೆವ್ವುಗಳೆ. ಹಸುಮಂತ-
 ರೆನಿತಿಹರು ಮಲೆಯ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ! ಒಂದೊಂದು
 ಹಳ್ಳಿಯಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಜಸವಂತನಾಗದಿಹ
 ವಾಲ್ಮೀಕಿ ನೆಲೆಸಿಹನು. ರಾಮಾಯಣಗಳಂತೂ
 ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಮಿತಿಮಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿದರೆ
 ತೋರಿ ಬರುವುದು ನಿಜವು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಗಂಡನಲಿ
 ಶ್ರೀರಾಮನಡಗಿಹನು ; ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯ
 ಎದೆಯೊಳಿರುವಳು ಸೀತೆ. ಇಂತಿರಲು ವಾಲ್ಮೀಕಿ
 ಬರೆದಿರುವ ರಾಮಾಯಣವು ಕೋಟಿ ಕಾವ್ಯಗಳ-
 ಲೊಂದೆನ್ನಲತಿಶಯವೆ?

ಯಾರು ಆರಿಯದ ಮಲೆಯ-

ನಾಡಿನಾ ಮೂಲೆಯಲಿ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸುಳಿಗೆ
 ಬೀಳದೆಯೆ, ಜಗದ ದೊಂಬಿಯ ಗಲಭೆಯನು ಕೇಳಿ
 ಬೇಸರದೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಗೆಲ್ಲ
 ದೂರಾಗಿ, ಸಿರಿಗೆ ಕರುಬದೆ, ಬಡತನಕೆ ಹೇಸಿ
 ಗೋಳಿಡದೆ, ಅತಿಕಾಂಕ್ಷೆ ಅತಿಭೋಗ ಅತ್ಯಾಶೆ,
 ಅತಿಗಳೊಂದಿಲ್ಲದೆಯೆ ಮಿತಿಮಿಂಡ ಬಾಳಿದರು,
 ಬದುಕಿದರು ಬೈರನೊಡಗೂಡಿ ಬಡ ಕರಿಸಿದ್ದ
 ಗಿಡ್ಡಿಯರು. ಇಂತು ಬಾಳಿನ ಹೊನಲು ಹರಿಯುತಿರೆ,
 ಒಂದು ದಿನ ಕರಿಸಿದ್ದ ಮನು ಹಿಡಿಯಲು ಕೆರೆಗೆ
 ಬೈರನನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು. ಹಂಡನಾಯಿಯು ಅವನ
 ಜತೆ ಹೋಯ್ತು. ಕರಿಸಿದ್ದ ಮನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಲಿರಲು
 ಬಿಳಿಯ ಅವಲ ಹೂವ ಕುಯ್ಯಲೆಂದೆಳಸುತಿರೆ

ಕಾಲು ಚಾರಿದ ಬೈರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು.
 ಮುದಿಯಾದ ಕರಿಸಿದ್ದ ಬಾಯ್‌ಬಾಯಿ ಬಡುಕೊಂಡು
 ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಮುಳುಗಿ ಮಗನ ಮೇಲಕೆ ತಂದ.
 ಹಂಡನಾಯಿಯು ಕೂಡ ಕೆರೆಗಿಳಿದು, ದಡಕಡರಿ
 ಬೈರನನು ಮೂಸುತ್ತ ಬಾಲವಲ್ಲಾ ಡಿಸಿತು.
 ಬೈರನಿಗೆ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀರ್ಕುಡಿದು
 ಹೊಟ್ಟಿಯುಬ್ಬರಿಸಿತ್ತು. ಕಂಗೆಟ್ಟ ಕರಿಸಿದ್ದ
 ತೋಟದಾಚೆಯ ಭೂತರಾಯನಿಗೆ 'ಅಡ್ಡಿದ್ದು'
 ಬೇಡಿಕೊಂಡನು ಮಗನ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು.
 ರೋದನವ ಕೇಳೊಡನೆ ಗುಡಿಸಲಿಂದೋಡೋಡಿ
 ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಗಿಡ್ಡಿ ಬಂದಳು. ಬೆದರಿ, ನೋಡಿದಳು!
 ಚೀತ್ಕಾರದನಿನಾಡಿ, ಮುಡಿಗೆದರಿ ಗೋಳಾಡಿ,
 ಮಣ್ಣೆರಚಿ, ಭೂತನನು ಬೈಯುತ್ತ, ಬೇಡುತ್ತ,
 ಕಲ್ಲಿನಲಿ ತಲೆ ಕುಟ್ಟಿ, ಬಿದ್ದು ಬೈರನಮೇಲೆ
 ಬರಗಿದಳು ದಣಿದು ತಟ್ಟಾಗಿ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದಾ
 ಜರುಜಿಸಿಲು ಬಸ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿತ್ತು.
 ತಿಳಿನೀಲಿಯಾಗಸದಿ ಬಿಳಿಯ ಮೋಡದ ಮಂದೆ
 ಚಲಿಸದೆಯೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಏನು ತಿಳಿಯದ ಹಸುಳೆ
 ಕಣ್ಣು ಬಿಡುವಂತೆ ಕೆರೆ ಮುಗ್ಧತೆಯ ತೋರಿತ್ತು.
 ಬೆಟ್ಟ, ಕಾನ್, ಮುಗಿಲು, ಜಾನ್, ಬಯಲು, ಕೆರೆ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿ
 ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿತ್ತು.
 ಹಂಡನೆದೆ, ಗಿಡ್ಡಿಯೆದೆ, ಸಿದ್ದನೆದೆಗಳು ಮಾತ್ರ
 ತೋರಿದುವು ಬೇರೊಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ!

ಯಮನ ಕರಣಿಕನಾಗ ಕಾಲದೋಲೆಯ ಮೇಲೆ,
 ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನು ಬರೆದು ಚಿತ್ರಿಸಿದನಂತೆಂದು :

ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಲೊಬ್ಬ ಭಾಷಣವ ಮಾಡಿದನು,
 ವಂಗದೇಶದ ಕವಿಯು ನಾಟಕವನಾಡಿದನು.
 ಹಿಮಗಿರಿಯ ಮೇಲೊಬ್ಬ ಸಾಧುವಾದನು ಸಿದ್ಧ!
 ಜರ್ಮನಿಯ ದೇಶದಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಮಹಾಯುದ್ಧ....
 ಕುಪ್ಪಳಿಯ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಬೈರ ಹುಡುಗನು ಬಿದ್ದ....
 ಮಡಿದವಗೆ ಮರುಗುವರು ಗಿಡ್ಡಿ, ಕರಿಸಿದ್ಧ....
 ಹಂಡನಾಯಿಯು ಮರುಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದಿತ್ತು....
 ಅಫ್ರಿಕದಿ ಕಂಪಿ ತಪ್ಪಿದ ರೈಲು ಬಿದ್ದಿತ್ತು....
 ಕಾಶಿಯಲಿ ಹಾರುವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು ವೇದ....
 ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನಿಗಿದೆಯೆ ಮೇಲು ಕೀಳಿನ ಭೇದ?

ಮರಸು ಬೀಟೆ

ಸಂಜೆ ಮರಸಿಗೆ ಹೊರಟ ತಂದೆಯು

“ನಾನು ಬಹೆನಪ್ಪಯ್ಯ ಕಾಡಿಗೆ”

ಎಂದು ಹಟಪಿಡದಳುವ ಕಂದಗೆ

ಸುಡಿದಸಿಂತೆಂದು :

“ಆಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯಿದೆ ; ಹಂದಿ ಹಿಂಡಿದೆ ;

ಮುಳ್ಳು ಕಲ್ಲಿದೆ ; ಹಳುವು ಹಬ್ಬಿದೆ ;

ಸಣ್ಣವನು ; ಹೆಬ್ಬಾವು ಕಂಡರೆ

ಹಾಕುವುದು ತಿಂದು.”

ಏಳು ವರುಷದ ರನ್ನನವನು ;

ತುಂಬುದಾವರೆ ಕೆನ್ನೆಯವನು ;

ನೇರಿಳೆಯ ಕರಿಕಣ್ಣಿನವನು ;

ದುಂಬಿಗುರುಳವನು !

ಜೊಲ್ಲ ಸೂಸುವ ಕೆಂಪು ತುಟಿಯಲಿ,

ಮುದ್ದು ವೋಹಿಪ ತೊದಲು ಸುಡಿಯಲಿ,

ಕಂಡು ಸಲಿಯುವ ತಂದೆಗಿಂದನು—

ಬರಿಯ ಹಟದವನು.

ಬೀಟೆಗಾರನು ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟು,

“ಹಟವ ಪಿಡಿದರೆ ಕೊಡುವೆ ವಿಟ್ಟು”

ಎಂದು ಕೋವಿಯ ಹೆಗಲೊಳಿಟ್ಟು

ಎರಿದನು ಬನಕೆ.

ಎರುತಿರೆ ತಾನೊಂಟಿಯಾಗಿ

ಹಿಂದೆ ಯಾರೋ ಬಂದ ಹಾಗೆ !

ತಿರುಗಿ ನೋಡಲು : ಗಾಳಿ, ತರಗೆಲೆ—

ಆಳುಕಿದೇಂ ಮನಕೆ ?

ತೂಗಿ ಮರದಲಿ ಗಾಳಿ ಸುಯ್ಯಿಡೆ,
 ಒಂದಕೊಂದಕೆ ತೀಡಿ ಮೆಳೆಯಲಿ
 ಬಿದಿರು ಚೀರಿದಲಡವಿ ನರಳಿತು
 ರೋದಿಸುವವೋಲು.

ಹಾಡ ನಿಲ್ಲಿಸಿತಡವಹಕ್ಕಿ ;
 ಬೈಗುವೆಳಗಳೆವನಿತರಲ್ಲಿಯೆ
 ಇರುಳ ಹಣೆಯಲಿ 'ಬೆಳ್ಳಿ' ಚುಕ್ಕಿ !—
 ಏನು ಅದು ? ಕೇಳು !

ಯಾರೊ ಕೂಗಿದ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲವೆ ?
 ಯಾರೊ ಗೋಳಿಟ್ಟಂತೆ ಅಲ್ಲವೆ ?
 ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಯಲಿ ಕೂಗಿತೇನೋ !—
 ಏನು ಗಾಳಿಯಿದು !

ಬೇಟೆಗಾರನು ನಿಂತು ನೋಡಿ,
 ಕಾಣದಿರೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ,
 ಕೇಳದಿರೆ ನಃಶಂಕೆ ತಾಳಿ,
 ನಡೆಯೆ—ಕಂಡಿತದು !

ಕಾಣೆ—ಹಣ್ಣಿನ ಮರದ ಮರಸದು
 ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತನು. ಸುತ್ತ ಕಾಡಿನ
 ಮರದ ಕತ್ತಲೆ; ಕೆಳಗೆ ಹಳುವಿನ
 ಸಾಂದ್ರ ವಿಸ್ತಾರ.

ಮನಸು ದೃಷ್ಟಿಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಯು
 ಬರುವುದೊಂದನೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರೆ
 ಕೊಲೆಯ ಕೋವಿಯ ತಪದೊಳಿದ್ದನು
 ಜಾಣ ಗುರಿಗಾರ !

ಕಾಯುತಿರೆ—ಅದೊ ಹಳುವಲುಗುತಿದೆ!
 ಎತ್ತಿ ಕೋವಿಯನೆಳೆದು ಕುದುರೆಯ-
 ನಿಟ್ಟು ಗುರಿಯನ್ನೊತ್ತೆ ಬಿಲ್ಲನು—
 ಹಾರಲಿಲ್ಲೇಡು!

ಮತ್ತೆ ಕುದುರೆಯನೆಳೆದು, ಅಯ್ಯೋ,
 ಬಿಲ್ಲನೊತ್ತಿದನಾದರೇಸಿದು?
 ಎಂದು ಲೆಪ್ಪನದಾ ತುವಾಕಿಗೆ
 ಇಂದಿದೇಂ ಕೇಡು!

ಕೇವು ಕೆಟ್ಟಿದೆಯೇನು? ಅಥವಾ
 ಕಿವಿಗೆ ಮಸಿಯೈತರದೆ? ಅಥವಾ
 ಮಾಟ ಮಾಡಿಹರೇನು? ಅಥವಾ—
 ಶಿವನೆ! ಶಿವ ಶಿವನೆ!

ಬೇಟೆಗಾರಗೆ ತನ್ನ ನರಸುತ
 ಬರುವ ಕಂದನ ಕಂಡು ಹರಣವೆ
 ಹಾರಿಹೋಯಿತು! ಹಳುವದಲಿ ಅದೊ
 ಅವನೆ! ಹೌದವನೆ!

ಬೈದ ಕೋವಿಗೆ ಮಣಿದನೊಡನೆಯೆ!
 “ಹೈದನುಳುಹಿದ ದೇವದೇವನೆ
 ನೀನು!” ಎಂದದನಂದಿನಿಂದಲು
 ವೂಜಿ ಮಾಡಿದನು!

ಬೇಟೆಯನು ಕೈಬಿಟ್ಟನಂದಿಗೆ;
 ತನ್ನ ಕಂದನ ಜೀವದಂತೆಯೆ
 ಇತರ ಜೀವಗಳಿಂದಹಿಂಸೆಯ
 ವ್ರತವ ಹೂಡಿದನು!

“ಕೇವು ಕೆಟ್ಟಿರಬೇಕು! ಅಥವಾ
ಮಸಿಯು ಕೆಟ್ಟಿರಬೇಕು! ಅಲ್ಲದೆ
ಕೋವಿ ಕನಿಕರ ತೋರಬಲ್ಲುದೆ?

ನಿನಗೆ ಬರಿಹುಚ್ಚು!”

ಎಂದ ಮಂದಿಯ ಹಳಿದು ಸುಡಿದನು :

“ನನ್ನ ಹಸುಳೆಯ ವೋರೆದ ಕೋವಿ
ನನ್ನ ಪುಣ್ಯದ ಪರಮದೇವಿ!

ಹುಚ್ಚು ದುವೆ ಮೆಚ್ಚು!”

ಘಂಟಾಕರ್ಣ

ಅವನಿಗೆ

ಘಂಟಾಕರ್ಣನು ಭಕ್ತ ಲಲಾಮನು ;

ಶಿವನಿಗೆ

ಕೇವಲ ಕಿಂಕರನಾಪ್ತ ಗುಲಾಮನು !

ಬೇರೆಯ ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡನು ;

ಕಿವಿಯಲಿ ಕೇಳನು, ಕಣ್ಣಲಿ ನೋಡನು ;

ನಿಂದನೆಗಲ್ಲದೆ ಬಾಯಲ್ಲಾಡನು ;

ಹಳಿವನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ.

ಬೇರೆಯ ದೇವರ ಭಕ್ತರ ಕಂಡರೆ

ಹಲ್ಲನು ಕಡಿವನು ಬಲು ರೇಗಿ ;

ಸುರಿವನು ಕೆಂಡದ ಮಳೆಯಾಗಿ !

ಹರಿ ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬರಿ ಬೊಂತೆ ;

ಹರನೆನೆ ಹಾಲಿಗೆ ಜೀನಿಳಿದಂತೆ !

ಬೊಮ್ಮನದಂತೂ ಕಚ್ಚು ಟ ಕಂತೆ ;

ಬೈವನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ !

ಇಂತಿರೆ—

ಭಕ್ತನ ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಕನಿಕರ ತಾಳಿ

ಮೈದೋರಿದನಾ ದೇವ ತ್ರಿಶೂಲಿ !

“ ಭಕ್ತನೆ, ಅದ್ವಯವಾಗಿಹ ಶಕ್ತಿ

ಒಂದಿದೆ ; ಅದನಾರಾಧಿಸೆ ಭಕ್ತಿ.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹರಿಹರರೆಂಬುವರೆಲ್ಲ

ಆ ಜೈತನ್ಯಕೆ ಬೇರೆಯರಲ್ಲ.

ಹರಿಗೆಂದರೆ ನೀ ನನಗೆಂದಂತೆ ;

ನನಗಿತ್ತರೆ ನೀನವಗಿತ್ತಂತೆ ;

ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳೂ ಕಡಲಿಗೆ ಕೊನೆಗೆ ;
 ಎಲ್ಲ ಹಾದಿಗಳು ಒಂದೇ ಮನೆಗೆ ;
 ಸರ್ವ ಸ್ತೋತ್ರವೂ ತುದಿಯಲಿ ನನಗೆ ;
 ಇದನರಿತರೆ ಶಾಂತಿಯು ನಿನಗೆ !

ರೂಪವು ಬೇರೆ ; ನಾಮವು ಬೇರೆ ;
 ಸಕ್ಕರೆ ತಿಂಡಿಯ ರುಚಿ ಬೇರೇನು ?
 ಜಲವೆನಲೇನು ? ನೀರೆನಲೇನು ?
 ಸಂಸ್ಕೃತವೇನು ? ಕನ್ನಡವೇನು ?
 ಬಾಯಾರಿದ ಮಾನವ ತಾ ಕುಡಿಯಲು
 ತೃಷ್ಣೆಯು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲೇನು ?

ನಿನ್ನ ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಯ ಸಲ್ಲಿಸು ;
 ಅನ್ಯದೇವರಾ ನಿಂದೆಯ ನಿಲ್ಲಿಸು ;
 ಸಮತಾ ಬುದ್ಧಿಯೆ ನನಗೂ ಪ್ರೀತಿ,
 ಭಕ್ತನಿಗದೆ ಧರ್ಮದ ನೀತಿ !”

ಇಂತೆಂದನು ಆ ಪಿನಾಕವಾಣಿ,
 ಮಾನ್ಸುಡಿದುದು ಆ ಭಕ್ತನ ವಾಣಿ :
 “ ಅಜಹರಿಗಳ ತಲೆಮೆಟ್ಟಿದ ದೇವ,
 ಇಂದ್ರಾದ್ಯಮರರ ಕುಟ್ಟಿದ ದೇವ,
 ದೇವರ ದೇವನೆ, ಸಮತೆಯು ನಿನಗೆ !
 ನಿನ್ನನೆ ಪೂಜಿಸ ಬುದ್ಧಿಯು ನನಗೆ !
 ಹರಿಯನು ಬೈವುದೆ ಹರನ ಮಹಾಸ್ತುತಿ !
 ಹರಿನಾಮವ ಹಾಡಿದರದೆ ದುರ್ಗತಿ !
 ಹರಿಹಾಳೆಂದರದೊಂದೇ ಬಾರಿ
 ಹರಬಾಳೆಂದಂತೆನಿತೋ ಸಾರಿ !

ಮೃಡನೇ ಮುನಿದರೆ ಮುನಿ ನೀನು !
 ದೃಢವೆನ್ನದು ಅದಬಿಡೆ ನಾನು !”

ಭಕ್ತನ ವೊಂಡತನಕೆ ಬೇಸತ್ತು
 ಹರ ಹೋದನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ.
 ಘಂಟಾಕರ್ಣನೊ ತಾನೆಂದಿನವೊಲೆ
 ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಶಿವನುಪದೇಶವ-
 ನಿನಿತೂ ತಾರದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಕ್ಕೆ !

ಇಂತಿರೆ ಮತ್ತೆ—

ಭಕ್ತಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿಸುವೆನೆಂದು
 ನೆನೆದು ಮಹೇಶನುಪಾಯವನೊಂದು
 ಮೈಯಲಿ ಹರಿಹರರೂಪವ ತಾಳಿ
 ಮೈದೋರಿದನಾ ದೇವ ತ್ರಿಶೂಲಿ !
 ಸುಂದರ ವಿಷ್ಣುವು ಮುಖವೊಂದರಲಿ ;
 ಭವ್ಯ ಮಹೇಶನು ಮತ್ತೊಂದರಲಿ !
 ಒಂದೆಡೆ ರಾಜೀಪ ದಿವ್ಯ ಕಿರೀಟ ;
 ಮತ್ತೊಂದರಲಿ ಜಟಾಜೂಟ !
 ಒಂದೆಡೆ ಮನಮೋಹಿಪ ವನಮಾಲಾ ;
 ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ರುದ್ರ ತ್ರಿಶೂಲ !
 ಇಂತಸೆಯುತ್ತಿರೆ ತ್ರಿಭುವನ ವಂದಿತ
 ಹರಿ ಹರ ರೂಪ,
 ಸಂತೋಷದೊಡನೆ ಘಂಟಾಕರ್ಣಗೆ
 ಮೂಡಿತು ಕೋಪ !
 ಹರಭಾಗವ ಕಾಣಲು ಸಂತೋಷ ;
 ಹರಿಭಾಗವ ಕಂಡತಿರೋಷ !
 ಸ್ತುತಿಗಿನ್ನೇಂ ಗತಿ? ಎತಹ ಕ್ಲೇಶ !
 ಹೆದರಿಕೆ ಏನಾ? ಆರೆ! ಇದೆ ಶ್ಲೇಷ !
 ಶ್ಲೇಷ ಸಹಾಯದೊಳೊಂದೇ ಸ್ತೋತ್ರದಿ
 ಹರಸುತ್ತಿಗ್ಗಿದು, ಹರಿಯನು ಬೈದು,

ಹರಮುಖವಿದ್ದಾ ಪಕ್ಷಕೆ ನಮಿಸಿ,
 (ಹರಚಂದ್ರನ ಹರಿದೋಷವ ಕ್ಷಮಿಸಿ)
 ಫಲವುಷ್ಟದಿ ವೂಜೆಯ ಮಾಡುತಿರೆ!
 ಧೂಪದ ಹೊಗೆಯನು ನೋಡಿದನು!
 ಅಯ್ಯೋ ಗತಿಯೇನು!
 ಏನದು ಏನು?

ಹೋದುದೆ ಹರಿ ಮೂಗಿಗೆ ಧೂಪದ ಹೊಗೆ?
 ಹರವದನದೊಳದೊ ಪರಿಹಾಸದ ನಗೆ!
 ಹರಭಕ್ತನು ಉರಿದೆದ್ದನು ರೇಗಿ,
 ಆಘೋಷಿಸಿದನು ಕೂಗಿ:—

“ಸಾಪಿಯೆ, ಹರಗೆಂದಿಟ್ಟಾ ಧೂಪವ
 ಆಘ್ರಾಣಿಸುವೆಯ? ಕೊಡುವೆನು ಶಾಪವ—
 ‘ಹರನವರುರಿಸಿದ ಧೂಪದ ಚಕ್ಕೆ
 ನಿನಗೆಂದಿಗು ಸಗಣೆಯ ಹೊಗೆಯಕ್ಕೆ!’”
 ಎನ್ನುತ ರೋಷದೊಳೊಡನು ಕಚ್ಚಿ
 ಹರಿಯಾ ಮೂಗನು ಹಿಡಿದನು ಮುಚ್ಚಿ!
 ಆ ಹುಚ್ಚನು ನೋಡಿ
 ಗಾಂಭೀರ್ಯವನೀಡಾಡಿ

ಹರಿಹರರಿಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕೂ ನಕ್ಕೂ
 ಕಣ್ಮರೆಯಾದರು ಗಗನವ ಹೊಕ್ಕೂ.
 ನಾಡೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಿತು ಸುದ್ದಿ!
 ಘಂಟಾಕರ್ಣನ ಭಕ್ತಿಯ ಬುದ್ಧಿ.
 ಬಾಲಕರಾತನ ಹಿಂದೂ ಮುಂದೂ
 ಆ ಶಿವಭಕ್ತನ ಸೀಡಿಸಲೆಂದು

“ಹರಿ ಹರಿ! ಹರಿ ಹರಿ! ಹರಿ ಹರಿ!” ಎಂದು
 ಯದ್ವಾ ತದ್ವಾ ಕೂಗಿದರು!

ಹಿರಿಯರು ಕೂಡಾ ಹುಡುಗರ ಗೆಲಿಗೆ
 ನಗುನಗುತಲೆ ತಲೆದೂಗಿದರು!
 ಹರಭಕ್ತನು ಹರಿನಾಮವ ಕೇಳಿ
 ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಜುಗುಪ್ಸೆಯ ತಾಳಿ
 ಕರ್ಣಗಳೆರಡಕೆ ಘಂಟಿಯ ಕಟ್ಟಿ
 ಮುಳುಗಿಸಿದನು ಹರಿನಾಮವನು.
 ಕಂಡದನೆಲ್ಲರು ಘಂಟಾಕರ್ಣಗೆ
 ಹಾಕಿದರಾ ನವ ನಾಮವನು!

ಕೆಲವು ಅಚ್ಚಿನ ತಪ್ಪುಗಳು

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೬೨	೧೧	ಬೂತ	ಬೂತು
೬೫	೧೯	ಗಬ್ಬಕೆ	ಗಬ್ಬಕ-
೭೦	೬	ಭೀತಿಯುಬ್ಬೆ ಗಳೆಳದು. . . .	ಭೀತಿಯುಬ್ಬೆ ಗವಳದು. . . .
೮೧	೨೧	ಸವತಿತಾಯಿ ಮತ್ತೂ	ಸವತಿತಾಯಿ ಸಿಡುಕೆ ಮತ್ತೂ
೮೩	೭	ಮಾರಿ	ಮಾದಿ
೮೩	೧೧	ಕರಿಯ ಕೂದಲು ಹಂದಿ	ಕರಿಯ ಕೂದಲು ; ಹಂದಿ,
೮೪	೨	ಹೊರಟಿದ್ದಿತು ;	ಹೊರಟಿದ್ದಿತು ;
೮೪	೨೧	ಬೆತ್ತಗಳನ್ನು	ಬೆತ್ತಗಳನು
೮೫	೧೫	ಅಪ್ಪಿದಕ್ಕಿ ಪಂಜರವೆರಡು	ಅಪ್ಪಿದಕ್ಕಿ ಪಂಜರೆರಡು
೮೭	೨೨	ಮೂಗಿನವರೆವಿಗು	ಮೂಗಿನ ವರೆಗೂ
೮೭	೨೫	“ ವೇಗದಿ ಬಂದಿತು. . . .	ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ ಪದ್ಯ
೯೮	೭	ಲೆಪ್ಪನದಾ	‘ಲಪ್ಪ’ ಎನದಾ
